

TIGHT BINDING BOOK

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198677

LIBRARY
UNIVERSAL

ನಷ್ಟ ೪]

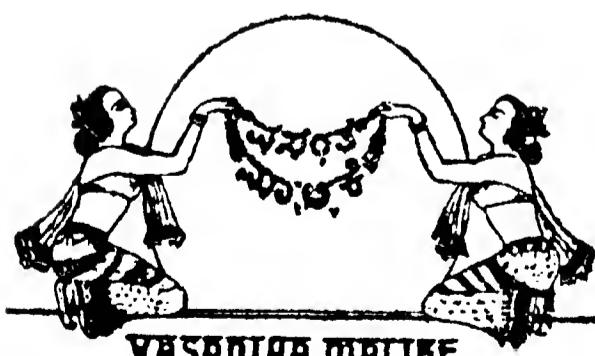
ವಸಂತಮಾಲಿಕೆ

[ಪುಸ್ತಕ]

ಭವ್ಯ ಭಾರತ ದರ್ಶನ

ಎಸ್. ಮುಕುಂದ ರಾವ್

1952

ವಸಂತಮಾಲಿಕೆ

VIKRAMA PRAKASHAN

ಮುಂಗಳೂರು ೩

ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಂಡಾರ

ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಲಹೆಗಾರರು:

ಶ್ರೀ। ಕಡೆಂಗೋಡ್ಲು ಶಂಕರ ಭಟ್ಟರು.

ಶ್ರೀ। ಸೇಡಿಯಾಪು ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟರು.

ಮಾಲಿಕೆಯ ಸಲಹೆಗಾರರು:

ಶ್ರೀ। ಎಸ್. ಮುಕುಂದ ರಾಯರು

ಶ್ರೀ। ಪಿ. ಕೆ. ನಾರಾಯಣ, ಆವರು

ಮಾಲಿಕೆಯ ಸಂಚಾಲಕರು:

ವಸಂತಪ್ರೇಮಿ ಮಂಡಲಿ,

ಬೆಸೆಂಟ್ ಬಾಲಿಕಾ ಪಾಠಶಾಲೆ. ಮಂಗಳೂರು.

ಅಧ್ಯಕ್ಷ—ಶ್ರೀಮತಿ ಕೆ. ರಾಧಾ ಎಲ್. ರಾನ್.

ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ—ಶ್ರೀಮತಿ ಎಂ. ಇಂದುಬಾಳಾ.

ಸಂಪಾದಕರು:

ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಉಡುವ

ಮುದ್ರಕರು:

ಉದಯ ಪ್ರಿಂಟರಿ ಎಂಡ್

ಪಟ್ಟಿಕೆಶನ್ ಲಿನಿಯರ್

ಮಂಗಳೂರು 3.

ಪ್ರಕಾಶಕರು:

ವಸಂತಮಾಲಿಕೆ

ವಸಂತಪ್ರೇಮಿ ಮಂಡಲಿ

ಮಂಗಳೂರು 3.

ನನ್ನ ಮಾತು

ಮಾಲಿಕೆಯ ನಾಲ್ಕುನೆಯ ವರ್ಷದ ಮೊದಲನೆಯ ಪುಸ್ತಕವಿದು. ಇನ್ನು ತನಕ ಮಾಲಿಕೆಯು ಕಢಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೇ ಮಾಲೆಯ ಕುಸುಮ ಗಳನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವದಾದರೂ ಭಾರತದ ಭವ್ಯತೆಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಸುವ ಈ ವಿಚಾರಪೂರ್ವ ಪುಸ್ತಕವು ಕನ್ನಡಿಗರ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಗೆ ಪಾತ್ರ ವಾದೀತೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮಾಲಿಕೆಯ ಕುಸುಮವನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಶ್ರೀ. ಎಸ್. ಮುಕುಂದರಾಯರಿಗೆ ನಾವು ಯಂತೆಗಳಾಗಿದ್ದೇವೆ.

ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ಪಡಿಯಬೇಕಾಗಳನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿ ಈ ಪ್ರಕಟಣೆಯನ್ನು ಅಂದವಾದ ಸಚಿತ್ರ ಪುಸ್ತಕವನ್ನಾಗಿ ನೂಡಲು ನೇರವಾದ ಶ್ರೀ! ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು, ಪುತ್ತಂತ್ರಾರು; ಶ್ರೀ. ಎಲ್. ಎನ್. ರಾಯರು, ಸರ್ವೇಂಟ್ಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಸ್ಕೋಸ್ಕಾಟ್, ಕಲ್ಲಿಕೋಟಿ ಶಾಖೆ; ಶ್ರೀ. ಮುರಲೀಧರ, ಮಂಗಳೂರು; ಶ್ರೀಮತಿ ಮನೋರಮಾ ಬಾಯಿ, ಮಂಗಳೂರು ಇವರಿಗೂ, ನವಭಾರತ ಪ್ರೇಸ್, ಮಂಗಳೂರು; ಯು. ಆರ್. ಶೆಣ್ಣೆ ಎಂಡ್ ಸನ್, ಪುಸ್ತಕ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಮಂಗಳೂರು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳವರಿಗೂ ನಾವು ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿದ್ದೇವೆ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಇನ್ನು ಮುಂದೆಯೂ ತಮ್ಮಲ್ಲಿರ ಸಹಕಾರ ಸಹಾನುಭೂತಿಗಳನ್ನು ಬಯಸುತ್ತೇವೆ.

ಚಿನೆಂಟ್ ಶಾಲೆ,
28—8—'52.

ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಉಡುಪ,
ಸಂಪಾದಕ.

ಮುನ್ನಡಿ

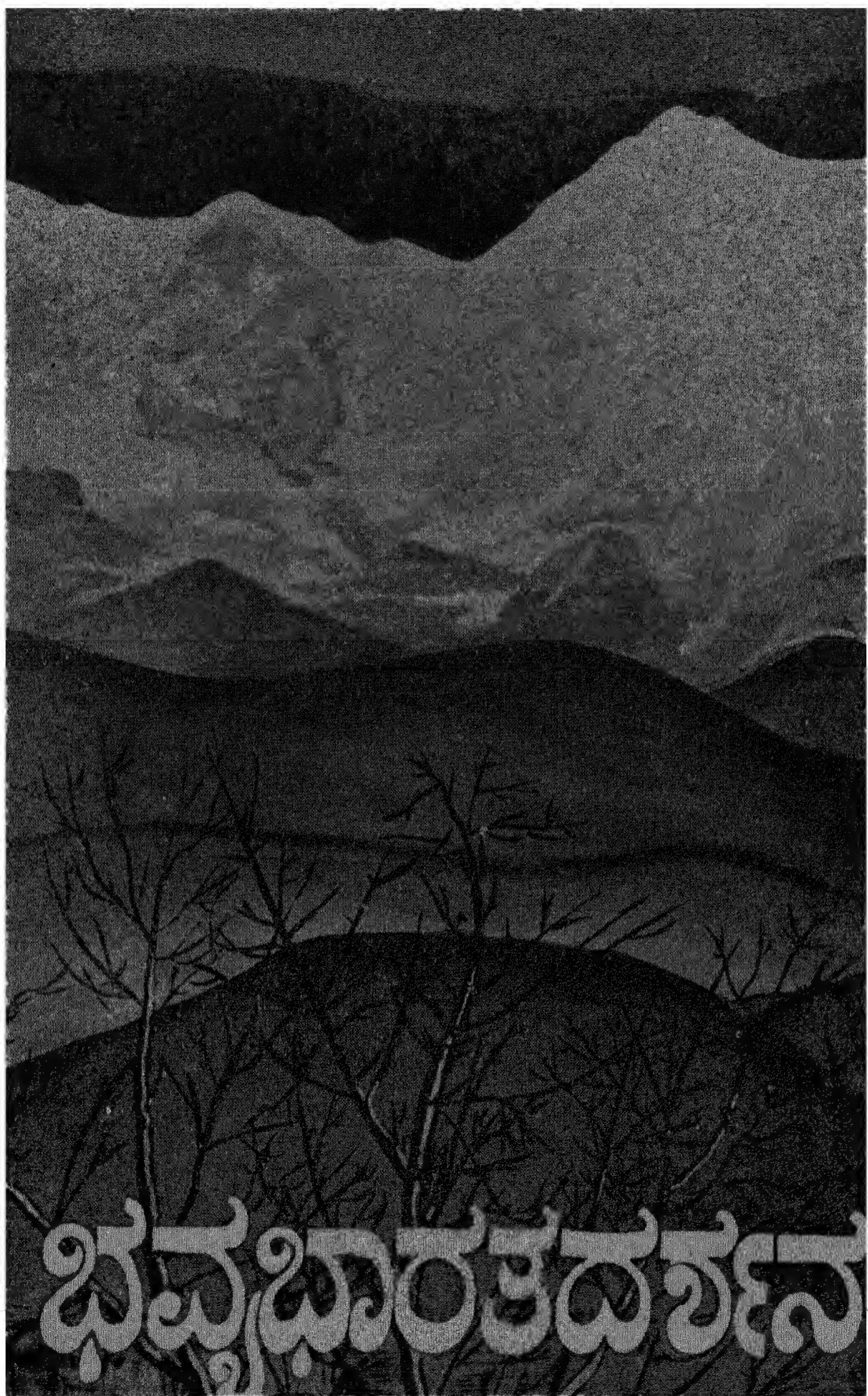
ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯುಗಾಂತರವಾಗಿದೆ. ಸೂರಿನ್ನರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಬಂಧನದಲ್ಲಿದ್ದ ಜನರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಶಿಬಿದ್ದ ಕಸವನ್ನು ಗುಡಿಸಿ, ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಕಾಡು ಕಡಿದು ಹೊಸಮನೆ ಕಟ್ಟಬೇಕಾದ ಕಾಲವಿದು. ನವನಿವಾರ್ವಷಕರಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರಂದ ಲುತ್ತಾಹ, ಶಕ್ತಿ, ತೀರ್ಥಾದೃಷ್ಟಿಗಳು ದೂರಕರೆಕಾದರೆ ತವ್ಯಿಂದ ಭಗೀರಥ ಯತ್ನವು ಸಾಧ್ಯವೆಂಬ ಸ್ವಾರ್ಥಿಯಾ ತಮ್ಮನ್ನೆಡುರಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಸ್ವಷ್ಟಿಜ್ಞಾನವೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಕ್ಕೆ ಭಾರತದ ಗತವೈಭವವನ್ನು ನೆನೆದು ಇಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಇತರ ದೇಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದೇ ವಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾದಿತ್ತು. ಮತ, ಜಾತಿ, ಪಕ್ಷ, ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಕ್ಯಾಗೊಂಡಿರುವ ಸಮಾಜವಿಕಾಸ ಯೋಜನೆಯೂ ದೇಶೋನ್ನತಿಯ ಹಲವಾರು ಯೋಜನೆಗಳೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಇಂದಿನ ಶಾಲಾ ಕಾಲೀಜುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಯುವಕ ಯುವತಿಯರಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ಸ್ವಾರ್ಥಿ, ಜ್ಞಾನಗಳು ಬೆಳಗಲೆಂದು ಬರೆದ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಮೃತವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನೇ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿ ವಿವಾದಕ್ಕಾಸ್ತರ ಕೂಡದಂತೆ ಯತ್ತಿಸಿದೆ.

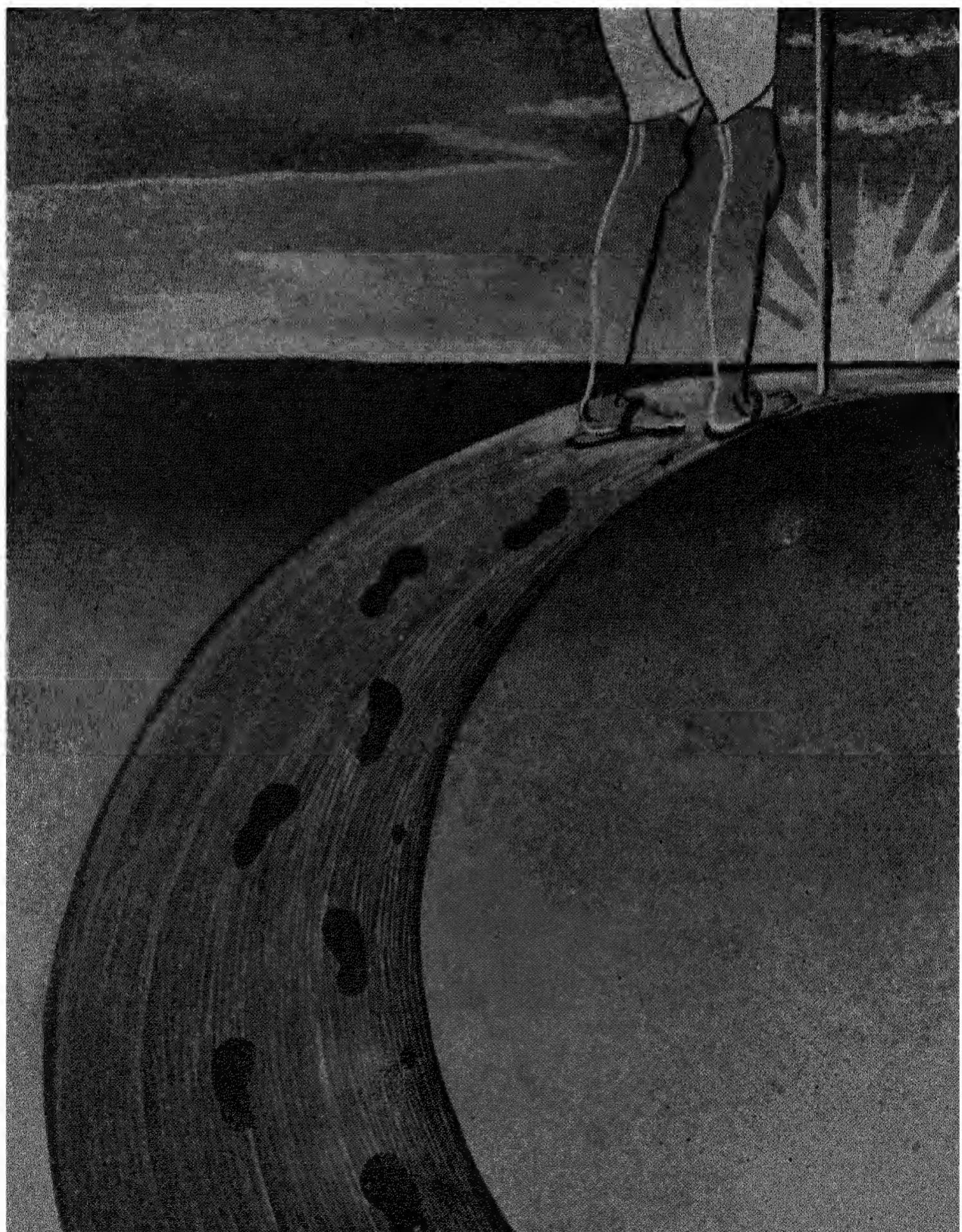
ವಾಚಕರ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತರುಣ-ತರುಣೀಯರ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಒಂದಿಷ್ಟು ಬೆಳಕು ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆ.

ಮೇಕ್ಕಾ ಮುಲರರ India, What It Can Teach Us ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೊಂದಿದ ಏನ ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಭಕ್ತಿ, ವಿಶ್ವಾಸ, ಪ್ರೀತಿಗಳು ಆರ್. ಸಿ. ದತ್ತ, ದಾಧಾಭಾಯಿ ನೌರೋಜಿ, ಗೋಖಲೆ, ತಿಲಕ, ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರ ಬರೆಹಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಜವಾಹರಲಾಲರ Discovery of India ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಇನ್ನೂ ಬಲವಾಗಿವೆ. ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಒಂದನ ಮತ್ತು ಸ್ವಂತ ವಿಚಾರದ ಸಾರವಾದ ಈ ಪಾಠ ಓದುಗರಿಗೆ ರುಚಿಸಲೆಂದೇ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

ಮಂಗಳೂರು,
ತಾ. 28-8-52. }

ಎಸ್. ಮುಕುಂದ ರಾವ್.

ಮಹಾತ್ಮರ ಪಢ.

ಭವ್ಯಭಾರತ ದರ್ಶನ

ಗ. ಪಥ ದರ್ಶನ

ಮಹತ್ವಾಯಂಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸತ್ಯಸಾಹಸರಳ ಪರೀಕ್ಷೆ ಕೊಡುವುದೆಂದರೆ ಯುವಜನರಿಗೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಸಂತೋಷದ ವಿಷಯ. ಹಲ್ಲಿನೊಳಿಯಾದ ಶಿಶುನಿಗೂ ಹಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ವೃದ್ಧನಿಗೂ ಮೆತ್ತನೆಯ ಆಹಾರ ರುಚಿಸುವುದಾದರೆ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಕಬ್ಬಿ ಜಗಯುವುದೆಂದರೆ ಇಷ್ಟವನ್ನೇ! ಯಾವ ದೇಶದ ಪುರಾಣಗಳನ್ನೊಂದಿದರೂ, ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಕಾಲ ಬಂದಾಗ, ದೇಶದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸಗಳಾಗಿ ಅಗತ್ಯನಿರುವಾಗ ವೀರರು ಬಾಳಿ ಬೆಳಗಿದುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹಾಗಾದರೆ ಬೇರೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಯಂತರ ಜನರಲ್ಲಿ ವೀರರೇ ಹಂಟ್ಟಿವುದಿಲ್ಲನೇ? ಹಂಟ್ಟಿತ್ತಾರೆ. ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿ, ಎಡರು ತೊಡರುಗಳನ್ನುದುರಿಸಿ, ಮೈರಿಗಳನ್ನುರುಳಿಸಿ, ತಮ್ಮ ತೋಳಿನ ಬಲವನ್ನೂ ವಿದುಳಿಸಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ವರ್ಧಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಆವರಿಗೆ ತೋರಿಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಯುಗಪುರುಷರು ಆಪೂರ್ವವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿನ್ನೇ ಕಾಣಲು ಸಿಕ್ಕುವ ಕಾರಣವು ಇದೇ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಹೊತ್ತು ವೀರರಿಗೆ, ಸಾಹಸಿಗಳಿಗೆ, ಕಷ್ಟಸಹಿತ್ತುಗಳಿಗೆ, ದೃಢಮನಸ್ಸರಿಗೆ, ಉದಾರಹೃದಯಿಗಳಿಗೆ ವಿಶಾಲ ಕ್ಷೇತ್ರವಿದೆ. ಶ್ರೀಷ್ಟ ಆಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿಬ್ಬಾದ ಎಚ್. ಜಿ. ಪೆಲ್ಸನು ಒಂದೆಡೆ “ಯುತೋಪಿನ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪಶ್ಚಿಮಯುರೋಪಿನ ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕದ ಜನರಲ್ಲಿ ಸಂಪತ್ತು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಿಲಾಸಗಳ ಹುಡುಕಾಟ ಹೆಚ್ಚಿತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಮಹತ್ವಾಯಂಗ ಸಾಧನೆಯು ಇಲ್ಲಿನವರಿಂದ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಆಗಲಿಕ್ಕಾಗಿ. ಚೀನಾ, ಇಂಡಿಯಾ ಮೊದಲಾದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನವೀನ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಆಗಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿನ ಜನರಿಗೆ ಈ ಆವಕಾಶವೇ

ಕೇತ್ತಿಯೂ ಸಿಕ್ಕುವುದೆಂದು ಉಹಿಸಬಹುದು” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಫಾರ್ನಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾಕ್ರಾಂತಿಯಾಗಿ ಸರ್ವಾಜದಲ್ಲಿ ಆಮಾಲಾಗ್, ಸುಧಾರಣೆ ಗಳಾಗುವುದೆಂಬ ಕನಸು ಹೊಳೆದಾಗ ಅಂಗ್ಲಕ್ಕೆ ವಡ್‌ರ್‌ವರ್ತನೆ ನು “ಅಂದು ಬಾಳಿದವರೇ ಸುಖಿಗಳು, ತರುಣರಾಗಿದ್ದವರು ಸ್ವರ್ಗ ಜೀವಿಗಳು” ಎಂದು ಉದ್ದಾರವೇತ್ತಿದ್ದಾನು. ಫಾರ್ನಿನ ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಆಶಿಸಿದ ನವೀನ ಯುಗವು ಉದಯವಾಗಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಹೊಸತಾಗಿ ನಿಮಾರ್ಣ ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ ಎಷ್ಟು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸಂಗತಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದೂ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನ.

ಭಾರತವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ತಲೆವಾರುಗಳಿಂದ ಪರಾದಾಸ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ದೇಶವು ಅರ್ಥಶತಮಾನಕಾಲ ದುಡಿದು, ಮುಡಿದ ವೀರರ ತ್ಯಾಗದ ಫಲದಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮುದು ಈಗ ಸ್ವತಂತ್ರ ದೇಶ. ನಾವಿನಿಷ್ಟು ಉಚ್ಚೆ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು, ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳ ಸದಸ್ಯರಾಗಬಹುದು, ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಬಹುದು, ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಬಹುದು, ಎಂದುಕೊಂಡೇ ಕುಳಿತರೂ, ಅವನ್ನೇ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೊದರೂ ದೇಶಕಲ್ಯಾಣವಾಗದು. ಹತ್ತು ಹದಿನ್ಯೇದು ಲಕ್ಷ್ಯ ಪ್ರಜೆಗಳಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಹದಿನ್ಯೇದು ಜಿಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿರಬಹುದು. ಹತ್ತು ಹದಿನ್ಯೇದು ಮಂದಿ ಶಾಸನ ಸಭಾಸದಸ್ಯರಾಗಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಲಿಯಕೊಳ್ಳಬ್ಬರಂತೆ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸಬಹುದು, ಕೊಟ್ಟಿಗೊಳ್ಳಬ್ಬರಂತೆ ಸಮಗ್ರಭಾರತದ ನಾಯಕರಾಗಬಹುದು. ಉಳಿದವರು ನಾಯಕತನಕ್ಕೆ ಕಾದುಕೊಂಡಿರದೆ ದೇಶದ ಉನ್ನತಿಗಾಗಿ ನೂರಾರು ವಿಧದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಾರಾಗಬೇಕು.

ದೇಶೋನ್ನತಿಯ ಕೆಲಸದ-ಇಷ್ಟರೊಳಗೇ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಬೇಕಾದ ಕೆಲಸದ-ಪರ್ವತವೇ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಕೆಲವೇ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸೋಣ. ಜಗತ್ತಿನ ಕೃಷಿಪ್ರಧಾನ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ಒಂದು ಎಂದು ನಮ್ಮ ಭೂಗೋಳ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒದಿದ್ದೇವಲ್ಲವೇ? ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ದುಭ್ರಿಕ್ಕವಿರಬಾರದೆಂಬುದು ಒವ್ವಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ. ಆದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಎಂಟು ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಕಣ್ಣರೆಯುವಂತಾದ ಅವನ್ನೇ ಏನು? ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ವಾಮ್, ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ

ದುಭೀಕ್ಷೆ, ದೇಶದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಹಸುಗೆ! ಇವನ್ನು ಇಷ್ಟು ವರ್ಷ ಅನುಭವಿಸಿಯೂ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯು ಸುಧಾರಿಸಿಲ್ಲವಲ್ಲ! 1951-52ರ ಆಯಾತ ನಿಯಾಂತಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಪರದೇಶಗಳಿಂದ 230 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆಯ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯ ಹಿಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ನಾವು ತರಿಸಿದ್ದೇವೆಂದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ 60 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ಪರದೇಶಗಳಿಂದ ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದೇಶದ ಸಂಪತ್ತು ಸೂರೀಯಾಗುತ್ತಿದೆ, ಜಾಗ್ರತ್ತೆ ಎಂದು ನೋರೋಜಿ, ರಾನಡೆ, ಗೋಳಿ, ಗಾಂಧಿಯವರು ಜನರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದ್ದರು. ಅಕ್ಕೆ, ಗೋಧಿ, ಜೋಳ, ಹಾಲು, ತೆಂಗಿನ ಎಣ್ಣೆ— ಇವನ್ನು ಸಹ ಪರದೇಶಗಳಿಂದ ತರಿಸಬೇಕೆಂದಾದರೆ ಅವರು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು? ಹೊರಗಿಸಿಂದ ಆಹಾರ ತರಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ; ನಾವು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಾರಾಗಿ ಸಿದ್ಧ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹಡಗುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸಿ ಹೊರಗೆ ಕಳುಹಿಸುವುದಿದ್ದರೆ, ಹೌದು. ಇಂಗಾಳಿಂದು ತನ್ನ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಇತರ ಸಿದ್ಧ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಜಗತ್ತಿನ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ, ಒಂದಾದ ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳ ಅರೆವಾಸಿಯಷ್ಟನ್ನು ಆಯಾತ ಮಾಡುತ್ತದೆ; ಅದು ಸಹ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದೂ ಆಹಾರದ ಸುಟ್ಟಿಗೆ ತಾವು ಸ್ವಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಅಲ್ಲಿನವರು ಯತ್ನಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿ ಎಷ್ಟು ಗಂಡಾಂತರದ್ದಿಂದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುವುದು.

ದಾರಿದ್ರ್ಯವೆಂದರೆ ಸಕಲವಿಧದ ದುಃಖಗಳಿಗೆ ತವರು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ದಿನಂಪ್ರತಿ ಹುಟ್ಟುವ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತಕೊಂಡರಂತೆ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲೇ ಮಣ್ಣ ಪಾಲಾಗುವುದೆಂದರೆ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ತಾಯಂದಿರು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಉಹಿಸಬಹುದು; ನಮ್ಮ ಜನರ ಆಯಂತ್ಯದ ಅವಧಿ ಸರಾಸರಿ ಬರಿಯ ಇವುತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳೂ ಇಲ್ಲವಂತೆ. ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿಂತೂ ತೀರ ಹಿಂದೆ ಉಳಿದಿದ್ದೇವೆ. ಜೀವನದ ಆಡಿಗಟ್ಟಾಗಿರುವ ಅನ್ನ, ಆರೋಗ್ಯ, ಸ್ವೇಚ್ಛಾ, ವಿದ್ಯೆ-ಇವುಗಳೇ ಇಲ್ಲವೆಂದಾದ ಮೇಲೆ ಇತರ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಎಷ್ಟು ಶತಮಾನ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದೇವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ನಮ್ಮೆದುರು ಇರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬರೇ ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಜ್ಞಾನವಿದ್ದರೆ ಸಾಲದು; ಅದು ಅಗತ್ಯವಾದರೂ ಅದು ಮಾತ್ರ ಸಾಲದು. ದೇಶದ ಭವಿಷ್ಯದ ಕುರಿತು ಭವ್ಯದರ್ಶನವನ್ನು ಕಾಣ

ಬೇಕು; ಅದೇ ಚಿತ್ತಭಿತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರೆಬೇಕು. ಅಗ್ನವಾತ್ ಪರಯತ್ವಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಬರುವುದು, ಭಗೀರಥ ಯತ್ವಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಶಕ್ತಿಯೂ ಬರುವುದು.

ಭವ್ಯದರ್ಶನವನ್ನು ಕವಿಯಂತೆ ಕನಸು ಕಂಡರೂ ಸಾಲದು. ನಮ್ಮ ಜನರ ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ನಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ನಮ್ಮೆದುರು ಇರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಜಟಿಲತೆ, ಅವಗಳ ನಿಜವಾದ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ಮರಿತು, ನಮ್ಮ ಹಿನ್ನೊಟಿವನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಅಮೇರಿಕದಲ್ಲಿ ಹಾಗಿದೆ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗಿದೆ ಎಂದರೆ ಬೇಕೆ ವಾಗಾಡಂಬರದ ಭಾಷಣಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಕಾರ್ಯವೇನೂ ಫಲಕಾರಿಯಾಗಲಾದು.

ಭಾರತವು ಇಂದು ನಿನ್ನೆಯ ದೇಶವಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿನ ಜನರೂ ನಿನ್ನ ಮೊನ್ನೆ ಬಂದವರಲ್ಲ; ಜಗತ್ತಿನ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ನಾಗರಿಕತೆಗಳು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮೊಳೆದು ಚಿಗುರಿದ ದೇಶಗಳಿಂದರೆ, ಚೀನಾ, ಭಾರತ, ಮಧ್ಯಪೂರ್ವದ ಇರಾಕ್, ಇಜಿಪ್ತ, ಪೆಲಿಸ್ತಿನು, ಗ್ರೀಸು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಚೀನಾ ಮತ್ತು ಭಾರತ ಎರಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಜನದ ಸಂತತಿಯೇ ಇಂದಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು; ಹಿಂದಿಗೂ ಇಂದಿಗೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ ಆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ. ಇರಾಕು, ಇಜಿಪ್ತಗಳಲ್ಲಂತೂ ಪ್ರಾಚೀನಸಂಸ್ಕೃತಿಯೆಂದರೆ ಬರೇ ಗೋರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಗ್ನ ಮಂದಿರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕುರುಹು ತೋರುತ್ತಿರುವ ಮರಿತುಜೋಡ ಕನಸಾಗಿದೆ; ಇಂದಿನ ಜನರಿಗೂ ಅದಕ್ಕೂ ದೂರದ ನೇಟಿಸ್ತಿಕೆಯೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಾತ್ 5000 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಹರಿದ ಜನಜೀವನದ ನದಿ ಇಂದಿಗೂ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಅದರ ಹರಿದಾಟದ ನಡೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರಬಹುದು, ಆಳ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಬಹುದು, ಬಣ್ಣ ಬದಲಾಗಿರಲಾಬಹುದು— ಆದರೆ ಅದರ ಉಗಮ ಬತ್ತಿಹೋಗಿಲ್ಲ, ರಭಸ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಭಾರತವು ಅಕ್ಕರ್ಶಿತಃ ಚಿರಂತನ ಭಾರತ. ಅದರ ಭವ್ಯದರ್ಶನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡರೆ ವಾತ್ ಭಾರತದ ಸೇವಕರಾಗುವ ದೀಕ್ಷಾ ಬಧ್ಯ ರಾಗಬಹುದು.

೭. ಜನದರ್ಶನ

ಭಾರತದ ಜನರನ್ನು ಕಂಡಾಕ್ಷಣ ಇವರು ಒಂದು ಜನಾಂಗವ್ಯಲ್ಲಿ, ವಿವಿಧ ಜನಸಮಾಜ ಎಂದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ಹೇಳುವುದು ರೂಢಿಯಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಭಾರತದ ಪ್ರಚೆಗಳ ಕುರಿತು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಇರಲಾಬಹುದು. ಇಂಗಾಂಡಿನ ಆರಸು ಭಾರತದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆಂದು ಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದುಗ ಪ್ರತಿನಷ್ಟ ಅವನ ಜನ್ಮದಿನದ ಸಂದೇಶದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಭಾರತದ ಜನಗಳು (peoples) ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನಲ್ಲಿದೆ ಭಾರತದ ಜನರು (people) ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಭಾರತದ ಜನರೆಂದರೆ ಒಂದೇ ಕುಲದವರಲ್ಲ, ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಜನರ ಸಂದರ್ಭೀಯೆಂದೇ ಹೊರಗಿನವರ ಸ್ಥಿರವಾದ ತೀವ್ರಾನವಾಗಿತ್ತು.

ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದರೆ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತವ್ವಲ್ಲ, ಸರಿಯೆಂದೇ ಕಂಡುಬರಲು ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಕಾಶ್ಮೀರ, ರಾಜಸಾಧನ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಕೆಲವು ಜನರನ್ನು ಸಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದವೆನ್ನುವ; ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ, ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ, ಮುಖಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ, ಹಣ್ಯಗಲದಲ್ಲಿ, ಮೂಗಿನ ಬಾಗಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಅಂತರ! ಇವರೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಎಂದರೆ ಯಾರು ತಾನೇ ಒಸ್ಪಬಹುದು? ಭಾಷೆಗಳನ್ನೇಣಿಸುತ್ತೇನೇ ತಮ್ಮದೇ ಸಾಹಿತ್ಯವಿರಿಸುವವರು ಕಾಶ್ಮೀರಿ, ಪಂಜಾಬಿ, ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಳಿ, ಆಸಾಂಬಿ, ಗುಜರಾಧಿ, ಮರಾಠಿ, ಬರಿಯಾ, ತೆಲುಗು, ಕನ್ನಡ, ತಮಿಳು, ಮಲೆಯಾಳಿಗಳೆಂದು ಹನ್ನೆರಡಿವೆ. ಇವರು ಒಂದು ಮಾರ್ಗದಾರಿ, ರಾಜಸಾಧನಿ ಮೊದಲಾದ ಆಂತರಿಕ ಭೇದಗಳು; ಇನ್ನೂರಕ್ಕೂಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆಡುವಾತುಗಳು! ಆಹಾರವಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿಯಾದ ಆಚಾರವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೂ ಇನ್ನೂಂದಕ್ಕೂ ಭೇದವಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದರೆ ನಾವೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಎಂದು ತೇವೇರಿಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಿನ್ನತೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಮತ್ತಭೇದಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸದಿರಲು ಕಾರಣವಿದೆ. ಮತ್ತಭೇದದಿಂದ ಜನಭೇದವಾಯಿತೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗುವುದು. ಇಂಗ್ಲೊಂಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಟಿಸ್ಟೆಂಟರೂ ಇದ್ದಾರೆ, ಕೆಥೋಲಿಕರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಮೇರಿಕಾ, ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಜರ್ಮನಿಗಳಲ್ಲಾಗ ಮತ್ತಭೇದಗಳಿವೆ; ಝೀನಾ, ಬರ್ಮಾ, ಸಿಲೆಂಬ್ರನುಗಳಲ್ಲಾಗ ಇವೆ. ನವ್ಯಾಲ್ತೇ ತುಳು ಮಾತಾ ದುವ ಪ್ರೋಟಿಸ್ಟೆಂಟರು, ಕೊಂಕಣಿ ಮಾತಾದುವ ಕೆಥೋಲಿಕರು, ಮಳಯಾಳಿ ಮಾತಾದುವ ಮಾಸಿಳ್ಳಿಯರು—ಇವರೆಲ್ಲ ಮತ್ತಭೇದದಿಂದಾಗ ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಜನದಿಂದ ಭಿನ್ನರಾಗಿದ್ದಾರೆಂದರೆ ಒಪ್ಪುವ ತರ್ಕವಲ್ಲ. ಮತ್ತಭೇದದಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿ ಅನ್ನಕ್ಕೂವಂಟಾಗಲು ಕಾರಣವಾಗುವುದೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬೇರಿ; ಅದರಿಂದಾಗಿ ಬೇರಿ ಜನಾಂಗ ಹಂಟ್ಪುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಸಾಕು.

ತೋರಿಕೆಗೆ ನೂರಾರೆಂದು ಕಾಣುವ ಭಾರತದ ಜನ ಅಂತರ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಜನ, ಒಂದೇ ತನು, ಒಂದೇ ಮನವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಮನನಮಾಡಬೇಕು.

ಅನೇಕ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ—೫೦೦೦ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದು ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ— ಈಗ ಪಾಕಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಜನರು ನೆಲೆವಾಡಿದ್ದರು. ನೊಹಂ ಜೊಡರೂ, ಹರಾಪಾ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲವನ್ನು ಆಗೆದು ಮಾಡಿದ ಶೋಧಗಳಿಂದ ಆ ಕಾಲದ ಜನರ ಸ್ಥಿತಿಗಳ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅವರ ಕುರಿತು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಉಳಿದಿವೆಯಾದರೂ ಇಷ್ಟರ ತನಕ ತಿಳಿದ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಆಗಿನ ಜನರ ಆಕಾರ, ನಿಲುಗಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಉಹಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸಿಂಧೂತೀರದ ಅಂದಿನ ಜನರಿಗೂ ಭಾರತದ ದಕ್ಷಿಣ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ನಮ್ಮಂಥ ಜನರಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೋಲಿಕೆಯಿದೆ. ಅವರನ್ನೂ ನಮ್ಮನ್ನೂ ಒಂದೇ ಹೆಸರಿಂದ ಕರೆಯಬಹುದಾದರೆ ದ್ವಾರಿತರೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ನದಿದಡಗಳಲ್ಲೇ ಅಲೆದಾಡಿ ಬೇಟಿಯಾಡಿಯೋ ದನಕರುಗಳನ್ನು ಸಾಕಿ

ಕೊಂಡೊ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂದೂ ಅನಂತರ ನದೀತೀರಗಳಲ್ಲೇ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಮನೆಗಟ್ಟಿ, ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಿಷಿ, ಕೋಟಿಕೊತ್ತಲಗಳನ್ನು ಭದ್ರತೆಗಾಗಿ ರಚಿಸಿ, ಕೈಕಸಬು, ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದೂ ತಜ್ಞರು ಅಭಿಪ್ರಾಯವಹಡುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಎರಡು ಮೂರು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವರ ಪಟ್ಟಣಗಳ ಅವಶೇಷಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರಾದರೂ ಗಂಗಾನದಿಯ ಬಯಲಿನ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳು ಅವರ ನೆಲೆವೀಡುಗಳಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ತೀವ್ರಾರ್ಥನಾಸಲು ಕಾರಣಗಳಿವೆ.

ನೊಹೆಂಜೊಡರೋವಿನ ಅವಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಸಿಕ್ಕುವ ವಸ್ತುಗಳು ಅಸಂಖ್ಯಾತವಿವೆ. ಸುಟ್ಟಿ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳ ದಪ್ಪವಾದ ಗೋಡೆಗಳಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪಟ್ಟಣ, ಒಳಗೆ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹರಡಿರುವ ಕೇರಿಗಳು. ಇಕ್ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಂಗಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಮನೆಗಳು, ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಡುಗೆ ಮನೆ ಬೇರೆ, ವಾಸದ ಕೋಣೆ ಬೇರೆ, ಬಜ್ಜುಲು ಮನೆ ಬೇರೆ, ಅಲ್ಲದೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ವಾನಗೃಹ, ಕೊಳಕು ನೀರು ಹರಿದುಹೋಗಲು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಚರಂಡಿಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ—ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು.

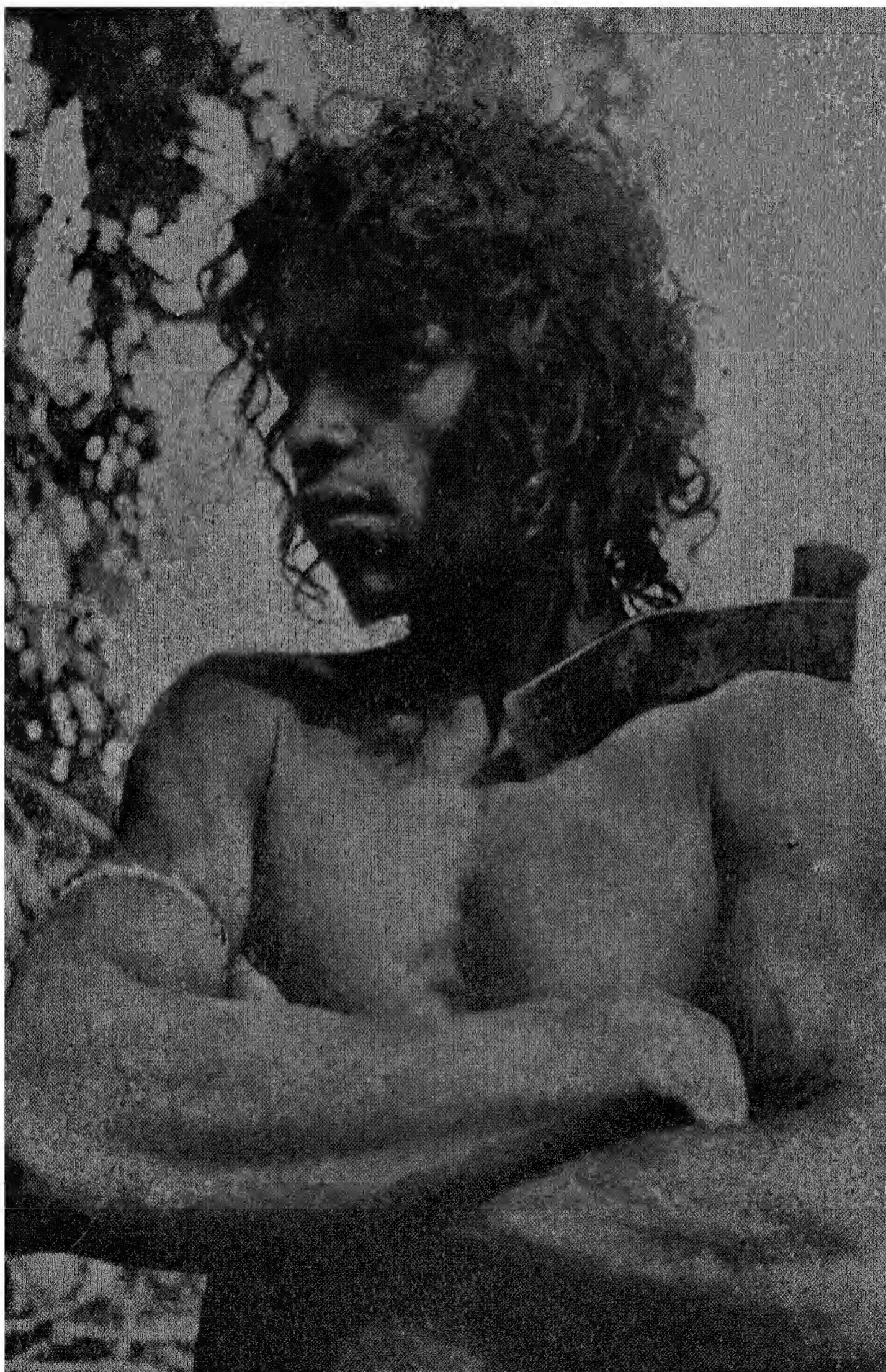
ಮನೆಗಳಲ್ಲಾ ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಾ ಆಗಿನ ಶಾಲದ ಆಭರಣಗಳ ಅವಶೇಷಗಳೂ ಇವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮಕ್ಕಳ ಆಟದಗೊಂಬೆಗಳೂ ಪೂರ್ಣವಿಗ್ರಹಗಳೂ ಬರೆಹವಿರುವ ಮುದ್ರೆಗಳೂ ದೂರಕಿವೆ. ಆದರೆ ಮುದ್ರೆಗಳ ಚಿತ್ರಲಿಪಿಯನ್ನು ಓದಿ ಅಥವ ಮಾಡಲು ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ.

ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದರೆ ಅವರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು, ಕ್ರಮವಾದ ಆಡಳಿತೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು, ಜನರು ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯೋಜನವಹಡೆದು ಸುಖಿಗಳಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು ಎಂದು ನಿಣಾಯ ಮಾಡುವುದು ತಪ್ಪಿಲ್ಲ.

ನೊಹೆಂಜೊಡರೋವಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಸುಸಂಸ್ಯೂತ ಜನರ ಕಾಲಕ್ಕೂಂತ ಹಿಂದಿನವರಾದ, ಇಂದಿಗೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡಗಾಡುಗಳ ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಜನಸಮುದಾಯಗಳು ಬೇರೆಯೇ ಇವೆ. ಆಸಾವಿನ ನಾಗರು, ಬಿಹಾರ ಬಂಗಾಳಗಳ ಸಂತಾಲರು, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ

ಗೊಂದರು, ಗುಜರಾತು ರಾಜಸ್ಥಾನಗಳ ಭಿಲ್ಲರು, ನೀಲಗಿರಿಯ ತೊದವರು, ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟಗಳ ಮಲೆಕಾಡಿಯರು ಪಣಿಯನರು—ಹೀಗೆ ಸೂರಕ್ಷ್ಯ ವಿಕ್ಷ್ಯಾರುವ ಕೂಡುಕುಟುಂಬಗಳವರನ್ನೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಆದಿವಾಸಿಗಳೆಂದೂ ಆದಿನು ಜಾತಿಯೆಂದೂ ಭೂಮಿಜನರೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೂಡಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆ, ಆಚಾರ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿವೆ; ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ತೋರಿಬರುವ ಕೆಲವು ಆಚಾರಗಳೂ ಇವೆ. ದೇವ್ಯಗಳ ಪೂಜಿಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಾ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಮುತ್ತಾ ಭೇದಗಳ ಸಮಯದಲ್ಲಾ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿರ್ತನೆಗಳು ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಈಗಲೂ ಏರ್ವಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಾಲ್ಯಪ್ರಾಯವನ್ನು ದಾಟಿದ ಯುವಕರೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಾ (ಗೊಟುಲ್) ಯುವತಿಯರೆಲ್ಲ ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಾ ವಾಸಿಸಬೇಕು; ಅಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲವರಿಂದ ತಮ್ಮ ಕಟ್ಟುಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತು ಸಾಹಸದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿ ವಯಸ್ಸುರೆಂದು ಗಣ್ಣಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು. ನಿಷ್ಣವಣಿಗಳೂ ನಿಸರ್ಗದೊಡನಾಡಿಗಳೂ ಆಗಿರಬ ಈ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಘಕ್ಕನೆ ಪೇಟೆಪಟ್ಟಣಗಳ ಧಳಕಿನ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಳಿದಂತೆ ಮಾಡಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸುಸಂಸ್ಕರ್ತರನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವು ಅಲ್ಪಮಾ ಅಲ್ಲಿ ಸುಲಭದ್ದಾಗಿ ಅಲ್ಲ.

ದ್ವಾರಾನಿಡಿರ ಅನಂತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ ಜನರೆಂದರೆ ಆಯ್ದರು. ಆಯ್ದರ ಮೂಲನಿವಾಸವು ಭಾರತವೇ ಎಂದು ಕೆಲವರೂ ಧ್ರುವವಲಯದಲ್ಲಿದ್ದವರೆಂದು ಇನ್ನು ಕೆಲವರೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರೂ ಬಹುಮಂದಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮಧ್ಯ ಆಸ್ಯಾದಿಂದ ಹೊರಟ ಆಯ್ದಕುಲದ ಪ್ರವಾಹಗಳು ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಇರಾನು (ಪಶ್ತಿಯಾ) ಭಾರತಗಳಿಗೂ ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಯುರೋಪಿಗೂ ಹರಿದಿರಬೇಕೆಂದು ಆಭಿಪ್ರಾಯವಡುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಾ ಯುರೋಪಿನ ಗ್ರೀಕು, ಲೆಟ್ರೇನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಂದ ಹಂಟ್ಟಿದ ಆಧುನಿಕ ವಾರ್ತೆಯಲ್ಲಾ ಅನೇಕ ನಾನುವಡಗಳೂ ಶ್ರೀಯಾವದಗಳೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ‘ಪಿತ್ರು’ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ

ಮಲಬಾರಿನ ಪಣಿಯನರ ಯುವಕ.

ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ಗಳಂಡರು.

‘ಫಾದರ್’, ಸಂಸ್ಕೃತದ ‘ಮಾತ್ರ’ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ‘ಮದರ್’, ಸಂಸ್ಕೃತದ ‘ದ್ವಾರ’ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ‘ಡೋರ್’ ಸಂಸ್ಕೃತದ ‘ಗವ್ರ’ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ‘ಗೋ’—ಹೀಗೆ ನೂರಾರು ಶಬ್ದಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಆರ್ಯರ ದೇವತೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳಿಗೂ ಗ್ರೀಕರ ದೇವತೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳಿಗೂ ಸಾಮ್ಯವಿದೆ.

ಆರ್ಯಕುಲದವರು ಪಟ್ಟಣವಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ದನಗಳನ್ನಾಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅಲೆದಾಡಿ ಜೀವಿಸುವ ಜನರವರು. ಭಾರತದ ಸದೀ ತೀರಗಳಿಗೆ ಬಂದು ತಮಗಿಂತ ವೊದಲೇ ಸಲೆಸಿದವರ ಕೋಟಿಕೊತ್ತಲಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸವಾಡಿ, ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಸೂರೀಗೊಂಡು ವಿಜಯೋನ್ಯತ್ತರಾಗಿ ಹಾಡಿ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತರು ಆರ್ಯರು. ಆರ್ಯರ ಮಹಾಪೂರವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲಾರದೆ ಇತರರು ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮಂಬಿವಾಗಿ ತೇರಳಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತಾದರೂ ಕೆಲವು ತಲೆವಾರುಗಳ ಅನಂತರ ಹೊಸಬರೂ ಹಳಬರೂ ನೆರೆಮನೆಯವರಾಗಿ ನೆಲೆಸಿ ಒಬ್ಬರಿಂದೊಬ್ಬರು ಭಾಷೆ, ಆಚಾರಗಳು, ಪೂಜಾಕ್ರಮಗಳು, ಕಧಾಕವನಗಳು, ಉದ್ಯೋಗವೃತ್ತಿಗಳು—ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದು ತಿಳಿಸಿ ಅತ್ತ ಆರ್ಯರದಲ್ಲದ, ಇತ್ತ ಆನಾರ್ಯರದೂ ಅಲ್ಲದ ಭಾರತಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಂದು ಹಂಟ್ಟಿವಂತಾಯಿತು.

ಆರ್ಯ, ಆನಾರ್ಯ ವಿಲನವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾದಾನೇಕ ಶತಮಾನಗಳ ಅನಂತರ ಇತರ ಜನಾಂಗಧಾರೆಗಳೂ ಭಾರತ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದುವು. ಕ್ರಿಸ್ತ ಪೂರ್ವ ನಾಲ್ಕನೇ ಶತಮಾನನಲ್ಲಿ ಕೆಲವೇ ಮಂದಿಯವನರೂ (ಗ್ರೀಕರು) ಅನಂತರ ಪಶ್ಚಿಮಾದೇಶದ ಕಡೆಯಿಂದ ಪಾಧ್ರಿ ವರೂ ಬಕ್ಕೇರಿಯನರೂ ಹೂಣರೂ ತಂಡತಂಡವಾಗಿ ಭಾರತವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿಂತರು. ಕ್ರಿಸ್ತ ಪೂರ್ವ ಬಂದನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶಕರೂ ಬಂದರು. ಆದರೆ ಈ ಆಗಂತುಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹಿಂದಿನವರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಯಿದ್ದು ದರಿಂದಲೂ ಅವರು ಧರ್ಮವಿಚಾರದಲ್ಲಾಗಲೀ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಲ್ಲಾಗಲೀ ಹಿಂದುಳಿದ ಜನರಾಗಿದ್ದು ದರಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆ, ಮತ, ಆಚಾರಗಳನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿ ಭಾರತದ ಇತರರೊಡನೆ ಬೇರೆತುಹೋದರು.

ಹತ್ತಿರಿಂದ ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಆಫ್ರಿಕಾನ್ನಾನ, ತುಕಿ

ಸ್ತುನ, ಮಧ್ಯ ಆಸ್ಯಗಳಿಂದ ಯೋಧ್ಭರ ತಂಡಗಳು ದಾಳಿಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿ ಕ್ರಮೇಣ ಇಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಅವರೊಡನೆ ಕೆಲ ಮಂದಿ ಪಾರಸೀಕರೂ ಅರಬರೂ ಇದ್ದರು. ಈ ಸಲ ಬಂದವರು ಇಸ್ಲಾಮ್ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡವರಾಗಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಕಟ್ಟುಕಟ್ಟಳೆಗಳೂ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಬಲವಾದ ವಾತ್ಸಲ್ಯವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಭಾರತದ ಇತರ ಮತಗಳೊಡನೆ ಅವರು ಬೇರೆತುನೋಗಲಿಲ್ಲ. ಮತ ಭೇದ ಉಳಿದು ಬಂದರೂ ಭಾರತದ ಜನರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಮುಸ್ಲಿಮರಾಗ ಪರಕೀಯರೊಡನೆ ವಿವಾಹ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡುದರಿಂದ ಜನಾಂಗದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಲನವಾಯಿತೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ರಾಜ್ಯಕಟ್ಟಿದವರಿಗೆ ಹೊರಗಿನ ರಾಜ್ಯಗಳ ಅಧಿಕಾರ ತಪ್ಪಿ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಸಹ ಭಾರತದೊಳಗೆ ಬಂದವರು ಇಲ್ಲಿನ ವರೇ ಆಗಿಹೋದರು.

ಹದಿನ್ಯೆದರಿಂದ ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಶತಮಾನಗಳ ವರೆಗೆ ಬಿಟ್ಟಿಷರು, ಡಚ್ಚರು, ಫ್ರಿಂಚರು, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸರೇ ಮೊದಲಾದ ಐರೋಪ್ಯರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದು, ನ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೊದು ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟು, ಕ್ರಮೇಣ ಸಾಮಾಜ್ಯ ವನ್ನೇ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರೂ ಅವರು ಸಾವಿರಗಟ್ಟಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಬ್ಬರು ಇಲ್ಲಿಬ್ಬರಂತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿರಬಹುದು; ಐರೋಪ್ಯರೊಡನೆ ಭಾರತದವರ ವಿವಾಹಗಳಾಗಿ ಎಂಗೊಲ್ಲೇ ಇಂಡಿಯನರೆಂಬ ಜಾತಿಯವರೂ ನಮ್ಮ ಜನಾಂಗದ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಆದರೆ ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆ ತೀರ ಅಲ್ಪವಿದ್ದುದರಿಂದ ಐರೋಪ್ಯರು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದರೂ ಭಾರತದ ಜನರ ಅಂಗವಾಗಿ ಬೆರಿತಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಲ ಗಡಿನಾಡಿನ ಆ ಕಡೆಯಿಂದ ಜನರು ಬಂದೊಡನೆ ಅವರಿಗೂ ಹಿಂದಿನವರಿಗೂ ಯುದ್ಧವಾಗುವುದು ಸಹಜ. ದಟ್ಟನೆ ಜನತುಂಬಿದ ಬಂದು ರೈಲು ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪ್ರಯಾಣಿಕನು ಸೇರಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಮೊದಲಿದ್ದವರು ಅವನನ್ನು ಹೊರಡಾಡುವ ಯತ್ನಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಮ್ಮೆ ಅವನು ಒಳಗೆ ಬಂದನೆಂದರೆ ಇತರರೊಡನೆ

ಅವನೂ ಸೇರಿ ಇನ್ನಾರೂ ಒಳ ನುಗ್ಗಿದಂತೆ ಯತ್ತಿಸುತ್ತಾನನ್ನೇ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಳಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಯಾದ್ದು, ಅನಂತರ ಮೈತ್ರಿ, ವಿಲನ, ಹೀಗಾಗಿ ಈಗಿನ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಇವನು ದ್ವಾರಿತ, ಅವನು ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತೊಂಬ್ಬನು ಮುಖಲ ಮಂಗಳದೊಂಬ್ಬ ಮಂಗೋಲಿಯನನೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಆದಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ಇತರರೊಡನೆ ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಇನ್ನಾ ಮುಗಿದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾರ್ಪಿಗೆ ಭಾರತೀಯರೆಂಬ ವಿಶ್ರಜನಾಂಗ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.

ನಾವು ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆಯಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ತಾಕೂರರ ಪದ್ಯದ ಎರಡನೇ ಚರಣದಲ್ಲಿ “ಅಹರಹ ತವ ಆಹ್ವಾನ ಪ್ರಚಾರಿತ ಶುನಿ ತವ ಉದಾರವಾಣಿ! | ಹಿಂದು, ಬೌದ್ಧ, ಶಿವ, ಜ್ಯೇಷ್ಠ, ಪಾರಸಿಕ, ಮುಸಲ್ಮಾನ ಶ್ರಿಸ್ತಾನಿ! | ಪೂರಬ ಪಶ್ಚಿಮ ಆಸೇ ತವ ಸಿಂಹಾಸನ ಪಾಸೇ, ಪ್ರೇಮಹಾರಹ ಮಂಗಾಂಥಾ”, ಎಂದಿದೆ. ಭಾರತ ಭಾಗ್ಯವಿಧಾತನ ಉದಾರ ವಾಣಿಯ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಂದ ವಿವಿಧ ಮತದವರೂ ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶವರೂ ಒಂದಾಗಿ ಪ್ರೇಮಹಾರವನ್ನು ಹೇಣಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರಂತೆ! ಎಂಧ ಮಹತ್ವಾದ ಆದರ್ಶ! ಮೇಲು ಕೇಳಿಲ್ಲ. ಆಳುವ ಆದಿಯಾಳಾಗಿರುವ ಜನರಿಲ್ಲ. ಮೂಲವಾಸಿಗಳು, ಪರಕೀಯರೆಂದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಆತಿಥಿಗಳು, ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರಃ!

ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿಯ ಉದಾರವಾಣಿಯು ನಮ್ಮ ಜನರಿಗೆ ತೀರ ಹೊಸದಲ್ಲ. ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ‘ಆಸೇತು ಹಿಮಾಚಲ’ ಎಂದರೆ ರಾಮೇಶ್ವರದ ದಕ್ಷಿಣ ತೀರದಿಂದ ಹಿಮಾಚಲದ ವರಿಗೆ ಹರಡಿರುವ ಈ ವಿಶಾಲ ಭೂಮಿ ಒಂದೇ ದೇಶ, ಇಲ್ಲಿನ ಜಾನವದ ಒಂದೇ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿ ಪೋಷಿಸುತ್ತು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನವೀನ ಜನಾಂಗವು ಬಂದಾಗ ಯುದ್ಧಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೂ ಯಾರೂ ಯಾರವೂ ನಿನಾರು ಮನಾಡಿಲ್ಲ; ಐರೋಪ್ಯರು ಆಮೇರಿಕದ ಜನರನ್ನು ನಿನಾರು ಮನಾಡಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ನಡೆದಿಲ್ಲ.

ಕಾಶ್ಮೀರದ ಗುಡ್ಡಗಾಡುಗಳವರೊಡನೆ, ರಾಜಸಾಫಾನದ ಮರು ಭೂಮಿಯವರೊಡನೆ, ಮಲಬಾರಿನ ಹಳ್ಳಿಯವರೊಡನೆ ಮಾತುಕೆತೆ

ನಡೆಸಿದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವ ನೀತಿಯ ಸೆಲೆಗಟ್ಟು, ಜೀವನೆದ ಸೋಟ, ದಿನನಿತ್ಯದ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ರೀತಿಗಳು—ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯ ಕಂಡುಬರುವುದು ಖಂಡಿತ. ಭಾರತೀಯರ ರೂಪ, ಒಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದವಿದ್ದರೂ ಅಂತರಂಗ ಒಂದೇ ಬಣ್ಣದ್ವಾಗಿದೆಯೇಂದು ಯಾವ ವಿನು ಶ್ರೀಕನಿಗೂ ಭಾಸವಾಗುವುದು.

ಯುರೋಪಿನ ವಿವಿಧ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಾಗು ಇಂತಹ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು, ಯುರೋಪು ಒಂದೇ ಎನ್ನಬಹುದೇ ಎಂಬ ಆಡ್ಡವರಾತನ್ನು ಎತ್ತಬಹುದು. ಹೋದು, ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಾಗು ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಸಾಮ್ಯ ವಿದೆ, ಅಂತರಂಗದ ಐಕ್ಯವೂ ಇತಿಹಾಸದ ಮುಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ತಾವು ಜರ್ಮನರು, ತಾವು ಫ್ರೆಂಚರು, ತಾವು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಎಂಬ ಸಂಕುಚಿತದ ಆಂತರಿಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯು ವಿವರಿತವಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಬೆಳೆಸಿ ಯುರೋಪಿನ ಐಕ್ಯವು ಬಾಡಿ ನೆಲಸಮಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳ ಕಾರಣ ನ್ನು ಉಂಡು ಸಾಕುಸಾಕಾಗಿ ಈಗೇಗೆ ‘ಯುರೋಪಿಯನ್ ಯೂನಿಯನ್’ ಎಂದು ವೊದಲಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಿರುಗಿ ಇಸ್ತೊಂದು ರೀತಿಯ ಐಕ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಾವು ಯುರೋಪಿನ ಆನುಭವವನ್ನು ಕಂಡು ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಕೆನ್ನಡನಾಡು, ತಮಿಳನಾಡು, ಆಂಧ್ರ ಕೇರಳಗಳ ಮಮತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡದೆ ಸಹ ಭಾರತದ ಐಕ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗಬಾರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ.

೪. ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ

ಇತಿಹಾಸವೆಂದಾ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮೂಗುಮುರಿಯುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಬರೇ ಇಸವಿಗಳು, ಯುದ್ಧಗಳು, ಪಟ್ಟಕ್ಕಾಗಿ ಅಂತಃಕಲಹಗಳು—ಇವೇ ತುಂಬಿ ರುವ ಕೆಲವು ಪ್ರಸ್ತುಕಗಳನ್ನು ಓದಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಂತೂ ಇತಿಹಾಸ ವೆಂದರೆ ನಡುಕ ಹುಟ್ಟುವುದೂ ಸಹಜ. ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ವಾಡಿದ ಸತ್ಯಾರ್ಥ ಮಹತ್ವಾರ್ಥಗಳ ಅಧ್ಯವ ತಪ್ಪು ತಿಳಿಗೇಡಿತನಗಳ ಒಟ್ಟು ಫಲವೇನೇಂದು ತಿಳಿದು ಮುಂದಡಿ ಇಡಬೇಕಾದರೆ, ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿಗೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಸಾಲದೇ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗ ಏಳಬಹುದು.

ಎರಡು ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವಾಗ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಅಲಂಕಾರಗಳಾಗಲೇ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳಾಗಲೇ ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ತೋರಿ ಬಂದರೆ ಯಾವುದು ಮೊದಲು ಪ್ರಕಟವಾದುದು, ಯಾವುದು ಮತ್ತೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವ ಆನುಕೂಲ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ ವಂಸ್ತುಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲು ಸಂಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಧ್ಯಾತ್ಮ, ನಿತಿಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಂತೂ ಯಾರು ಯಾವಾಗ ಏನು ಬೋಧಿಸಿದರೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಅದೂ ಒಂದು ಬೋಧನೆ ಇದೂ ಒಂದು ಬೋಧನೆ ಎಂದುಕೊಂಡರೆ, ಅವುಗಳು ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾಲ, ಸ್ಥಿತಿಗಳ ಹಿನ್ನಲೆಗಳು ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ವಾಸಿಸಬೇಕಾದೀತು, ಅಧ್ಯವಾ ತಿರಸ್ಯಾರ್ಥಿಸಬೇಕಾದೀತು.

ಚರಿತ್ರೆಯ ಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಬರೇ ಶತಮಾನ, ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸದೆ ಅನೇಕಮಂದಿ ರಾಜರ ಹೇಸರೆತ್ತಿ ಅವರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆದ ವಿಷಯಗಳೆಂದು ವಿವರಿಸುವುದು ಅನುಗ್ಯವೆಂದು ಎಣಿಸಬಾರದು. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅರಸರೆಂದರೆ ಬರೇ ಪೂಜೆಯ ಮೂರ್ತಿಗಳಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದೇಶದ ಭದ್ರತೆಯಾಗಲೇ ಪ್ರಗತಿಯಾಗಲೇ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಯಾಕಾಲದ ಅರಸನ ಮೇಲೆ ಹೊಂಸಕೊಂಡಿದ್ದುವು. ಪರಂಜ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ದಂಡತ್ತ ಹೋದವರೂ ಸಾಮಾಜಿಕ

ಸ್ವಾಪಕರೂ ಹೆಚ್ಚಿನಮಟ್ಟಿಗೆ ತಂತಮ್ಯ ಅಭಿಲಾಷೆ, ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿದ್ದರೂ ಆವರಿಂದಾಗಿ ಸ್ವೇಷ್ಟಗಳೂ ಪರಿವಾರಗಳೂ ಜನಸಮುದಾಯವೂ ಒಂದೆಡೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆಗೆ ಚಲಿಸುವಂತಾಗಿ ವಿವಿಧ ತರದ ಜನರೊಳಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಯುವಂತಾಯಿತು. ಸಂಪರ್ಕವು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ವೈರದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ್ದರೂ ಕೊನೆಗೆ ಅದು ಮೈತ್ರಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಿಸುವಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಬೇರೆಬೇರೆ ಕಡೆಗಳ ಜನರು ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ವಿಶ್ವವಾಗಿ ಹೊಸದೊಂದು ಸಂಯುಕ್ತ ಶಕ್ತಿಯುದ್ಧ ವಿಸಿ, ನಾನಾರೀತಿಯ ಹೊಸ ಮಾರ್ಫಾಟುಗಳು ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುವ ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಇತಿಹಾಸದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪರಿಷ್ಕೇದ ದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಾಣಬಹುದು.

ರಾಜರಲ್ಲಿನೇಕರು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲೇ ಮಗ್ನರಾಗಿರದೆ ಪ್ರಜಾಪಾಲನೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಜನರ ಜೀವನವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಮಾರ್ಫಾಗಳ ರಚನೆ, ಸೇತುವೆ, ಅಣಕಟ್ಟಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವಿಕೆ, ಕವಿಗಳಿಗೂ ಕಲಾವಿದರಿಗೂ ಪಂಡಿತರಿಗೂ ಪ್ರೌತ್ಸಾಹ ಕೊಡುವಿಕೆ, ಇವುಗಳಿಂದ ಜನರ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯ ಪರಿಣಾಮಗಳುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಒಂದು ಹೊಸ ರಸ್ತೆ ಅಥವಾ ಸೇತುವೆ ಪೂರ್ತಿಯಾದೊಡನೆ ಸರಕುಗಳ ಸಾಗಾಟದ ದಿಕ್ಕೇ ಬೇರೆಯಾಗುವುದನ್ನು ಅಂಗಡಿಮನಸೆಗಳು ಇಲ್ಲಿದ್ದಲ್ಲಿ ಏಳುವುದನ್ನು ಇದ್ದ ಅಂಗಡಿಮನಸೆಗಳು ಬರಿದಾಗುವುದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕೆಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಇಂಥ ನೂರಾರು ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದರೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಶಾಂತಕ್ರಾಂತಿಯೇ ಎದ್ದಂತಾಗುವುದಷ್ಟೇ? ಹೀಗೆ ಸಮಾಜದ ಚಲನವಲನಗಳಿಗೂ ಏರಿತಗಳಿಗೂ ಕಾರಣರಾದ ರಾಜರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೈಲುಕಲ್ಲಿಗಳಿಂದು ಮಾತ್ರ ಎಣಿಸದೆ ದೀಪಸ್ತಂಭಗಳಿಂದು ಎಣಿಸುವುದೂ ಸ್ವಾಯಂವಾದುದು.

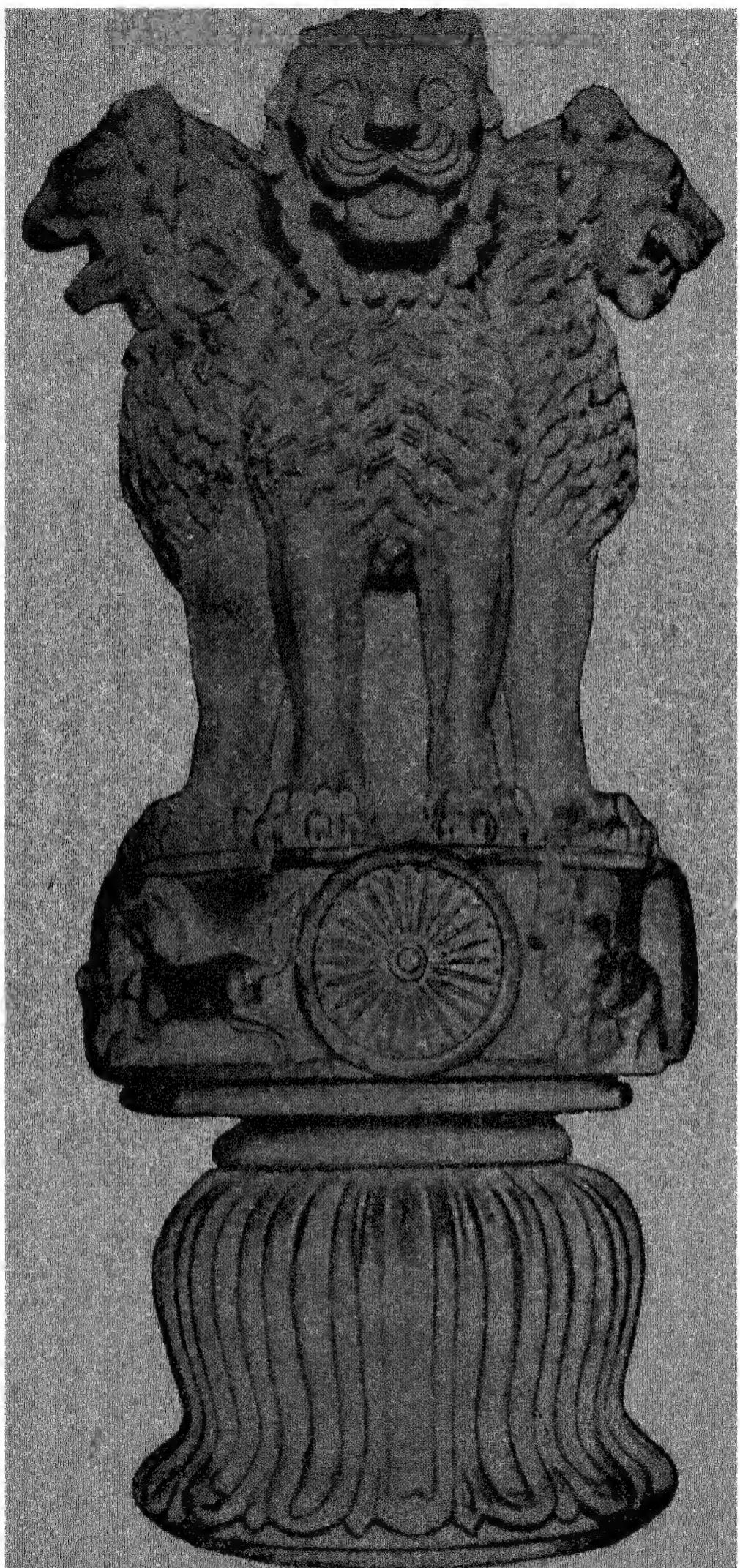
ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿದ ಅನೇಕ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಮೊತ್ತ ವೊದಲಿಗೆ ಹೊಳೆಯುವ ಹೆಸರು ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮರ್ಮಾಯಿನಿದು. 2250 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಾಳಿದ ಮಹಾರಾಜನನನು. ಕೌಟಿಲ್ಯನೆಂದೂ

ಚೂಣಕ್ಕೆನೆಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ಮಗಧದ (ಬಿಹಾರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದೆ) ರಾಜನಾಗಿ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೀ ಪ್ರಥಮ ಸಾರ್ವಭೌಮನೆಂಬ ಕೀರ್ತಿ ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ. ಸುಸಜ್ಜಿತವಾದ, ಆಜ್ಞಾಬದ್ಧವಾದ, ಬಲವಾದ ಸೈನ್ಯ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಪರಿಪಾಲಕರೂ ನಿಷ್ಪಕ್ಕವಾತಿಗಳೂ ಕಾರ್ಯಾಸಕ್ತರೂ ಆದ ರಾಜಸೇವಕರು— ಈ ಎರಡನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಎರಡು ಭುಜಗಳಂತೆ ಬಲಗೊಳಿಸಿ ಒಂದು ಶತಮಾನಕ್ಕಂತಹ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಬಾಳಿದ ಮಹಾರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ಮಾಡಿದನು. ಯಾವುದೇ ದೇಶವು ಪ್ರತಿಭಾಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸೈನ್ಯಬಲ ಸಾಕಷ್ಟಿರಬೇಕು, ಆದರೆ ಆದಳಿತೆಯಲ್ಲಿ ಲಂಚ ವೋಸಗಳಿರಕೂಡದೆಂದು ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ವೇಲ್ಪಂಕ್ತಿಗಳು ಈಗಲೂ ಎಲ್ಲಾ ದೇಶದ ಜನರಿಗೂ ಅನುಕರಣೀಯವಾಗಿವೆ.

ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಮೊಮ್ಮೆಗಾದ ಅಶೋಕನ ಧವಲಕೀರ್ತಿಯು ದಿಗಂತವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿದೆ. ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಅಶೋಕನು ಸಹ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನಂತೆ ರಾಜ್ಯವಿಸ್ತಾರದ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಕಳಿಂಗ ದೇಶದ (ಉತ್ತಲರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ) ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋದರೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಯಾದ್ಧ ಪರಾಜ್ಯುಖಿತೆಯುಂಟಾಗಿ ತನಗಿಂತ 200 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಬುದ್ಧನು ಬೋಧಿಸಿದ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಮನಸೋತನು. ಸತ್ಯ, ಕರುಣೆ, ಅಹಿಂಸೆ, ನಿಷ್ಘಾವು—ಇವುಗಳಿಂದ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನಲ್ಲಿ, ರಾಜ್ಯಗಳ ಜನರ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆಯು ಅಶೋಕನಲ್ಲಾಂಟಾಯಿತು. ಆಷ್ಟರ ವರಿಗೆ ಬಡವರೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರೂ ಮಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬುದ್ಧ ಭಿಕ್ಷುಗಳಿಗೆ, ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ಕೇಳಲೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬಂಥ ಬುದ್ಧನ ಬೋಧನೆಗಳಿಗೆ, ಘಕ್ಕನೆ ರಾಜಸತ್ಯಾರ, ಆಶ್ರಯಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುವು. ಬುದ್ಧನ ಮಹಾವಾಕ್ಯಗಳು ಅಶೋಕನ ಎದೆಗೆ ನಾಟಿದುವು. ಅವಗಣಿಗೆ ಅವನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮನಸೋತು ಬೌದ್ಧಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅವಿಶ್ವಾಂತವಾಗಿ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾಸಕ್ತನಾದನು. ಅವನ ಪ್ರಭಾವನಿಂದಲೇ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ದಕ್ಷಿಣಭಾರತ, ಸಿಂಹಳ, ಗಾಂಥಾರ (ಅಫ್ಘಾನಿಸ್ತಾನ) ಗಳ ವರಿಗೆ ಹಬ್ಬಿತು.

ಅಶೋಕನ ಕಾಲದ ಅನಂತರ ಏದು ಶತವಾನಗಳ ವರೀಗೆ ವರೌಯ್ರ ಸಾಮಾಜ್ಯದಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆಳಿದ ರಾಜರು ಹುಟ್ಟಿಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದು ಈ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯೆಂದು ಯಾರೂ ಎಣಿಸಬಾರದು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾದ ರಾಜ್ಯಗಳಿದ್ದು ಆಯಾ ಭಾಗದ ಪ್ರಜಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಪೋಷಣೆ ಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿವೆ. ಅಂಥ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಂಧ್ರದಲ್ಲಾದ ಕೈಣಿದಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ಶತವಾಹನರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸುವುದು ಸಹಜವೇ ಸರಿ. ಭಾರತದ ಹೊರನಾಡುಗಳಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನಾಂಗಗಳು ಧಾರೀಧಾರೀಯಾಗಿ ಒಳಹರಿದು ಇಲ್ಲಿನ ಜನರೊಡನೆ ಕೆಲೆತು ವಿಶ್ರಜನ, ವಿಶ್ರಭಾವೆ, ವಿಶ್ರರೀತಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿತ್ತಿದ್ದ ಶತವಾನಗಳನ್ನು. ಆಗಂತುಕರಲ್ಲಿ ಆತಿಪ್ರಬಲರೆಂದರೆ ಕುಶಾಣರು. ಕುಶಾಣ ಪ್ರಮುಖರಲ್ಲಿ ನಾವು ಮರೀಯಬಾರದ ಹೆಸರಿಂದರೆ ಕಣಿಷ್ಟನಿಂದು. ಈಗ ಪಾಕಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವಂಜಾಬಿನ ಪೇಶಾವರದ ಹತ್ತಿರ ಅವನ ರಾಜಧಾನಿಯಿತ್ತು. ವಂಜಾಬು, ಮಾಲವ, ಗಂಗಾತೀರಗಳನ್ನು ಅವನು ಶಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಇನ್ನೂ ನೂಂದೆ ಮಧ್ಯ ಆಸ್ಯಕ್ಕೂ ಚೀನಾದೇಶಕ್ಕೂ ಮುಟ್ಟಿವಂತೆ ಕಣಿಷ್ಟನು ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ದ್ವಿತೀಯ ಅಶೋಕನೆಂದು ಬೌದ್ಧಧರ್ಮಗಳು ಗಣಿಸುವುದು ತಪ್ಪಿಲ್ಲ.

ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ನಾಲ್ಕನೇ ಶತವಾನದಿಂದ ಏದನೇ ಶತವಾನದ ವರೀಗೆ ಮಂಗಧಾಧಿಪತಿಗಳು ಪುನಃ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜ್ಯಸ್ಥಾವಕರಾದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದವನ ಹೆಸರು ಸಹ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನೆಂದಿದ್ದರೂ ಇವನು ವರೌಯ್ರವಂಶಜನಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವಂಶದವರನ್ನು ಗುಪ್ತದೆಂದು ಹೇಳುವ ರೂಢಿಯಿದೆ. ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಫಾಹಿಯಾನನೆಂಬ ಚೀನಾದೇಶದ ಯಾತ್ರಿಕನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದು ಅವನ ಬರೆಹಗಳಿಂದ ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದ ಭಾರತದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಗುಪ್ತರ ಆಳ್ಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಆಯ್ರಧರ್ಮವು ಬದಲಾಗಿ ಆದು ಅವಾಚೀನ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಅಶೋಕ ಸ್ತಂಭ.

ಪುಲಕೇಶಿಯು ದಬಾರ್‌ರು— ಅಜಂತಾ ಗುಹಾಲಯಗಳಲ್ಲಿನ ಚಿತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾಂದು.

ಕಾಳಿದಾಸನಂಥ ಕವಿಗಳ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸರ್ವ ಮಾನ್ಯವಾದುದೂ ಗುಪ್ತರಾಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ.

ಗುಪ್ತರ ಸಮಾಕಾಲೀನರಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲವರೂ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕದಂಬರೂ ಗಂಗರೂ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನಾಳಿ ಪ್ರಜೀಗಳ ಪಾಲನೆಗೂ ಶಿಲ್ಪ, ಕಲೆಗಳ ಪ್ರೇಕ್ಷಾಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೂ ಕಾರಣರಾದರು.

ಗುಪ್ತರ ಅನುಭರ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ವಿದಾರು ಶತಮಾನಗಳ ತನಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಫಿನವನ್ನೇರಿದ ರಾಜ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತಾತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನಾಳಿ ಕೀರ್ತಿಪದೆದವರಲ್ಲಿ ಕನೋಜದ ಹಷ್ರವಧನನನ್ನೂ ಕಣಾರಟಕದ ಎರಡನೇ ಪುಲಿಕೇಶಿಯರನ್ನೂ ಮರೆಯಲಾಗದು. ಹಷ್ರನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಚೀನಾಯಣತ್ರಿಕ ಯುವಾನ್ ಚ್ಯಾಂಗನು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೂ ಬಂದಿದ್ದನು. ತಾನು ಹೋದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಕಂಡ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಅನನು ಬರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆಗಿನ ಭಾರತದ ಕೃಷಿ, ಕೃಗಾರಿಕೆಗಳ ಉನ್ನತಿ, ವಿದ್ಯಾ: ಪ್ರಸಾರ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ, ಜನರ ನೀತಿ ಜೀವನ—ಇವುಗಳ ಹೋಗಳಿಕೆಯನ್ನು ಯುವಾನನ ಬರೆಹಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಣಬಹುದು.

ಇದೇ ಅವಧಿಯ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ರಾಜಪೂತರ ಉಗಮ ಪ್ರಭಾವ ಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಜಪೂತರು ಪ್ರಬಲ ರಾಧಾಗ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕಾಂಚೀಪುರದ ಪಲ್ಲವರೂ ತಂಜಾವೂರಿನ ಚೋಳರೂ ಮಧುರೀಯ ವಾಂಡ್ಯರೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದರು. ನಡುವೆ ಕಣಾರಟಕದಲ್ಲಿ ಜಾಲುಕ್ಯರೂ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರೂ ಮರೆದರು. ಸಮಾಗ್ರ ಭಾರತಕ್ಕೂಂದೇ ಭತ್ತರ ಆಶ್ರಯವಿದ್ದಲ್ಲಿವಾದರೂ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ, ಸಂಪತ್ತುಗಳಿಗೇನೂ ಧಕ್ಕು ತಗಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಪರದೇಶಗಳೊಡನೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಪರ್ಕಗಳು ಹಿಂದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದವು. ರಾಜಾಶ್ರಯದಿಂದ ದೇಶದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಗದಲೂ, ಭವ್ಯವಾದ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ಸಾಫಿನೆಯಾದುವು; ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಾದ ತನಿಃಳು, ಕನ್ನಡಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯರಚನೆಯಾಯಿತು.

ಎಂಟನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅರಬರು ಜಲವಾಗ್ರಹಾಗಿ ಸಿಂಧೂನದಿಯ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಮ್ಮದೇ ಬಂದು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಾಫಿಸಿ

ದ್ದರು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವರು ಮುಂದುವರಿಯಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅವರ ಆಗಮನಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೋಂದು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಯಾರೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.

999ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಅಘಾತನಿಸ್ತಾನದ ಘಜನಿಯ ಮಹಮೃದನೆಂಬ ಮತಾಂಧನು ಭಾರತದ ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಸೂರೀಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿ ಏಳು ಸಲ ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ನಗರಗಳನ್ನು ಸೂರೀಗೊಂಡು ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಸೆಲಸಮವಾಡಿ, ಜನರನ್ನು ಕೊಂಡು ಹಲವರನ್ನು ಬಲಾತ್ಮಾರದಿಂದ ತನ್ನ ಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ. ಸೇರೆಯಾ ಇಗಳಾಗಿ ಒಯ್ಯಾ ತನ್ನ ದುರಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ತಣೆಸಿಕೊಂಡನು. ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಆತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸೋಮ ನಾಥ ದೇವಾಲಯವು ಘಜನಿ ಮಹಮೃದನೆಂದ ಕಡಹಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಭಾರತವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಅನಂತರ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ವಂತಿಗೆ ಯಂದ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರಧ್ಯಕ್ಷ ಬಾಬು ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದರ ದ್ವಾಹಕಸ್ತದಿಂದ ಉದ್ಘಾಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಘಜನಿಯ ಮತಾಂಧನು ಬರೇ ದರೋಡೆಖೋರನಾಗಿದ್ದನೇ ಹೊರತು ರಾಜ್ಯಸಾಧನಕನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಅನಂತರ ಆಘಾತನಿಸ್ತಾನದ ಘೋರಿಯ ಮಹಮೃದನು ಭಾರತದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಗೆದ್ದ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅವನು ಧಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಗವರ್ನರರನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿದ ಅವನ ಆಳುಗಳು ಅವನು ಗತಿಸಿದ ಅನಂತರ ಸ್ವತಂತ್ರರಾದ ಸುಲ್ತಾನರಾದರು. ಧಿಲ್ಲಿಯ ಸುಲ್ತಾನರಾಗಿ ಮೆರೆದವರಲ್ಲಿ ಘೋರಿ ಮಹಮೃದನ ಗುಲಾಮರೇ ಮೊದಲಿಗರು. ಧಿಲ್ಲಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗುಲಾಮ ವಂಶದ ಸುಲ್ತಾನರೂ ಅನಂತರದ ಇತರ ವಂಶಗಳ ಸುಲ್ತಾನರೂ ಅವರ ಸೇನಾನಿಗಳೂ ಬಂಗಾಳ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ದಕ್ಷಣಗಳಿಗೂ ಹೋಗಿ ಆಲ್ಲಿನ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನೂ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಕ್ರಿಯೇಣ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಾಗಿ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಗವರ್ನರನಾಗಿ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸುಲ್ತಾನನಾದನು. ಸುಲ್ತಾನರ ವಿಜಯದ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಆಯ್ದ ಅನಾಯ್ದರಲ್ಲಾದಂತೆ ಧ್ವಂಸ ಕಾಯ್ದಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾದುವು. ಸುಲ್ತಾನರ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖ

ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಅನೇಕ ವರ್ಷಕಾಲ ಬಾಳಿಸಿಕೊಂಡುಹೋದ ಕೀರ್ತಿ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ವಿಜಯ ಸಗರದ ಅರಸರಿಗೆ ಸಲ್ಲುವುದು.

ಹೀಗೆ ಏದು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಇಸ್ಲಾಂ ಮತದವರು ಹಿಂದೂ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಕಿರುತ್ತಿಕೊಂಡರು. 1526ರ ಅನಂತರ ಒಬ್ಬ ಮುಸ್ಲಿಮನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಹೊರಡೂಡಲು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಮಧ್ಯ ಆಸ್ಯದ ಭಾಗದಿಂದ ಶಿಲೆತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟ ಬಾಬರನೆಂಬ ವೋಗಲ ಸೇನಾನಿ ಅಫ್ಘಾನಿಸ್ತಾನವನ್ನು ಗೆದ್ದು ಅನಂತರ 1526ರಲ್ಲಿ ಧಿಲೀಯ ಸುಲ್ತಾನನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಾಫಿ ಸಿದನು. ಬಾಬರನ ವಾಗನಾದ ಹೂಮಾಯಾನನನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಸುಲ್ತಾನರ ಕಡೆಯವರು ಓಡಿಸಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ಬೇರೊಬ್ಬ ಸುಲ್ತಾನನೇ ಧಿಲೀಯ ಪಟ್ಟವೇರಿದರೂ ಹುಮಾಯಾನನು ತಿರುಗಿಬಂದು ಧಿಲೀಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಬಾಬರನ ವೋಮೃಗನಾದ ಅಕ್ಷರನು 1560ರಿಂದ 1605ರ ವರಿಗೆ ಸುಮಾರು ಅರ್ಥ ಶತಮಾನದ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯಭಾರ ನಡೆಸಿ ವೋಗಲ ಸಾಮಾಜ್ಯದ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೂ ಘೂಸತೆಗೂ ಕಾರಣನಾದನು. ಮಾಲವ, ದಕ್ಷಿಣದ ಒಂದು ಭಾಗ, ರಾಜಸಾಫನ, ಗುಜರಾತು, ಬಂಗಾಳಗಳೆಲ್ಲ ಧಿಲೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದುವು. ಹೀಗೆ ಸಾಮಾಜ್ಯ ಕಟ್ಟುವಾಗ ಹಿಂದೂ ಅರಸರೂ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಸುಲ್ತಾನರೂ ಅಕ್ಷರನ ಸಾಮಾಜ್ಯಲಾಲಸೇಗೆ ಒಲಿಬಿದ್ದುದರಿಂದ ಧರ್ಮದ ಹೇಸರಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧವಾಗುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅಕ್ಷರನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಮೇತರರೂ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹಿಂದುಗಳು ಹಿಂದುಗಳಿದೆರು, ಮುಸ್ಲಿಮರು ಮುಸ್ಲಿಮರೆದುರು, ಹಿಂದುಗಳು ಮಹಿಳೆಮರೆದುರು ನಿಂತು ಕಾದಬೇಕಾಯಿತು. ಅಕ್ಷರನು ಹಿಂದೂ ಮತದ ಮೇಲೆ ಅಭಿಮಾನವಿದ್ದವನಾಗಿದ್ದ ಹಿಂದು ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಎಂಬ ಕಲಹ ಅಳಿದರೆ ದೇಶದ ಭದ್ರತೆಯೂ ಪ್ರಗತಿಯೂ ಶಾಶ್ವತವಾಗುವುದೆಂದು ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಮೈತ್ರಿಗಾಗಿ ಕಾಯಂಕ್ರಮ ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದನು.

ಅಕ್ಷರನ ವೋಮೃಗನಾದ ಷಾಜಹಾನನು ತನ್ನ ಮದದಿ ಮಹಾಜ ಮಹಲಳ ಸೆನಪಿಗಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ ಗೋರಿಯು ಜಗತ್ತಿನ ಅತಿ ಸುಂದರ ಶಿಲ್ಪ

ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ೧೦ ದಾದ ತಾಜವಾಹಲ್ ಎಂದು ಖ್ಯಾತಿಗೊಂಡಿರುವೆದರಿಂದ ಅವನ ಹೇಸರೂ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿದೆ. ಷಾಜಹಾನನ ಮಾರ್ಗ ಕ್ರಿರಂಗಜೀಬನು ಮುತ್ತಜ್ಞ ಅಕ್ಷರನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಬಂಧಂಗಳನ್ನೇ ಕೊಂಡು ಪಟ್ಟವೇರಿ ಧರ್ಮಾಂಧತೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿ ಬಲವಾಗಿಸುವ ಯತ್ನವಾಡಿ ದನು. ಇದೆಂದಾಗಿ ಪಂಜಾಬಿನ ಸಿಕ್ಕರೂ, ದಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಮರಾಠರೂ ಪ್ರಬಲರಾಗಿ ಕ್ರಿರಂಗಜೀಬನ ಅಧಃಪತನಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದರು.

ಕ್ರಿರಂಗಜೀಬನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಶಿವಾಜಿಯು ಸ್ವತಂತ್ರ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಭಕ್ತಪತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದನು. ಅವನ ಅನಂತರ ಮರಾಠರು ಪೇಶ್ವಿಯವರ (ಅರಸನ ಮಂತ್ರಿಗಳು) ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಣ, ಬಡೋದೆ, ಗ್ವಾಲಿಯರ್, ಇಂದೋರ್, ನಾಗಪುರ, ತಂಜಾವೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಪ್ರಬಲ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮನೆತನಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಮರಾಠರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಉನ್ನತಿಗೆ ಕಾರಣರಾದರು. ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವೂ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಮೊಗಲ ವಂಶಜರು ಹೇಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಧಿಲ್ಲಿಯ ಬಾದಶಾಹರೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಬಂಗಾಳ, ಗುಜರಾತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ದಕ್ಷಣದ ಆಕಾರಣ್ಯ, ಹೈದರಾಬಾದುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ನಾಜಾರೂ, ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಹೀಂದೂ ಅರಸರೂ ಶಾಸನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ಮೊಗಲರ ಕ್ಯಾಲಿಂದ ಆಧಿಕಾರವು ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಶವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳುವ ಬದಲು ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದ ಮತ್ತೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮರಾಠರ ವಶವಾಯಿತೆಂದರೆ ಸರಿಯಾಗುವುದು.

ಧಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಸುಲ್ತಾನರೇ ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಪ್ರೋಚುರಿಸ ನಾವಿಕ ವಾಸ್ತ್ವಾಡಾಗಾಮನು ಆಷ್ಟಿಕದ ತೀರವನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಜಲಮಾರ್ಗ ದಲ್ಲೇ ಭಾರತದ ಪಶ್ಚಿಮ ತೀರದ ಕಲ್ಲಿಕೋಟಿಗೆ 1492ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ತಲ್ಲಿದ್ದನು. ವಾಸ್ತ್ವಾಡಾಗಾಮನ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಇತರ ಪ್ರೋಚುರಿಸರು ಬಂದು ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಂದರುಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟು ಗೋವೆಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆದನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯಸ್ಥಳವಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಇಂದಿಗೂ ಆಳುತ್ತ ಬಂಡಿದಾರಿ.

ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಥಿಲ್ಲಿಯ ಬಾದಶಹರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಡಚ್ಚರೂ ಫ್ರೆಂಚರೂ ಇಂಗ್ಲೀಷರೂ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಡಚ್ಚರು ಭಾರತಕ್ಕಿಂತ ಸುಮಾತ್ಮಾ, ಜಾವಾ, ಚೋನಿಂಯೋಗಳೆಂಬ ಆಗ್ನೇಯ ದ್ವೀಪಗಳ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟರು. ಫ್ರೆಂಚರೂ ಇಂಗ್ಲೀಷರೂ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬಂದರು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಾಷಪಾರಕಾವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಾನೇಗಳನ್ನು ಸಾಫ್ತಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಭದ್ರತೆಗೆಂದು ಕೋಟಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಕ್ರಮೇಣ ಇಲ್ಲಿನ ಹತ್ತಾರು ರಾಜ್ಯಗಳೊಳಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದ ಒಳ ಜಗತ್ತಾಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕಿ ಒಮ್ಮೆ ಈಕಡೆ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಆಕಡೆ ಸೇರಿ ತಮ್ಮದೇ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಾಫ್ತಿಸಿದರು. ಫ್ರೆಂಚರೂ ಬ್ರಿಟಿಷರೂ ತಮ್ಮತಮ್ಮೊಳಗೆ ಜಗತ್ತಾದಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕೈಯೇ ಮೇಲಾಗಲು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜ್ಯ ಸಾಫ್ತಿ ಸುವ ಅವಕಾಶವು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಫ್ರೆಂಚರು ಪ್ರದುಚೇರಿ ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಅಂದಿನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ತಮ್ಮ ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

1757ರಿಂದ 1857ರ ವರೆಗಿನ ಒಂದು ಶತಮಾನದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಸಮಗ್ರ ಭಾರತವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು; ಮಾರರಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಾಲಿನಷ್ಟು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರವೇ ಸೇವಿಸಿದ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಮತ್ತು ಗವರ್ನರರ ಮಾಲಕ ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಳಿದೊಂದು ಪಾಲನ್ನು ಅದರ ಅಧಿನರಾಗಿರಲೊಷ್ಟಿದ ಭಾರತದ ರಾಜರು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾಮಾಜ್ಯದ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಲೀ ಅದರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳಾಗಲೀ ಏದು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಮನ್ಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಮತ್ತು ಗವರ್ನರರ ಮೇಲೆ ಹೊಂದಿಲ್ಲದೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಳವು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟು ಗೆರೆಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಯಾವಾಗ ಯಾವ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲನಿದ್ದನು ಎಂದು ನೆನಪಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪರದೇಶಗಳೊಡನೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕಾದ ಧೋರಣೆಯ ಕುರಿತು ಬ್ರಿಟಿಷರ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳೊಳಗೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಒಷ್ಟಂದವಿರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿನ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಳ ಬೇರೆಯಾದಾಗಲೂ ಭಾರತದ ಆಡಳಿತೆಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಿಂದ ಸಮಗ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಕಾನೂನಂಗಳು ಅನುಸರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ ವ್ಯವಹಾರ, ಕೋಟೀಗಳ ವ್ಯವಹರಣೆ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯ ತೀವ್ರಾರ್ಥ ನಗಳಾದುವು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಭಾಷೆಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ, ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೇ ಮೇಲಂತಸ್ತಿನ ಹುದ್ದೆಗಳು ಸಿಕ್ಕುವಂತಾಯಿತು. ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರು ರಾಜ್ಯವಾಲಕರಾದ ಮೇಲೂ ವ್ಯಾಪಾರೀ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ರೈಲುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವ್ಯಾಪಾರದ ಅನುಕೂಲತೆಗಳಿಗೂ ಸ್ವೇಚ್ಛಾದ ಚಲಾವಣೆಗಳಿಗೂ ನಿಶೇಷ ಗಮನ ಕೊಡುವುದು; ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಾರ್ಬಾನೆ ಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸರಕಾರಿಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರ ಸಿಕ್ಕುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿನ ತೆರಿಗೆ, ಸುಂಕಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವುದು; ಅವರ ಕಾರ್ಬಾನೆ ಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಕಚ್ಚಾ ಸಾಮಾನುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನಂತೆ ಪ್ರೌತ್ಸಾಹಿಸುವುದು — ಇದೇ ಅವರ ಧೋರಣೆಯಾಯಿತು. ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಭಾರತದ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿತು, ರಾಜಕೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪಾರ್ಶವಂತ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಿತು.

ಭಾರತವನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕೈಯಿಂದ ನಿರ್ಮಾಕೃಗೊಳಿಸಿದ ಯತ್ನ 1857ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಯಿತೆನ್ನಬಹುದು. ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಹಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸೇನೆಗಳು ದಂಗೆಯೆದ್ದು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಫ್ರಿಸರರಿಗೆ ಗುಂಡಿಕ್ಕಿಷ್ಟಣಗಳನ್ನು ವಶವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಒಮ್ಮೆಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಗದ್ದಗೆಯನ್ನು ಅಲಂಗಾಡಿಸಿಬಿಟ್ಟವು. ಆದರೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಾ ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ, ಹೃದರಾಬಾದಿನ ನಿಜಾಮನೂ ಪಂಜಾಬದ ಸಿಕ್ಕರೂ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಸಹಾಯಕೊಟ್ಟರು. ಜನಸಮಾದಾಯವು ಈ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಕರ ದಂಗೆಯನ್ನು ಅಣಗಿಸಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ರೀಂಬ ಸಂಶಯದಿಂದಲೇ ಸಾವಿರಗಟ್ಟಲೆ ಜನರನ್ನು ಕೆಲಿಣ ಶಿಕ್ಕಿಸಿಸೆಗಳಿಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸಲಾಯಿತು.

1885ರಲ್ಲಿ ನೇಶನಲ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸನ್ನು ಕೆಲವುಂದಿ ಭಾರತೀಯರೂ ಬ್ರಿಟಿಷರೂ ಸೇರಿ ಸಾಫ್ಟ್‌ಪಿಸಿದರು. ಪ್ರಜೀಗಳ ಕೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಳುವವರೆದುರು ಮಂಡಿಸಿ ತಕ್ಕ ಪರಿಹಾರ ಪಡೆಯುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ

ಹೊರಟೆ ಸಂಸ್ಥೆ ದಾದಾಭಾಯಿ ನೋರೋಜಿಯಂಥವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರ ವನ್ನು ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಲೋಕಮಾನ್ಯ ತಿಲಕರಂಥವರ ನೇತ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಉಗ್ರಚೋಧನೆಯನ್ನು ಸಾರಿತು; 1921ರಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರ ನೇತ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಚೆಳವಳಿಗಳನ್ನು ಹೂಡಲಾರಂಭಿಸಿ ಜನರಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರದ ಮೇಲಿದ್ದ ಅಭಿಮಾನ ಕುಗ್ಗುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಸರಕಾರದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಜನರ ಮೇಲಿನ ಹಿಡಿತವು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಕ್ರಮಬದ್ಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸಿನ ನೇತ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಚೆಳವಳವು — ಮುಖ್ಯವಾಗಿ 1942ರಲ್ಲಿ ರಂಭಿಸಿದ ಭಾರತದಿಂದ ತೊಲಗಿರಿ ಎಂಬ ಚೆಳವಳವು—ಬಹಿರಂಗ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾಮಾಜಿಕಾರದ ಮೇಲೆ ನೂತನ ರೀತಿಯ ಯುದ್ಧವೇ ಆಗಿ ನಡೆಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಗುಪ್ತದಳಗಳು ಹಿಂಸಾವಾದವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಫೀಸರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾರ್ಯಾನೇಗಳ ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡುವುದು—ಇಂಥ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದವು; ಆದರೆ ಅವುಗಳು ವಿಶೇಷ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಗಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎರಡನೇ ಜಾಗತಿಕ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಹುಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಜಪಾನಿಗಳ ಕೈವಶರಾದ ಭಾರತದ ಸ್ವೇಂಕರು ಸುಭಾತಚಂದ್ರ ಬೋಸರ ನೇತ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯನ್ ನೇಶನಲ್ ಆರ್ಮಿಯೆಂದು ಭಾರತದ ವಿಮೋಚನೆಗೆಂದು ಇತ್ತು ಧಾರ್ವಿಸಿದರು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸ್ವೇಂನ್ ವನ್ನು ಅವರಿಂದ ಸೋಲಿಸಲಾಗಿದ್ದರೂ ಭಾರತದ ಸ್ವೇಂಕರು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ಗುಲಾಮರಾಗಿ ಉಳಿಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ದೇಶಪ್ರೇಮ ಮೊಳೆತೀದೆ ಎಂದು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ತನ್ನ ದೃಢತೆಯ ಕುರಿತು ಸಂಶಯವಾಗಿರುತ್ತೇವೆ.

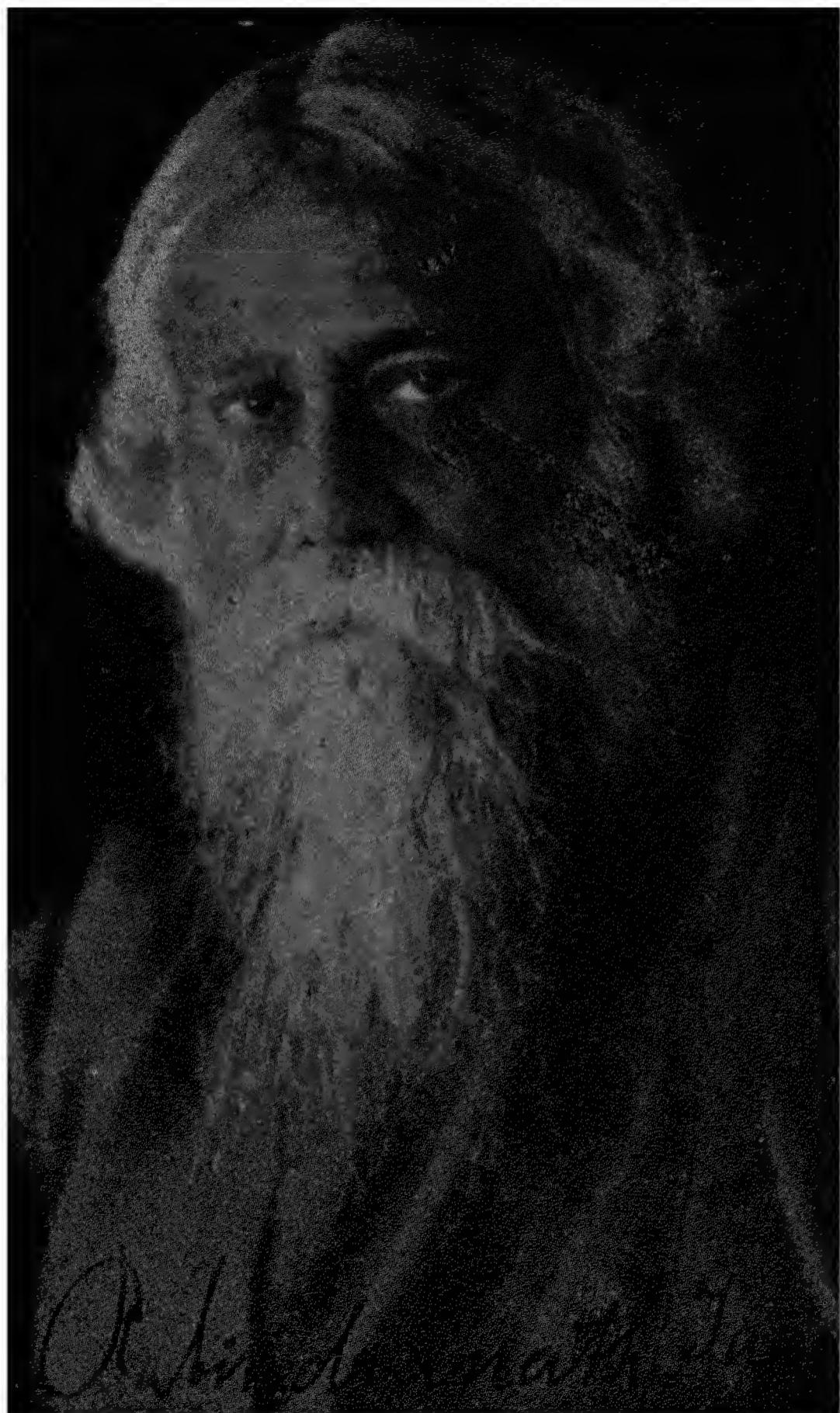
ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳ ಒತ್ತಾಯದಿಂದಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿನವರಿನ್ನು ಮುಂದೆ ಸ್ವತಂತ್ರರೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವ ಮೊದಲೇ ಇಲ್ಲಿನ ಮುಂದಾಳುಗಳೂಡನೆ ಒವ್ವಂದಮಾಡಿ ಪಾಕಿಸ್ತಾನವೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಬೇರೆಡಿಸಿ ಬೇರೊಂದು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಭಾರತದ ಎರಡೂ ಬದಿಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಳಿ. ಸಾರ್ಥಕ ದರ್ಶನ

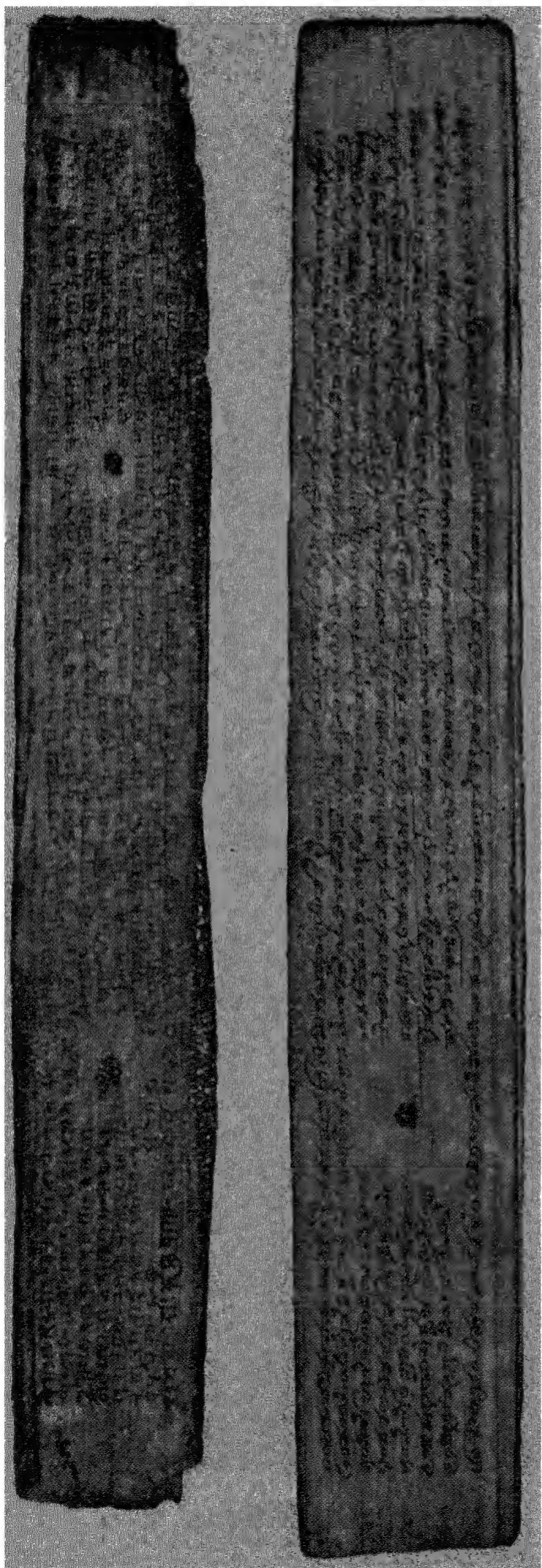
ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ಚಿರಸಾಧ್ಯ ಯಿಗಳು; ಆದಿದ ಮಾತಾಗಲೀ ಹಾಡಿದ ರಾಗವಾಗಲೀ ಅರೆನಿನಿಷದಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳುವುದು ರೂಢಿ. ನಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಆದಿದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಡಿದ ರಾಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಂತರ್ಯವು ಅಡಕವಾಗಿದ್ದರೆ ಅವು ಬಾಳಿಬಂದಷ್ಟು ಶಿಲೆ ಕಲ್ಲಿನ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಸಹ ನಿಲ್ಲಲಾರವೆಂದು ಅನೇಕ ನಿದರ್ಶನಗಳಿಂದ ಖಚಿತಪಡಿಸಬಹುದು.

ಭಾರತೀಯರ ಚತುರ್ವೇದಗಳ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನೇ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳೋಣ. ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವ ಸಾರ್ಥಕದಲ್ಲಿ ವೇದಗಳಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನ ಕವನಗಳು ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ವೇದಗಳು ಬರೆದಿಟ್ಟ ಕಾಲಕ್ಕೂಂತ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಬರೆದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿದ್ದಾವೆ; ಆದರೆ ವೇದಗಳು ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಯಂಗಕ್ಕೂಂತ ಹಿಂದೆ ರಚಿತವಾದ ಯಾವ ಗ್ರಂಥವೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಷ್ಟರವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಕಡಿಮೆಯೆಂದರೆ 5,000 ವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ ಆರ್ಯರು ತಮ್ಮ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಲು, ತಾವು ಕಂಡ ಸ್ವಷ್ಟಿ ಪ್ರಚಿತ್ಯಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು, ಅವಗಳುಂಟಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಕವನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಈ ಕವನಗಳ ಉದಾತ್ಮಭಾವನೆಗಳೂ ಎದೆನಿಡಿಯುವ ಇಂತೂ ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಅತಿಮಾನುಷ ಸೌಂದರ್ಯದ ಅನಂಭವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದರಿಂದ ಆ ಕವನಗಳು ಮಾನವ ನಿರ್ವಿಫತವೆನ್ನುವ ಬದಲು ದೇವತೆಗಳೇ ಕವಿಗಳ ಮುಖದಿಂದ ಹಾಡಿಸಿದರಿಂದು ಜನರು ನಂಬಿ ಬಂದರು. ವೇದದ ಯುಕ್ತಾಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು. ಪದ್ಯನಿಮಾತ್ಮಗಳೂ ಉದಾತ್ಮಬೋಧಕರೂ ಯಂತರೆಗಳೂ ಆಗಿದ್ದಿರಿಂದ ಪದ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸುವವನಿಗೂ ಇತರರು ಕಾಣದ ತಕ್ಷಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಬೋಧಿಸುವವನಿಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಎಂದು ಹೇಸರು.

ವೇದಗಳ ಯುಕ್ತ ಅಥವ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯ

ಕವೀಂದ್ರ, ರವೀಂದ್ರರು

ನೊಂದೆ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ತಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸೇಳಿಗಳ ಸೇಳಿಯಾಲೆ ಬರೆಯುವುದು.

ವರೂ ಪರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಆಯ್ರ ಬಾಲಕನು ಅವುಗಳನ್ನು ಮುಖೋದ್ದೂತ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ತಂದೆಯಿಂದ ಮಗ, ಮಗನಿಂದ ಮೊಮ್ಮೆಗ ಹೀಗೆ ಸೂರಾರು ತಲೆಮಾರುಗಳ ನರಿಗೆ ವೇದಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಒಂದು ಅಕ್ಷರದಲ್ಲಾಗಲೇ ಸ್ವರಭಾರದಲ್ಲಾಗಲೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗ ದಂತೆಪರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದರಿಂದ ಅವು ಏಕರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಬಂದುವು. ಕಾಲ ಕ್ರಮೇಣ ಖುಕ್ಕುಗಳ ಸಂಖ್ಯಾಬಾಹುಲ್ಯದಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಲಿಯಬುದು ಕಷ್ಟವಾದಾಗ ಖುಗ್ನೇದ, ಯಜುರ್ವೇದ, ಸಾಮಾವೇದ, ಅಥವ ವೇದಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವು. ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನ (ದ್ವೀಪಾಸೀ ಕೃಷ್ಣ) ನೆಂಬವನು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದುದ ವಿಂದ ಅವನನ್ನು ವೇದವ್ಯಾಸನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಖಿಸಿಗಳ ವಂಶದವರು ಖುಗ್ನೇದವನ್ನು ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಯಜುರ್ವೇದವನ್ನೂ ಕಲಿಯುತ್ತು ಬಂದು ಖುಗ್ನೇದಿಗಳೂ ಯಜುರ್ವೇದಿಗಳೂ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟರು. ಎರಡು ವೇದಗಳನ್ನು ಕಲಿತವರು ದ್ವಿವೇದಿಗಳೆಂದೂ ಮಾರು ವೇದಗಳನ್ನು ಕಲಿತವರು ತ್ರಿವೇದಿಗಳೆಂದೂ ಎನಿಸಿದರು.

ವೇದಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಪರಿಸಿದರೆ ಅವುಗಳ ಅಥವ ಅವನನ್ನು ತಿಳಿದರೆ, ಆಯ್ರಮತದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಗೆಯಿಲ್ಲದವರೂ ಅವುಗಳ ಇಂತು, ಉಪನ್ಯಾಸ, ಕವಿಚಮತ್ವಾರಗಳಿಂದ ಮುಗ್ಧರಾಗಬೇಕಾಗುವುದು. ಬರೇಭಾಷಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮೂಲದ ಸೌಂದರ್ಯ ಅಥವ ದಷ್ಟ ಕಳಿದುಹೋದರೂ ಅರುತೋದಯ, ಅಸ್ತವಾನ, ಗುಡುಗುಮಿಂಚು, ನದಿಸಮುದ್ರ, ಅರಣ್ಯ, ಜೀವನ ಮರಣ, ವಿದ್ಯಾರಂಭ, ವಿವಾಹ—ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ಕುರಿತು ಆಯ್ರರಲ್ಲಿದ್ದ ಭಾವನೆ, ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಕಾಣುವಾಗ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅವರು ಕಂಡೆಂತೆ ಓದುಗರು ಸಹ ಒಂಮುಕ್ಕಣಕ್ಕೂದರೂ ಕಂಡುಕೊಂಡು ಮೈಮಾರೆಯುವಂತಾಗುವುದು.

ವೇದಕಾಲವು ಕಳೆದ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ತರುವಾಯ ವೇದದ ಭಾಷ್ಯೇ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಹೋದುದರಿಂದ ವೇದಗಳನ್ನು ಅಥವ ಮಾಡುವವರ ಅನುಕೂಲತೆಗಾಗಿ ನಿರುಕ್ತ (ವೇದ ಭಾಷ್ಯೇ ಅಥವ) ವ್ಯಾಕರಣ, ಭಂದಸ್ಸಿಗಳೆಂಬ ವೇದಾಂಗಗಳನ್ನು ಸರಜವಾಗಿ ಕಲಿಯಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು.

ಯಾಸ್ಕನೆ ನಿರುಕ್ತ, ಪಾಣಿನಿಯ ವ್ಯಾಕರಣಗಳು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಬಾಯಿಪಾಠವಾಗುವಂತೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಸೂತ್ರಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಕಂಠಪಾಟವಾಡಬಹುದಾದರೂ ಅವುಗಳ ಅಧ್ಯ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಅವುಗಳ ನಿವರವನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗಲೀ ಟೀಕೆಯಾಗಲೀ ಕೊಡಬೇಕು. ಸೂತ್ರರೂಪದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತು ಬಾಯಿಪಾಠ ವಾಡುವ ಕ್ರಮವು ಕ್ರಮೇಣ ಇತರ ಜ್ಞಾನ ಉಪಯುಕ್ತವಾಯಿತು. ನಾಮಕರಣ, ಉಪನಿಷದು, ವಿವಾಹ, ಅಂತ್ಯ ಶ್ರಯೆಗಳ ರೀತಿಯನ್ನು ಆಯಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಮಂತ್ರ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರಗಳಿವೆ; ರಾಜನೀತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ನೀತಿಸೂತ್ರಗಳೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಧರ್ಮಸೂತ್ರಗಳೂ ಇವೆ.

ಸಹ ವಾಮೇನ ಉಷಿವ್ಯಾಚ್ವಾ ದುಹಿತದಿವಃ

ಗಗನದುಹಿತೆಯೇ ಉಷೆಯೇ ನಮಗೆ ಧನವೀಯುವವಳಿಗಾ ಉದಯಳಾಗು. (ಇದೊಂದು ವೇದ ಮಂತ್ರದ ಚರಣ)

ಉದುತ್ಯಂ ಜಾತವೇದಸಂ ದೇವಂ ವಹಂತಿ ಕೇತವಃ

ದೃಶೇ ನಿಶ್ವಾಯ ಸೂರ್ಯಂ.

ಹಂಟ್ಯಿದವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಕಾಣುವ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ಕಿರಣಗಳು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿವೆ. (ಇದು ಇನ್ನೊಂದು)

ವೇದಗಳ ಅನುಭಂಧಗಳೆಂದು ಗಣಿಸಲ್ಪಡುವ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಷ್ಯ ಸಂವಾದಗಳ ಮತ್ತು ಕತೆಗಳ ಮೂಲಕ, ಆತ್ಮ, ಪರಮಾತ್ಮ, ಜನನಮರಣಗಳ ರಹಸ್ಯ, ಪುನರ್ಜನ್ಮ, ಸ್ವರ್ಗನರಕಗಳ ಕರಿತು ಆಭಿಪ್ರಾಯ ನಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ವೃದ್ಧಿರೇಚಿ

ಅಕಾರಕ್ಕೆ ಏ, ಐ, ಓ, ಔ (ಎಚ್) ಗಳು ಪರವಾದರೆ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. (ಇದು ಸೂತ್ರದ ಉದಾಹರಣೆ)

ವೇದಕಾಲಕ್ಕೆಂತ ಅನೇಕ ಶತಮಾನಗಳ ಅನಂತರ ಇತಿಹಾಸಗಳೆಂಬ, ಪುರಾಣಗಳೆಂಬ ನವೀನ ರೀತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಧರ್ಮದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುಕಟ್ಟಿಗೆಳನ್ನು ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನು ಉದಾಹ

ರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ನಿರ್ವಿತವಾದ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಯಾಕಾಲದ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಂಶಗಳೂ ಹುದುಗಿವೆ. ಕಾವ್ಯಭಾಗವೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿರುವ ಈ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಚರಿತ್ರಾಂಶವು ಯಾವುದೆಂದು ವಿಂಗಡಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಆ ಕಾಲದ ಜನರ ಜೀವನ, ಅವರ ಧರ್ಮ, ಅವರ ಸಮಾಜದ ಸ್ಥಿತಿಗಳು, ಇವೆಲ್ಲ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿವೆ.

ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ದಶರಥನ ವಾಕ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆಗಾಗಿ ವನವಾಸಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟ ರಾಮನ ಪಿತೃಭಕ್ತಿ, ಸೀತೆಯ ಪತಿ ಭಕ್ತಿ, ಭರತನ ಬಂಧು ಪ್ರೇಮ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕವಿ ವಾಲ್ಯೋಕ್ಯಯು ಚಿತ್ರಿಸಿದ ರೀತಿಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಲ್ಲರೂ ತಲೆದೂಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣದ ಮೂದಲು ಅಂಥ ಕಾವ್ಯವಿದ್ವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ವಾಲ್ಯೋಕ್ಯಯೇ ಆದ ಕವಿಯೆಂದೂ ಪೂಜ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಒಂದು ಲಕ್ಷ್ಯ ಶೈಲೀಕಗಳಿರುವ ಮಹಾಭಾರತಕ್ಕುಂತ ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಂಥ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲ. ಕೌರವ ಪಾಂಡವರೆಂಬ ದಾಯಾದಿಗಳೊಳಗಾದ ಯುದ್ಧವೇ ಇದರ ಮೂಲ ಕಥಾವಸ್ತುವಾದರೂ ಸಾವಿತ್ರಿ-ಸತ್ಯವಾನ, ನಳ-ದಮಯಂತಿ, ದುಷ್ಯಂತ-ಶಕುಂತಳಿ. ಪುರು-ಉವರ್ತಿ, ಕಚ-ದೇವಯಾನಿ, ದಧಿಂಚಿ ಮೂದಲಾದವರ ನೂರಾರು ಉಪಾಖ್ಯಾನಗಳೂ ಭಗವದ್ಗೀತೆ, ಧರ್ಮವಿಚಾರಗಳೇ ಮೂದಲಾದ ತತ್ವ ವಿಚಾರಗಳೂ ರಾಜ ನೀತಿ, ಪೌರನೀತಿಗಳ ಭಾಗಗಳೂ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಡಕಪಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಆದು ವಂಚಮು ವೇದವೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಮೂಲ ಗ್ರಂಥವು ವ್ಯಾಸನಿಂದ ಪ್ರಣೀತವಾಗಿದ್ದರೂ ಒಬ್ಬರಿಂದೊಬ್ಬರು ಅದನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಇತರ ಕವಿಗಳು ತಂತಮ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದುದರಿಂದ ಆನೇಕ ನದಿಗಳಿಂದ ಕಪ್ಪಗೊಳ್ಳುವ ಸಮುದ್ರದಂತಿದೆ, ಆ ಮಹಾಗ್ರಂಥ.

ಸೃಷ್ಟಿ, ಪ್ರಳಯಗಳ ಕುರಿತು ಆಯುರ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೂ ವಿವಿಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಳಿದ ಅರಸುಮನನೆತನಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ಶಿವ, ಶಕ್ತಿ, ವಿಷ್ಣು ಮೂದಲಾದ ದೇವತೆಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ ಬಣ್ಣಿಸುವ ಜನಸಾಮಾ

ನ್ಯೂರ ಮನರಂಜನೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳೇ ಪುರಾಣಗಳು. ವೇದಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸೂಕ್ತರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಪುರಾಣಗಳು ಬೌದ್ಧರ ಪ್ರಭಾವವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ನೂತನ ಹಿಂದೂಸಮಾಜವು ಉದಯವಾಗುವಾಗ—ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗುಪ್ತರ ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಈಗಿನ ರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದುವೆಂದು ತಜ್ಞರು ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಡುತ್ತಾರೆ.

ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳು. ಸಂಸ್ಕೃತವು ಸಮಗ್ರಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತರ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದ ಉಚ್ಚವಿದ್ಯೆಯ ಬೋಧಭಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಪ್ರೇಶಾಚಿ, ವಾಳಿ, ಮಾಗಧಿ, ಶಾರಸೇನೀ ಮೊದಲಾದ ನುಡಿಗಳನ್ನೂ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಾವಿಡ ನುಡಿಗಳನ್ನೂ ಆದುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಅಂದೂ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಪ್ರೇಶಾಚಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಳು ಸಾಮಿರಾರು ಇದ್ದುವೆಂದೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕಥಾಸರಿತ್ವಗರವೆಂಬ ಗ್ರಂಥ ರಚಿತವಾಯಿತೇದೂ ಪ್ರತಿಇತಿ ಇದೆ. ಆಗಿನ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ.

ಬುದ್ಧನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಪಾಳಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಿದುದರಿಂದ, ಅವನ ಶಿಷ್ಯರನೇಕರು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪಾಳಿಯಲ್ಲೇ ಬರೆದುದರಿಂದ, ಪ್ರದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಾಗ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲದೆಗಳಲ್ಲಾಗ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವು ಮಾನ್ಯವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದು ಕಡೆಕಡೆಗೆ ಬೌದ್ಧರು ಸಹ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲೇ ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಳಿದಾಸನೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನೆಂದು ಮನ್ಮಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಅತ್ಯಾತ್ಮವು ಸಾಹಿತ್ಯಗ್ರಂಥಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲೇ ಇಡಲ್ಪಡುವ ಅವನ ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಳದ ಕಥಾವಸ್ತುವು ಮಹಾಭಾರತದಿಂದ ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಕಾಳಿದಾಸನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅದು ವಿನೂತನವಾಗಿ ಕುಂದಣಿ ಆಭರಣವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ವಜ್ರದಕ್ತನೇ ಮಾಡಿದಂತಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಕಾಳಿದಾಸನ ರಘುವಂತಹ ಶುಮಾರಿಸಂಭವಗಳಿಂಬ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳೂ ಮೇಷಿದೂತವೆಂಬ ಲಘು

ಕಾವ್ಯವೂ ಸರ್ವವಾನ್ಯವಾಗಿವೆ. ರಘುವಂಶದಲ್ಲಿ ರಘುಕುಲದ ಅರ್ಥ ಚರಿತ್ರೆಯೂ ಕುವಾರಸಂಭವದಲ್ಲಿ ಶಿವವಾರ್ತೀ ವಿವಾಹವೂ ವಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮೇಘದೂತದಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಮನೆಯಿಂದ ದೂರವಿರುತ್ತೇಕಾದ ಯಕ್ಷನೊಬ್ಬನು ಮಳಿಗಾಲದ ಮೋಡದ ಮಾಲಕ ಕುಶಲ ವಾತ್ಮೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಯೋಗಿ ಕಳುಹಿಸುವ ಸಂದರ್ಭ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಕನಿ ಮೋಡವು ಹೋಗಬೇಕಾದ ದಾರಿಯ ವಿವರಕೊಡುವ ಸೆವದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಭೂಭಾಗಗಳ ವಣಿಸೆಯನ್ನು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಕಾಳಿದಾಸನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಮಾಲವಿಕಾಗ್ನಿವಿತ್ತ, ವಿಕ್ರಮೋವರ್ತಿಯಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾಟಕಗಳು.

ಕಾಳಿದಾಸನಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಳಗಿನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಕೀರ್ತಿ ಉತ್ತರ ರಾಮಚರಿತವನ್ನು ಬರೆದ ಭವಭೂತಿ, ಕಿರಾತಾಜುಂಗನೀಯವನ್ನು ಬರೆದ ಭಾರವಿ, ಶಿಶುಪಾಲವಧ್ಯಯನ್ನು ವಣಿಸಿದ ಮಾಘ, ಮಂಜುಕಟೀಕ ನಾಟಕ ವನ್ನು ಬರೆದ ಶೂದ್ರಕ ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲಿತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತವು ಪ್ರೌಢವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಬೋಧಭಾಷೆಯಾಗಿ ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಜ್ಯೇಂದ್ರಲ್ಲಿ ಬಾಳಿಬುದರೂ ಬರಬರಿತ್ತು ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯರಚನೆಗಳು ಕೆಡಿಮೆಯಾಗಿ ಆನುಕರಣಗಳೂ ಅಣಕಗಳೂ ಟೀಕೆಗಳೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸ್ವಚ್ಚವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಧಾರೆಯು ವಾಗಾದಂಬರದ ಮಳಲಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣರೆಯಾಯಿತು.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯು ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗ ಬೋಧಕರಿಂದ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಬಂದ್ಧನು ತಾನು ದೇವರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಿದ್ದರೂ ಅವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಾನ್ಮಾಧ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನೆಡುರಿಟ್ಟುಕೊಂಡೂ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಮಾತ್ರಾಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡೂ ಪೂಜಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಬಂದ್ಧ ಧರ್ಮವು ವಿಲವಾಗಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಪುನರುತ್ತಾನವಾದಾಗ ಹಿಂದಿನ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ಹೋಗಿ ಪೂಜೆ ಉತ್ಸವಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭಕ್ತಿ ಬೋಧಕರೂ ಸಂತರೂ ಕೀರ್ತನೆಗಳಿಂದ ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೇಳಿಯುತ್ತಾರಂಭಿಸಿದರು. ಜಾನಪದ ಸಂಗೀತ, ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೇನೇ

ಮಿರುಗುಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಕಳೆಯನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ನೂತನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು.

ಹನಿಹನಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಜೈನಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಹೊಳೆಯಾಗಿ ಹರಿಯಲಾರಂಭವಾಯಿತು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇರ್ಕೆತಸ್ಸು ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಜೈನ ಧರ್ಮಾಭಿವಾಸಿಗಳ ಕೃತಿಗಳಿಂದ. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಹಿಗೆಯೇ. ಕನ್ನಡದ ಆದಿಕವಿಗಳಾದ ಪಂಪ, ರನ್ನ ಮೊದಲಾದವರು ಜೈನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರವಿದ್ದ ಮಹಾಭಾರತಾದಿಗಳ ಕಡೆಗಳನ್ನೂ ಜೈನ ಪುರಾಣಗಳನ್ನೂ ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಅನುಭವ, ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಂದಿರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಈ ಮಾದರಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಇತರ ಕವಿಗಳು ವ್ಯಾಸಭಾರತ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಉಪಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕನ್ನಡ, ತೆಲುಗು, ತಮಿಳುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತಗಳನ್ನೇ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದರು.

ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣವನ್ನೇ ಅಡಿಗಲ್ಲಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತನ್ನದೇ ಆದ ಭವ್ಯ ರಾಮಾಯಣವೋಂದನ್ನು ಮುಲಸೀದಾಸನು ರಚಿಸಿ ಹಿಂದೀ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲಸ್ತಂಭನಾದನು. ಬಂಗಾಳಿ, ಗುಜರಾತಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾರಂಭವು ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತಗಳ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ರೂಪಗಳಿಂದಾಗಿದೆ.

ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಜನರು ತಿಳಿಯುವಂತೆ ವಾಚನಗಳೂ ಹರಿಕತೆಗಳೂ ಬಯಲಾಟಗಳೂ ಆರಂಭವಾದುವು. ನಡುವೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ದಾಸರೂ ತಮಿಳು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಾರರೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂತರೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಹಾಡಬಹುದಾದ ಕೀರ್ತನೆಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಿ, ಬೋಧಿಯನ್ನು ಬಿತ್ತಿರಿಸಿದರು.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯರಾಶಿ ಪದ್ಯಸಾಹಿತ್ಯದ್ದೇ ಇದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬಾಣನೆಂಬವನ ಕಾದಂಬಿಗ್ರಂಥವು ಗದ್ಯದಲ್ಲಿದೆ; ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಳ್ವಲ್ಲಿ ಗದ್ಯಖಂಡಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಉದ್ದುದ್ದ ವಾಕ್ಯಗಳ ಜಟಿಲ

ಎಂದ ಆ ಗದ್ಯ ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಪದ್ಯಕ್ಕೆಂತಲೂ ಕೆಷ್ಟೆವಾಗಿವೆ. ಬಾಣನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಆರೇಳು ಪುಟಕ್ಕೊಂದು ವಾಕ್ಯದಂತೆ ಬೆಳೆಯುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಕನ್ನಡದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಶಿವಶರಣರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗದ್ಯದ ಸರಳತೆಯೂ ಪದ್ಯದ ಹೃದಯಾಂಗಮತ್ವವೂ ಒಂದಾಗಿ ಬೆರೆ ತಂತಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಸರ್ವಜ್ಞನ ಶ್ರಿಪದಿಗಳು ಭಂದೋಬಧ್ವವಾಗಿ ದ್ವಾರೂ ಕೂಡ ಜನರ ಆಡುವೊತ್ತಿನಂತೆ ಸರಳವಾಗಿದ್ದ ಉತ್ತಮ ಗದ್ಯ ವೆಂದರೆ ಹೀಗಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವಂತಿನೆ.

ಕ್ಷೇತ್ರ ಪಾದ್ರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮತಪ್ರಚಾರವು ದೀನದಲಿತರಲ್ಲಾಗ ಬೇಕೆಂದು ಬಾಯ್ದುಲನ್ನು ಭಾರತದ ದೇಶಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದಾಗ ಅವಾರ್ಚಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಯಿತೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಿದು. ಬಾಯ್ದುಲಿನ ಭಾಷಾಂತರವು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ಅಥವಾಗುವಂತೆ ಸುಲಭ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ತಿಳಿಯಾದ ಗದ್ಯರಚನೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾದುವು. ಬಾಯ್ದುಲಿನ ಹಿಂದೆಯೇ ಅನೇಕ ನೀತಿಕಥೆಗಳೂ ಧರ್ಮಕಥೆಗಳೂ ಮಕ್ಕಳ ಕಥೆಗಳೂ ಹಾಡುಗಳೂ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪಾದ್ರಿಗಳ ಪ್ರೇತಾಹಂಡಿಂದ ಉದಯವಾದುವು.

ಇಂಗ್ಲಿಷು ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂರಿಸಿದಿದಾಗ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲೇ ವೊತ್ತಾಡುವ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲೇ ಬರೆಯವ ಕ್ರಮವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದರು; ದೇಶಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಗೌರವವೇ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಅರವಿಂದ ಫೋರ್ಸ್, ತರುಲತಾದತ್ತ, ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಕು ಮೊದಲಾದವರು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಕವನಗಳನ್ನೂ ನಾಟಕಗಳನ್ನೂ ಬರೆದು ತಾತ್ಪಾಲಿಕ ಕೀರ್ತಿ ಗಳಿಸಿದರು.

ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ಭಾರತದ ಆತ್ಮಗೌರವಕ್ಕೆ ಇದು ಸಲ್ಲದೆಂದೂ ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದೂ ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಗೆ ಅನೇಕರು ಮುಂದೆ ಬಂದರು. ಬಂಕಿನು ಚಂದ್ರಚೆಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು, ರಬಿಂದ್ರನಾಥ ತಾಕೂರರ ಕಥೆ ಕವನಗಳು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳಾಗಿ ಬಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅನಂತರ ಆವ

ರನ್ನನುಸರಿಸಿ ಇತರ ದೇಶಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗೆ, ಮುಖ್ಯ ವಾಗಿ ಗಢ್ಯದ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಗೆ ಆವಕಾಶವಾಯಿತು.

ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳು ಹ್ಯಾಸ್ಟ್‌ಲು ಮಟ್ಟದ ಬೋಧಭಾಷೆಗಳಾಗಿವೆಯಾದರೂ ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನ, ಯಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ವೈದ್ಯ, ಶಿಲ್ಪಾದಿಗಳ ಅನುಭವವನ್ನು ಕೊಡುವ ಉತ್ತಮ ಗ್ರಂಥಗಳು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಕಾಲೇಜು ಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಬೋಧಭಾಷೆ ಯಾವುದಾಗಬೇಕು— ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನೇ? ಹಿಂದಿಯೋ? ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯೋ ಎಂಬ ಕುರಿತು ಇನ್ನೂ ವಿವಾದವೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಝ. ಕಲಾದರ್ಶನ

ಬರಿಜನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಮೊದಲೇ ಜನರು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ ಭಾಷೆ, ಚಿತ್ರಕಲೆ, ನಾಟ್ಯ, ನಟನೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಮನೋಗತಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವ ವಿಷಯ. ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸಮಾಜಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲುಂಟಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು, ಭಾವನೆ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು, ವಿಶದಗೊಳಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿರುವ ಕಲಾಕ್ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸಿದಾಗ, ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚೆ ಮುಂದಿ ಆ ಕ್ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಶ್ರಮಿಸಿದಾಗ, ಅಂತಹ ಜನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಪಥದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದವರೆಂದಾಗುವುದು. ಭಾರತದ ಹಿರಿಯರು ಕಲಾಕ್ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟುಂದು ಶ್ರವಿಸಿ ನಮಗಾಗಿ ಏನೆಲ್ಲ ಕಾದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಆದು ನಮಗೊಂದು ಹೆನ್ನುಗೆ ಕಾರಣವೂ ಆವರ ಸಂತತಿಯವರೆಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ನಮ್ಮ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಎಷ್ಟುಂದು ತಿಳಿಯಾವ ಸಾಧನವೂ ಆಗುವುದು.

ಭಾರತೀಯರ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಜನನ ನೋಡಬೇಕಿದ್ದರೆ ಮೊಹಂಜೋಡಿನೀವಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದು. ನುಣ್ಣಿನ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ಮನೆ,

ಅಭಿವಿನ ದಿಲಾವರ್ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿನ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಶಿಲಾನಿರ್ಮಿತವಾದ ಸುಂದರ ಶೈಲ್ಪಕೃತಿ

ಅಜಂತಿದ ಗುಹಾಲಯಗಳಲ್ಲಿನ ಸುಂದರ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿಂದಾದ
ಪದ್ಮಾಂಶೆ ಬುದ್ಧ.

ಮಂದಿರಗಳೂ, ಸ್ವಾನಾಗಾರಗಳೂ, ಕೋಟಿಕೋತ್ತಲಗಳೂ, ನೂಲು ಹಿಡಿದು ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದಿಟ್ಟು ಭದ್ರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ ಅಂದಿನ ಗೋಡೆಗಳ ಅಂಶಗಳೂ ಇಂದಿಗೂ ಉಳಿದಿವೆ ಎಂದರೆ ಆ ಕಾಲದ ಜನರು ಉತ್ತಮ ಕೆಲಸಗಾರರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಮೂಹೆಂಜೊಡರೋ ವಿನ ಯುಗಕ್ಕೂ ವರೋಯರ ಯುಗಕ್ಕೂ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಿಫತವಾದ ಕಟ್ಟಿದಗಳ ಕುರುಹುಗಳಿಲ್ಲಿಯೂ ಇಷ್ಟರ ವರಿಗೆ ಕಂಡುಬಂದಿಲ್ಲ. ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮರದಿಂದಲೇ ಕಟ್ಟಿದಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿರ ಬೇಕು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪಾಟ್ತಾ ನಗರದ ಹತ್ತಿರ ಆಗೆದು ತೆಗೆದ ಅವಶೇಷಗಳು ವರೋಯರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಪಾಟಲೀಪುತ್ರದವೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮರದ ಕಂಬಗಳೂ ಕಿಟ್ಟಿಕಿಗಳೂ ಸಿಕ್ಕಿರುವುದರಿಂದ ವರೋಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಹ ಮರದ ಮನೆಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದ ವೆನ್ನೀಹುದು. ಅಶೋಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಬೇರೆ ಕಟ್ಟಿದಗಳು ಕಾಣಾವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಸೂಪ, ಚೈತ್ಯ, ವಿಹಾರಗಳ ಅವಶೇಷಗಳನ್ನು ಈಗಲೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಬುದ್ಧನ ಚಿತ್ತಾಭಸ್ವನನ್ನಾಗಲೀ ಅವನ ಶಿಷ್ಯರ ಅವಶೇಷಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಸುಂದರವಾದ ಕರಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೂತಿಟ್ಟಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಂದ ಅರ್ಥಗೋಲಾಕೃತಿಯ ದಿನ್ನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರೆ ಸೂಪವೆಂದಾಯಿತು. ಅನೇಕ ಸೂಪಗಳ ಶಿಲರದಲ್ಲಿ ಭತ್ತಾಕೃತಿ, ಸೂಪಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ಕಲ್ಲುಕಂಬಗಳ ಆವರಣ, ನಾಲ್ಕು ದಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲುಕೆತ್ತನೆಯ ದ್ವಾರಮಂಟವಗಳು ಕಂಡುಬರುವುವು.

ಚಿಕ್ಕದೊಂದು ಸೂಪಾಕೃತಿಯ ಇಗರು ಭಕ್ತರು ಪೂಜಾ ನಾರ್ಥನೇ ಗಳಿಗೆ ಸೇರುವ ಅವಕಾಶವಿರುವ ಉದ್ದದ ಮೊಗಸಾಲೆಯಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಚೈತ್ಯಾಲಯವೆಂದೂ ಬುದ್ಧಭಿಕ್ಷುಗಳಾಗಲೀ ಭಿಕ್ಷುಣಿಗಳಾಗಲೀ ವಾಸಿಸುವ ಮರಗಳನ್ನು ವಿಹಾರಗಳಿಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಸಂಖ್ಯಾತ ವಿಹಾರಗಳಿಂದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಈಗಲೂ ಬಿಹಾರವೆನ್ನತ್ತೇವೆ. ಬೌದ್ಧರ ಚೈತ್ಯಾಲಯ ವಿಹಾರಗಳಿಂತೆ ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಮಂದಿರಗಳೂ ಮರಗಳೂ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು.

ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವವು ಅಸ್ತವಾಗುತ್ತ ಬಂದು ಹಿಂದೂ

ಧರ್ಮದ ಪುನರುದಯವಾದಾಗ, ಸಾಧಾರಣ ಗುಪ್ತಕಾಲದಿಂದಾರಿಷ್ಠವಾಗಿ ದೇಶದಾಧ್ಯಂತ ಭ್ರಮ್ಯವಾದ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲಿಕ್ಕಾರಂಭವಾಯಿತು. ಹಾಗೆಂದು ಬೌದ್ಧ ಮಂದಿರಗಳ ಸ್ಥಾವನೆ ಫ್ರೆಕ್ಕನೆ ನಿಂತುಹೊಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಹ ಬೌದ್ಧರೂಜ್ಞನರೂ ಹಿಂದುಗಳೂ ತಂತಮ್ಯ ಧರ್ಮವುಂದಿರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಕಟ್ಟಡಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವನ್ನು ಇನ್ನಾಲ್ಲಿಯಿನ ಅಂಧಭಕ್ತರಾದ ಕೆಲಮಂದಿ ಯೋಧರೂ ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ ನೆಲಸಮು ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಈಗ ಉತ್ತರಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಜೀಣ್ಣೇಂದ್ರಾಂಗರ ಮಾಡಿದಂಥವು; ಹಿಂದಿನ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕೆಡವಿ ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಮೇಗಳನ್ನು ಬೇರೆಡೆಗೆ ಬಯ್ದು ಪ್ರತಿಸ್ಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ ರಚಿತವಾದ ನೂತನ ಮಂದಿರಗಳು. ಆದರೂ ಮಧ್ಯ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕಾಶ್ಮೀರದ ಅನಂತನಾಗ ಮೊದಲಾದೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಅವಶೇಷಗಳನ್ನೂ ರಾಜಪೂತರು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನೂ ಈಗಲೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ಭಾರತದ ಪ್ರಾಚೀನ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ಸರಿಸಿ ಎರಡು ಮೂಲ್ಯ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ದೂಡ್ಕ ದೂಡ್ಕ ಒಂಡೆಕಲ್ಲುಗಳು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ಹೊರಗೂ ಒಳಗೂ ಕೆತ್ತಿ, ಕೊರೆದು ಒಂದು ಕಟ್ಟಡವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ರೀತಿಯೊಂದು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಶ್ರಮವೂ ಜಾಣ್ಣೆಯೂ ಆಗತ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಇಂಥ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ಕಡೆ ಕಾಣಲಾರೆವು. ಆಜಂತದ ಗವಿಗಳೆಂದು ಕಲೆಯಲ್ಪಡುವ ಮಂದಿರಗಳೂ ಎಲೊಲ್ಲೀರದಲ್ಲಿರುವ ಕ್ಯುಲಾಸ ದೇವಸ್ಥಾನವೂ ಇಂಥ ಶಿಲ್ಪದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ನಿರ್ದರ್ಶನಗಳಾಗಿವೆ. ಹೈದರಾಬಾದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಬೈರಂಗಾ ಬಾಬಿನಿಂದ 80 ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಗುಡ್ಡಗಳ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ರುವ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಗವಿಗಳು ಬರೇ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ; ಅವುಗಳು ಒಂಡೆಯನ್ನು ಕೊರೆದು ನಿರ್ವಿಷಿದ ಚೈತ್ಯಾಲಯಗಳೂ ವಿಹಾರಗಳೂ ಹಿಂದೂ ಮಂದೂ ಗವಿಗಳೂ ಆಗಿವೆ. ಬಾಗಿಲು, ಕೋಣೆ, ಕಂಬಗಳ ಸಾಲು, ಸೂಪ, ಮಂಗಳ, ಮಂಚ, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಮಣಿ—ಎಲ್ಲವೂ ಆಯಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕೊರೆದು

ನಿರ್ವಿಫಲಪ್ರಯೋಗಳಿಂದರೆ ಏನಾಶ್ಚಯ ವಾಗುವುದು! ಎಲ್ಲೊಂದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲೂ ಪಾಗಾರ ಪೋಳಿಗಳು, ಧ್ವಜಸ್ತುಂಭ, ಗಭ್ರಗೃಹ, ಗೋಪುರ— ಎಲ್ಲವೂ ಕೊರೆದು ಕೆತ್ತಿತೆಗೆದು ನಿರ್ವಿಫತವಾಗಿವೆ ಎಂದರೆ ಇಂಥರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಿಫತವಾದ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪವು ಜಗತ್ತಿನ ಬೇರೆಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ದುರ್ಬಳ ವೆಂದರೆ ಆಶ್ಚಯ ವಾಗದು. ಮದ್ವಾಸಿನ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ 30 ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾಬಲಿಪುರದ ಹತ್ತಿರ ಬಂಡೆಯನ್ನು ಕೊರೆದು ಕೆತ್ತಿದ ರಥಗಳಿಂಬ ಮಂದಿರಗಳು ಎಲ್ಲೊಂದರೆ, ಅಜಂತಗಳಷ್ಟು ದೂಡ್ಯಾವಲ್ಲಿ ವಾದರೂ ಅಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಿಯ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮುಂಬಾಯಿಯ ಹತ್ತಿರದ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕತರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತಿರಗಳ ಗುಹಾಲಯಗಳನ್ನೂ ಬಾದಾವಿಯಲ್ಲಾ ಕೆಲವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಶಿಲ್ಪರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯೆಂದರೆ ಬಂಡೆಕಲ್ಲಾಗಳ ದೂಡ್ಯಾ ದೂಡ್ಯಾ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ರೂಪಿಸಿ, ಕೆತ್ತಿ ಸಿಂಗರಿಸಿ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಚಾವಡಿ, ಕಂಬ, ಬಾಗಿಲು, ನರಾಡು, ಗೋಪುರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಿಫಸಃವುದು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಿಫತವಾದ ಬೌದ್ಧ, ಜ್ಯೇಂಂದ್ರಿಯ, ಹಿಂದೂ ಮಂದಿರಗಳೂ ರಾಜರ ಅರಮನೆಗಳೂ ಸಾವಿರಾರು ಇವೆ. ಅವುಗಳ ಆಕಾರ, ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಕಡೆಗೆ ಗಮನವಿತ್ತರೆ ಆಬು ಪರ್ವತದ ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಯೇಂದ್ರಿಯದಿರಗಳನ್ನೂ ಒಂದು ಸಾಲಿನಲ್ಲಾ ಕಣಾರಟಕದ ಬೇಲೂರು ಹಳೆಬಿಂಡುಗಳಲ್ಲಿರುವ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಗದಲ್ಲಾ ಮಧುರೆ, ತಂಜಾವೂರು. ಕಾಂಚಿ, ರಾಮೇಶ್ವರಗಳಲ್ಲಿನ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಬೇರೊಂದು ಪಂಗಡಕ್ಕೂ ಸೇರಿಸಬಹುದು.

ಮುಸ್ಲಿಮು ಆರಸರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗರಾದ ಕೆಲವರು ಪ್ರಾಚೀನ ಮಂದಿರಗಳನ್ನು ಕೆಡವಿ ಅವುಗಳ ಕಲ್ಲಾಗಳನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಬೇರೆ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಿಫಸಃವುದೇ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಧಿಲೀಯ ಕುತುಬ್ ನಿಬಾರ್ ಎಂಬ ಉನ್ನತವಾದ ಸ್ತುಂಭದ ನಿರ್ಮಾಣವಾದುದು ಹೀಗೆ. ಅನಂತರದ ಮುಸ್ಲಿಂ ಆರಸರು ಹೊರಗಿಸಿಂದ ಬಂದವರಿರದೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು ಭಾರತದ ಜನರೇ ಆದಾಗ ತಾವಾಗಿ ಹೊಸಹೊಸ ಅರಮನೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಸೀದಿಗಳನ್ನೂ ಗೋರಿ

ಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆಕ್ಷರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಫತ್ತೇಪ್ಪರ ಸಿಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಅವನೂ ಅವನ ಸಂತತಿಯವರೂ ಆಗ್ರಾ ನಗರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಆರಮನೆಗಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅವುಗಳ ಭವ್ಯತೆಗೆ ಯಾರೂ ಬೆರಗಾಗಲೇ ಬೇಕು. ಮೊಗಲರ ಕಾಲದ ನಿರ್ಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಷಾಜಹಾನನು ಅಮೃತಶಿಲೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ತಾಜಮಹಲ್ ಎಂಬ ಗೋರಿಯಾ ಜಗತ್ತುಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆಯಷ್ಟು!

ಮೊಗಲರ ಭವ್ಯ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಧಿಲ್ಲಿ, ಆಗ್ರಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವಂತೆ ದೇಶದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿನ ಸುಲಾಂರೂ ನವಾಬರೂ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಆರಮನೆಗಳನ್ನು ಮಸೀದಿಗಳನ್ನು ಗೋರಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು, ಕಂಡು ಕಣ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಗುಳ್ಳಗ್ರಾದಲ್ಲಿರುವ ಗೋಲಾಗುಂಬಜ್ಞದ ಅರ್ಥಗೋಲಾಕೃತಿಯ ಕಲ್ಲುಮಾಡು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಕಲಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಂದು.

ಈ ಆರಮನೆ, ಮಸೀದಿ, ಗೋರಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಪಶ್ಚಿಮಯಾ ಮೊದಲಾದ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಬಂದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮೇಲ್ಮೈಚಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಪೂರ್ವದ ಕಟ್ಟಡಗಳ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ವಿಶ್ವವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹಿಂದಿನ ಕಟ್ಟಡಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಗಳ ಮೇಲ್ಮದಿಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಕಂಬಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದರೆ ಈ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಕಟ್ಟಡಗಳಲ್ಲಿ ಚೂವಾದ ಕಮಾನುಗಳು ತೋರಿಬರುತ್ತವೆ. ಹಿಂದೂ ದೇವಾಲಯಗಳ ಗಭ್ರಗೃಹದ ಮೇಲೊಂದು ಕಲಶವಿದ್ದೇ, ಈ ಹೊಸ ಕಟ್ಟಡಗಳ ಶಿರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಾನಾರುಗಳಿಂಬ ಕಂಬಗಳ ಶಿಲರಗಳನ್ನು ಗೋಲ ಅರ್ಥಗೋಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಸಂಪರ್ಕದಿಂದಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಾಲದಿಂದ ಇಂದಿನ ವರ್ಗೆ ಕಟ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟಡಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೊಂಡಿನಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ರೀತಿಗಳ ಯಥಾ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನೇ ಕಾಣಬಹುದಲ್ಲದೆ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಸಿಮೆಂಟು ಕಾಂಕ್ರಿಟು ನಿದ್ಯಾದ್ವಿತೀವಗಳ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಇಧುನಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿದ್ದರೂ ಹೊರಗಿನ ಆಕಾಶ

ದಲ್ಲಾದರೂ ಪ್ರಾಚೀನತೆ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಯತ್ನಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಜೀಣೋರ್ ದಾರವಾಗುವಾಗ ಕೂಡ ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಮರೆತು ಭಂಡಸಾಲೆಯಂತೆಯೋ, ಕಳೇರಿಗಳಂತೆಯೋ ಕಟ್ಟುವುದನ್ನು ಕಾಣಿತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರತಿವಾಶಿಲ್ಪದ ಆರಂಭವೂ ಮೊಹೆಂಜೋಡರೋವಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಮಣಿನ ಆಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲು ಹೊದ್ದು ಕೊಂಡು ಗಡ್ಡ ಬೆಳೆಸಿದ ಗಂಡಸಿನ ರುಂಡದಾಕೃತಿ, ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ಬಾಚಿ ಕೊಂಡು ನಾಗರತ್ವವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಸ್ತ್ರೀಯ ಆಕೃತಿ, ನಾಟ್ಯಗಾತ್ರ, ಬಸವ, ಮಂಗ, — ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ತರದ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಪ್ರತಿಯೋಂದರಲ್ಲಾ ಆ ಕಾಲದ ಗುಡಿಗಾರರ ಹಸ್ತಕೌಶಲ್ಯ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಆಯಾರು ಮಾತ್ರ ಪೂಜಕರಲ್ಲಿವಾದುದರಿಂದಲೋ ಎಂಬಂತೆ ವರೋಯಾ ಕಾಲದ ವರಿಗೆ ನಿರ್ವಿತವಾದ ದೇವ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಕಾಣಲಿಕ್ಕೇ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಬುದ್ಧನ ಶಿಷ್ಯರು ಮೊದಮೊದಲು ಸೂಪಗಳನ್ನು ಪೂಜಿ ಸುತ್ತಿದ್ದರು; ಅಥವಾ ಬುದ್ಧನ ಸಾನ್ವಿಧ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಿಕ್ಕೇ ಎರಡೆ ವಾದ ಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಒಂದು ಆನೆ ಅಥವ ಬಸವನನ್ನಾಗಲೀ ಕೆತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೂಪದ ಸುತ್ತಲಿನ ಆವರಣ, ದ್ವಾರಗಳ ಸಿಂಗಾರಕ್ಕೊಂದು ಕೆತ್ತಿದ ಬುದ್ಧನ ಕತೆಗಳನ್ನು ನಿದರ್ಶಿಸುವ ಕೆತ್ತನೆಗಳನ್ನೂ ಇತರ ಮೃಗ, ಪಕ್ಷಿ, ಪುಷ್ಟಿಗಳ ಕೆತ್ತನೆಗಳನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ಅಶೋಕನೇ ಬೇರೆಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಲಾಸ್ತಂಭಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಅವಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಿಸಿದನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಸ್ತಂಭಗಳ ತುಬಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಚಕ್ರ, ಸಿಂಹ, ಗಜ ವೃಷಭಗಳೂ ಕೆತ್ತಲ್ಪು ದುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಂಥ ಸ್ತಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರನಾಥದ ಸ್ತಂಭದ ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವ ರಚನೆಯೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮವವೆಂದು ಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಮುದ್ರೆಗಾಗಿ ಈಗ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾರತದ ವಾಯವ್ಯ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಭಾರತದ ಜನರೂಡನೆ ಕೆಲೆತು ಹೋದ ಬೆಕ್ಕಿಯಾ ಜನರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿನ ಮಾತ್ರಕಲೆ ಬೆಳೆದು

ಬಂದಿತು. ತಪಸ್ಸಿ ಬುದ್ಧ, ಧ್ಯಾನಿ ಬುದ್ಧ, ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರಕ ಬುದ್ಧ ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧನ ನಾನಾ ವಿಧದಭಂಗಳನ್ನು ಸಜೀವ ಮನುಷ್ಯನೇ ಇದೀ ನಿಂತಂತೆ ಭಾಸವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಿದರು. ತಪಸ್ಸಿ ಬುದ್ಧನ ಎದೆಗೂಡಿನ ಎಲುಬಂಗಳನ್ನು ಎಣಿ ಬಹುದು; ಅಮ್ಮೆ ಚೊಕ್ಕೆವಾಗಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಕೆತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೂತಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಲೆ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಂದರ ಫಲವಾಗಿ ನಾನಾ ಬುದ್ಧ, ಬುದ್ಧಗರ್ಯೆ, ಮೊದಲಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಮನೋಹರ ಮೂತಿಗಳನ್ನು ಈಗಲೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂತಿಕ್ಷಿಲ್ಪಿಗಳು ಬೊದ್ಧ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ರಚಿಸಿ ರೆಂದರೆ ಸರಿಯಾಗದು. ಕುಂದುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಗ್ರಹಾರಾಧನೆಯೂ ಹೆಚ ಪ್ರಚಾರವಾದಾಗ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳೂ ಸಿದ್ಧವಾದುವು ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ ವರಾಹ, ವಾಮನ, ಗಂಗಾವತರಣ ಕುಬೇರ, ಸರಸ್ವತಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದೊರಕಿವೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಂತೂ ಮೂತಿಕಲೆಯ ಮಹಾಸಾಗರವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಗಭ್ರಗೃಹದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುವ ಮೂತಿಗಳು ಶಿಯವು ಆದರೆ ಉತ್ಸವಾದಿಗಳಿಗಾಗಿ ಲೋಹವನ್ನು ಎರಕಹೊಯ್ದು ಮಾಡಿ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ತನಿಖನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಸುತ್ತಲೂ, ಶೃಂಗಾರ ಗೋಪುರಗಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಗಾಲವನು ಮುಚ್ಚಿಸಿ ವಂತೆ ಕೆತ್ತಿದ್ದಾರೆ; ಸಾವಿರಾರು ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಮಹಾಭಾರತ ರಾಮಾಯಣಗಳ ಕತೆಗಳನ್ನು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ನಿರರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅನೇಕಾನೇ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಭಕ್ತ ವೃಂದವು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಾಣಬೇಕೆಂಬಾಶಯದಿಂದ ಕೆಡ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಬುದ್ಧನ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಷ್ಟೇ ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾದಕ್ಷಿಣಭಾರತದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ನಿರ್ವಿಸಿದ ನಟರಾಜನ ಪ್ರತಿಮೆಗೂ ಇದೆ.

ಪಾಶ್ವತ್ಯ ದೇಶಗಳ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಕ್ಕೂ ಮೂತಿಕ್ಷಿಲ್ಪಕೂ ಆದಶ್ರೀ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಿಕರದು. ಗ್ರಿಕರ ಕಟ್ಟಡಗಳಲ್ಲಿ ಸರಳತೆ, ಸರೀರೀಖಿಗಳೇ ಮುಖ್ಯವಾದರೆ ಭಾರತೀಯರ ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತನೆಯು ರೀಖಿಗಳ ಒಯ್ಯಾರನ್ನೂ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಗ್ರಿಕರ ಮೂತಿಗಳ್ಳು

ದೇವತೆಗಳ ಆಕಾರವು ಮನುಷ್ಯರಂತೆಯೇ ಇದೆ, ರಾಕ್ಷಸರ ಆಕಾರಗಳು ಮಾತ್ರ ನಾನಾ ವಿಧ. ತಮ್ಮ ದೇವ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ದೇಹದ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ದ್ವಿಪ್ರತಿಯನ್ನೇ ತೋರಿಸಿ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವ ಯಾತ್ರೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಂದ. ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಮಾಶಿಲ್ಪಕಾರರು ಶಿಲ್ಪವೆಂಬುದನ್ನು ಚಿತ್ರಲಿಪಿಯಂತೆ ಉವಯೋಗಿಸಿ ವಿಧವಿಧದ ಭಂಗಿಗಳಿಂದ, ಆಕೃತಿಗಳಿಂದ, ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಬೇರೆಬೇರೆ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸರ್ವಶಕ್ತನೆಂದು ತೋರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅನೇಕ ಬಾಹುಗಳಿರಬೇಕು, ಸರ್ವಜ್ಞನಿ ಎಂದು ಚಿತ್ರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹಣಿಗಳ್ಲಿರಬೇಕು, ಆಧ್ಯಂತವಿಲ್ಲದವನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಕಾಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಸರ್ವವನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ಕಾಣಿಯುತ್ತಿರಬೇಕು. ಮಾತ್ರ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಒದಿದರೆ ಈ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಸಂಜ್ಞಾಭಾಷೆ ವಿಶದವಾಗಿ ಶಿಲ್ಪಿಯ ಮನೋಗತ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಸಂಜ್ಞಿಗಳ ಗುರುತಿಲ್ಲದೆ ಇವೆಲ್ಲ ವಿಕಾರಮಾತ್ರ ಗಳೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವುದು ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಮಾಡತೆಯನ್ನೇ ತೋರಿಸಿದಂತಾಗುವುದು. ಭಾರತದ ಮಾತ್ರಾತ್ಮಕ ವಿಚಾರಮಾಡುವಾಗ ಶ್ರವಣಬೆಳ್ಳಾಳ, ಕಾರ್ಕಣ ಮತ್ತು ವೇಣಾರುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರನ 40-50 ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರದ ಶಿಲಾಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗಿದ್ದು. ಒಂದೇ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಇಂಥ ಭವ್ಯಮಾತ್ರಗಳು ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಉಲ್ಲೇಖವು ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಅತಿ ಹಿಂದಿನ ಚಿತ್ರಗಳೆಂದು ನಮಗೆ ಕಾಣಸಿಗುವುವು ಅಜಂತದ ಗುಹಾಲಯಗಳ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬರೆದ ಚಿತ್ರಗಳು. ಅಜಂತದಲ್ಲಿನ ಚಿತ್ರಗೆಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಾರರು ರೇಖೆಗಳನ್ನು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಒಲಿಸಿ ಕಣಿಸಿ, ಕಣಿಂಗೆ ತಂಪಾಗಿದ್ದು ಒಂದಕ್ಕೊಳ್ಳಂದು ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಉವಯೋಗಿಸಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ಸೂರೀಗೊಂಡುದನ್ನು ಕಂಡರೆ ಎಷ್ಟೋ ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಜನರಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಲೆಯು ಬೆಳೆದಿತ್ತೆಂದು ಅನುಮಾನಿಸಬಹುದು.

ಮೊಗಲರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಚಿತ್ರಕಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಮಂಧ್ಯ ಪೂರ್ವದ ವಚನಸ್ಸು ಸೇರಿ ಮೊಗಲರ ಚಿತ್ರಕಲೆಯೆಂದೂ ರಜಪೂತರ ಚಿತ್ರಕಲೆಯೆಂದೂ ಹೊಸದೊಂದು ರೂಪ ತಾಳಿತು. ಈ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲದ ರಾಜರಾಜ್ಞಿಯರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುವ ಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಮನುಷ್ಯರ ಮುಖವನ್ನು ಚಿತ್ರಕಾರರು ಒಂದು ಬದಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಂತೆ ಅಥವಾ ಮುಕ್ಕೆಲು ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ಕಂಡಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಪೂರ್ವ ಮುಖ ಕಂಡುಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಯುರೋಪಿನ ಮೊದಲಮೊದಲ ಚಿತ್ರಗಳಂತೆಯೇ ಹತ್ತಿರ, ದೂರ, ಘನತೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಂತಹ ಬೆಳಕು ನೆಳಲುಗಳ ಚೆಮತ್ತಾರ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮನೆ, ಮನೆಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನಿ ನಿಂತಿದ್ದರೆ ಯಾರು ಹಿಂದೆ ಯಾರು ಮುಂದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಚಿತ್ರವೆಂದರೆ ಚಿತ್ರವೇ ಹೊರತು ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿದ ಮಾತ್ರಿಕ ಕಲ್ಪನೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ! ಮಂಧ್ಯಯುಗದಿಂದ ಅನಂತರದ ಯುರೋಪಿನ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಘನದ ಕಲ್ಪನೆಯಂಟಾಗುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಯಿತು. ಭಾರತೀಯರ ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರಿಕಲೆಯಂತೆಯೇ ಸಂಜ್ಞೆಗಳಿಗೂ ಭಾವನೆಗಳಿಗೂ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿದೆ, ಆದರೆ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು ಸೃಷ್ಟಿಸಹಜವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಧ್ವನಿಲ್ಲ.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಆಲ್ಲಿನ ಚಿತ್ರಕಾರರ ಅನುಕರಣೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬಂದು ದೇವದೇವತೆಗಳ ಚಿತ್ರಗಳುಸಹ ಅಂಗಸೌಷ್ಟವ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ದೇಹದ ಹೊಲಿಕೆಗಳು ಬರಬೇಕೆಂದು ತೋರಿತು. ರಾಜಾರವಿವರ್ಮನ ಪುಬಣ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಪೂರ್ವವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ದೇವಲೂ ಮೊದಲಾದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಬೋಧನೆಯಿಂದಾಗಿ, ಅಬಸೀಂದ್ರ ತಾಕೂರ, ನಂದಾಲಾಲ ಬಸ್ನಾ ಇಂಥವರ ದೇಶಾಭಿಮಾನದ ಫಲವಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರಕಾರರು ತಿರುಗಿ ಅಜಂತದ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಸೂಫಿಕ ಹೊಂದಿ ತಮ್ಮದೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.

ಹೀಗೆ ಒಮ್ಮೆಯೇ ಅಂತಮುಖಿನಾದದ್ದು ವಿಪರೀತಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಜಾನಪದ ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಚೀನಾ ಜಾನಾನುಗಳ ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಅಜಂತದ ಕಲೆ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಕಲೆಗಳ ಸಮತೋಲ ವಿಲಂಬಿಸಿದ ನೂತನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿವೆ.

ಶಿಲ್ಪ, ಚಿತ್ರಕಲೆಗಳಂತೆಯೇ ಭಾರತೀಯ ಸಂಗೀತಕ್ಕೂ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಭಾರತದ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಜಾನಪದ ಸಂಗೀತವು ಆರೀಳು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಂತೆಯೇ ಪ್ರಾಯಶಃ ಈಗಲೂ ಇದೆ. ಆದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬಂದ ಸಂಗೀತದ ಮಾಲವು ವೇದಗಳಲ್ಲಿಂದಾದ ಸಾಮಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವುದು. ಯಿಗ್ನೇದದಿಂದಾರಿಸಿದ ಕೆಲವು ಯುಕ್ತಾಗಳನ್ನೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಲಿಕ್ಕಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಸಂಗ್ರಹವೇ ಸಾಮಾನ್ಯದವಾಗಿದೆ.

ವೇದಕಾಲದ ಅನಂತರ ಅನೇಕ ಮಂದಿಗಾಯಕರೂ ಗಾನಶಾಸ್ತ್ರದ ಕುರಿತು ಬರೆದವರೂ ಆಗಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ವರ್ಧಗಳಿಗೆಲಂದು ರಾಗವನ್ನು ನಿದೇರ್ಶಿಸಿ ಬರೆದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ಇರುವವಗಳಲ್ಲಿ 12ನೇ ಶತಮಾನದ ಜಯದೇವನ ಗೀತಗೋವಿಂದವೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೀರ್ತನೆಗಳೇ ವೊದಲಿಸುವು. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣರ ವಿಲಾಸಗಳನ್ನು ಕಥಾವಸ್ತುನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರೆದ ಈ ವರ್ಧಗಳ ಶಬ್ದಲಂಕಾರವನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಅಥವಾ ಶಿಳಿಯದವನೂ ಹಾಡಲಾರದವನೂ ಸಹ ಮುಗ್ಧನಾಗಬೇಕು. “ಲಲಿತಲವಂಗ ಲತಾ ಪರಿಶೀಲನ ಕೋಮಲ ಮಲಯ ಸವಿಾರೀ” ಎಂಬ ಒಂದು ಪಂಚ್ಯಾಯಲ್ಲಿ ನ, ಲಗಳ ನಲಿದಾಟದ ಸೌಂದರ್ಯವೆಷ್ಟು! ಜಯದೇವನ ಗೀತಗೋವಿಂದವನ್ನು ಭಾರತದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಎಡ್ವಿನ್ ಆನೋರ್ಲ್ಡ್ ಎಂಬವನು ಕವಿತಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಮಾಲದ ಸ್ವರರಂಜನೆಯ ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ಜಯದೇವನ ಕಾಲದ ಅನಂತರವೂ ಅನೇಕಾನೇಕ ಭಕ್ತಕವಿಗಳು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ತನ್ನಾಲಕ ಸಂಗೀತಸೇವೆಯೊಡನೆ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ, ಮಹಾರಾಜಾಗಳ ಮಾನ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಜಯದೇವನ ಪ್ರಾಯಶಃ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಜಾನಪದ ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಚೀನಾ ಜಾನಾನುಗಳ ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಅಜಂತದ ಕಲೆ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಕಲೆಗಳ ಸಮತೋಲ ವಿಲಂಬಿಸಿದ ನೂತನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿವೆ.

ಬಾಯಿ, ತುಲಸೀದಾಸರೂ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಆಳ್ವಿಕಾರರೂ ಆಂಧ್ರರ ತ್ಯಾಗರಾಜರೂ ಕಣಾರಟಕದ ಪುರಂದರ, ಕನಕಾದಿ ದಾಸರೂ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ತುಕಾರಾಮು, ನಾಮದೇವಾದ ಸಂತರೂ ಸಾವಿರಾರು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದುದರಿಂದ ಸುಲಭವಾದ ಭಜನಾಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಡಲಾರದ ಭಾರತೀಯನೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನವಂತಾಗಿದೆ.

ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಾರತದ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾದಿ, ಕನಾರಟಕಗಳೆಂದು ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ಭೇದಗಳಿವೆ. ಕನಾರಟಕ ಸಂಗೀತ (ದಕ್ಷಿಣಾದಿ)ದಲ್ಲಿ ಲಯವಿನಾಯಾಸಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಹೆಚ್ಚು; ಉತ್ತರಾದಿಯಲ್ಲಿ ರಾಗವಾಧುಯು ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ಉತ್ತರಾದಿ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಅರಸರು ಸಹ ಪ್ರೋಣಿಸಿದುದರಿಂದ ಸಂಗೀತದ ವಾಟ್ಟಿಗೆ ಹಿಂದೂ ಸಂಗೀತ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಸಂಗೀತಗಳೆಂಬ ಅಂತರಿಕ ಭೇದಗಳಿಲ್ಲಿ ದುದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. ತಾನಾಸೇನನು ಉತ್ತರಾದಿ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತವ್ಯಕ್ಕೆ. ಕನಾರಟಕ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಭಕ್ತ ತ್ಯಾಗರಾಜರು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ರವೀಂದ್ರನಾಥ ರಾಕೂರರು ಸ್ವತಃ ಕವಿಗಳಾಗಿದ್ದ ರಲ್ಲಿದೆ ಗಾಯಕರೂ ಆಗಿದ್ದ ಭಾರತೀಯ ಗಾನಕ್ಕೆ ಸ್ವರಲಿಪಿಯನ್ನು ಆಧುನಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ದಾರಿ ತೋರಿಸಿದರು. ರವೀಂದ್ರನಾಥರ ಪದ್ಯಗಳಲೂ ಅನಂತರದ ಬಂಗಾಳಿ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಗೀತದ ಭಾಯೆ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ.

ಇತೀಚೆಗೆ ಚೆಲಚ್ಚಿತ್ರಗಳ ಗಾನವು ಜನಮನವನ್ನು ಮುಗ್ಗೆಗೊಳಿಸಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತವೇ ಮೂಲೆವಾಲಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂಬ ಭಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವವರಿದ್ದಾರದರೂ ಸಂಗೀತಾಭಿವ್ರಾನಿಗಳಲ್ಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಚೆಲಚ್ಚಿತ್ರನಿರ್ಮಾಪಕರಲ್ಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ವಿಶಾಲ ಹೃದಯ, ದೂರದೃಷ್ಟಿಗಳಿದ್ದರೆ ಎರಡೂ ರೀತಿಯ ಸಂಗೀತಗಳ ವಿಲನವಾಗಿ ನೂತನ ಸೃಷ್ಟಿಯೊಂದಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯ.

ನೃತ್ಯಕಲೆಯಲ್ಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಭಾರತವು ಆತೀ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ದಾರಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡುಬಂದಿದೆ. ನಾಗರು,

ಸಂತಾಲರು, ಗೊಂಡರು, ಭಿಲ್ಲರು — ಇವರು ಕಾಲಭೇದಗಳಾಗು ವಾಗಲೂ ದೆವ್ವಗಳ ಪೂಜಾದಿಗಳಲ್ಲಾ ಮಾಡುವ ಸಾಮೂಹಿಕ ನರ್ತನ, ಮಲಬಾರಿನ ಕಿಳಿ ಎಂಬ ವೀರಸ್ವಾತ್ಯ, ಕೊಡಗರ ಹುತ್ತರಿ ಕುಣಿತ ವೊದಲಾದುವುಗಳು ಭಾರತದ ಜಾನಪದ ಸೃಜನಗಳು. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸೃಜನ ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದೆ. ಭರತನೆಂಬ ಯಾಷಿಯಿಂದಿಂದಲೇ ಪ್ರಣೀತವಾದುದೆಂದು ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುವ ಭರತನಾಟ್ಯ ದಲ್ಲಾ ಮಲಬಾರಿನ ಕಥಕ್ಕಳಿ ಎಂಬ ಅದರದೇ ಒಂದು ಪ್ರಭೇದದಲ್ಲಾ ಅಂಗಭಂಗ ಮತ್ತು ಹಸ್ತಮುದ್ರೆಗಳಿಂದಲೇ ನರ್ತಕನು ತನ್ನ ಮನೋ ಗತವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಮಣಿಪುರಿ, ಕಥಕ್ಕಾಗಳೆಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳೂ ಇವೆ. ವಾಚಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜಸ್ತ್ರೀಯರು ಕೂಡ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದ ನರ್ತನ ಮತ್ತೆ ಕುಲೀನರಲ್ಲಿದವರ ಕಸಬಾಗಿ ಉಳಿದು ತಾಕೂರ ಮನೆತನದವರ ಆದರ್ಶದಿಂದ ತಿರುಗಿ ಸಭ್ಯ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರಾಷರು ಕಲಿಯಬೇಕಾದ ಕಲೆಯೆಂದು ಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ನಾಟಕಗಳ ಪರಂಪರೆಯೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಹು ಹಿಂದಿನದೇ. ನಾಟಕದ ಆರಂಭ ಸಾಧಾರಣ ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಾಯಿತೆನ್ನಬಹುದು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪರದೆಗೆ ಯವನಿಕಾ ಎಂದು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದೆ ಗ್ರೀಕ-ಬಾಕ್ಷಿಯನರಿಂದ ನಾಟಕದ ರೀತಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗಿರ ಬೇಕೆಂದು ಎಣಿಸುವುದಿದೆ.

ಭಾಸನೆಂಬ ನಾಟಕಕಾರನು ಅನೇಕ ಏಕಾಂಕ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದನೆಂದೂ ಅವನ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಾತ್ರ ಈಗ ಸಿಕ್ಕುತ್ತವೆಂದೂ ಪ್ರತಿಂಥಿಯಿದೆ. ಕಾಳಿದಾಸನ ಆಭಿಜಾಂತ್ರಿಕ ಶಾಕುಂತಲ, ಶೂದ್ರಕನ ವೃಜ್ಣಕಟ್ಟಿಕಾದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯರತ್ನಗಳಾಗಿ ಗಣಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಪ್ರಸ್ತುವಿಸಿದೆ. ಇಂಥು ಉಚ್ಛ್ರಾತರದ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿದೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀಣಿಯ ಅನೇಕ ನಾಟಕಗಳೂ ಏಕಾಂಕ ನಾಟಕಗಳೂ ಇಬ್ಬರೇ ಪಾತ್ರವಹಿಸುವ ಸಂವಾದಗಳೂ ಒಬ್ಬರೇ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿ ತನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಇತರರ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಆಡುವ ಕ್ರಮಗಳೂ — ಹೀಗೆ ನೂರಾರು ರಚನೆಗಳಿವೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಗಳ ಭಾಷಾಂತರದಿಂದಾರಂಭವಾದ ಪ್ರದೇಶಿಕ ನಾಟಕಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿನ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ಆದರ್ಶಗಳಾಗಿ ಅನೇಕ ನಾಟಕಗಳ ಜನನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಪೌರಾಣಿಕ ಕತೆಗಳೇ ಕಥಾವಸ್ತುಗಳಾದ ನಾಟಕಗಳು ಆರಂಭದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವ ದಿಂದ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳೂ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಸಂಗೀತ ನಾಟಕಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಗದ್ಯನಾಟಕಗಳು, ಗೀತನಾಟಕಗಳು, ಮೂಕನಾಟಕಗಳು, ಭಾಯಾನಾಟಕಗಳೆಂದು— ವಿಧವಿಧದ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟಕಕಾರರು ಪ್ರಯೋಗವಾಡಿಗುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳ ಕಥಾವಸ್ತುವು ವರದಕ್ಕಿಣಿ, ಮದ್ಯಪಾನ, ಜಾತಿಭೇದ ಇವುಗಳಿಧ್ವಂತೆ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಪರದಾಸ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟವು ಮುಖ್ಯವಸ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಖಂಡಿಸುವ ನಾಟಕಗಳು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಡದಿದ್ದರೂ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ತೋಟದೊಡೆಯರ ಕಾಲದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರು ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ವಣಿಕಸುವ “ನೀಲದವರ್ಣ”ವೆಂಬ ಬಂಗಾಳಿ ನಾಟಕವು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಚಲನಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಮತ್ತು ಸಿಕ್ಕಿನೀರರ ಕತೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದೇಶಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾರುವ ನಾಟಕಗಳು ಹಲವಾರು ಈಗಲೂ ಇವೆ.

ನಾಟ್ಯ, ಅಭಿನಯಗಳೆರಡನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ರಚಿತವಾದ, ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಯಕ್ಕಿಗಾನ, ಬಯಲಾಟಗಳಂತೆಯೇ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಮ್ಮಲಾಟ, ರಾನುಲೀಲಿಗಳೆಂಬ ಬಯಲಾಟಗಳೂ ಇವೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಚಲಚ್ಚಿತ್ರ ಗೃಹಗಳು ಚಿಕ್ಕ ಉರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿ, ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಚಲಿಸುವ ಪ್ರದರ್ಶಕರೂ ಇರುವುದರಿಂದ ನಾಟಕ, ಬಯಲಾಟಗಳ ಆಕರ್ಷಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ, ಕಲೆಗಳ ಪೋಷಕರು ನಾಟಕವನ್ನು ಪೋಷಿಸಿ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಉಚ್ಚತರ ಅಭಿನಯವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದರೆ ನಾಟಕಾದಿಗಳ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರವಾಡಿದ್ದರೆ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಜನರ ಲಕ್ಷಣವೇ ಉಳಿಯದಂತಾಗ ಬಹುದು.

೪. ಧರ್ಮದರ್ಶನ

ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ, ಸೃಷ್ಟಿ, ಜಿತ್ತುಶಿಲ್ಪ, ಕಾವ್ಯ, ಮೊದಲಾದ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ನಾನವರು ಸೌಂದರ್ಯೋಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದುದು ನೇಗೆ ಅನಾದಿ ಯಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದಿದೆಯೋ ಆದೇ ರೀತಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ, ಧರ್ಮ, ನೀತಿಗಳ ವಿವೇಚನೆಗಳೂ ಅನಾದಿಯಿಂದಲೇ ಮಾಡಿಬಂದವುಗಳು. ಹೊಟ್ಟಿಯ ಸಾಡಿಗಾಗಿ ಹಗಲಿಡೇ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೂ ಸಹ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ನುಗ್ನರಾಗಿದ್ದ ಕಾಲಗಳಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಭಾರತೀಯರು ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನುತ್ತು ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮರೆತಿದ್ದಲ್ಲವೇನ್ನಬಹುದು.

ತನ್ನ ಸುತ್ತುಲಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕುರಿತು ಗಹನ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವಾಗ ಸಂದೋಂದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನತ್ತಿ ಅನ್ನೇಷಿಸಿ, ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಾಡಿ ಪ್ರತಿಯೋಂದರ ನಿಜರೂಪ, ನಿಜಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವುದೇ ನಿಜಾಂತರನ; ಹಲವಾರು ರೀತಿಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವ, ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಮಾಲವಾವುದು, ಇಡೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲೇ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಹತ್ಯಾವಾವುದು ಎಂದು ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತೇ ಹೋಗಬುದೇ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ; ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಾಫಾನ ಯಾವುದು, ತನಗೂ ಅದಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವೇನೆಂದು ಮಾಡುವ ವಿಚಾರವೇ ಧರ್ಮ; ತನಗೂ ಇತರರಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ನೀತಿ. ವಿಚಾರದಿಂದಾಗಲೇ ಆನುಕರಣ ಯಿಂದಾಗಲೇ ಬಾಲ್ಯಕಾಲದ ಅಭ್ಯಾಸಬಲದಿಂದಾಗಲೇ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಕುರಿತು ವಿಚಾರಿಸುವ ಇಲ್ಲವೇ ಒಂದು ತೀವ್ರಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೋರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಎಲ್ಲಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಭಾರತೀಯರ ಧರ್ಮಚಿಂತನೆಯ ಆದಿರೂಪವನ್ನು ಈಗಲೂ ನಮ್ಮ ಶಾಂತಿವಾಸಿಗಳ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಹಗಲಃ-ಇರುಳು, ಚೆಳಿ-ಮಳೆ, ನೀಳೆ-ಬರಡು, ರೋಗ-ರುಜೆ, ಹುಟ್ಟು-ಸಾವು, ಸೋಲು-ಗೆಲುವು— ಪ್ರತಿ ನೀಂದೂ ಅದೃಶ್ಯ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದಾಗುವುದು; ಅವಗಳನ್ನು ಪೂಜೆಯಿಂದ, ಕ್ರಿಯೆದ್ದಿಂದ, ಬಲಯಿಂದ ಒಲಿಸಬಹುದು, ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಬಹುದು;

ಮನುಷ್ಯರಂತೆಯೇ ಆ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕ್ರೋಧ, ಸಂತೋಷ, ವೈರ, ಕರುಣೆ, ಇಚ್ಛೆ, ಅಸಿಚ್ಛೆಗಳಿವೆ; ನಮಗೆ ರುಚಿಸುವ ವಸ್ತು—ನಮ್ಮ ಆಹಾರ, ನಮ್ಮ ಹೊದಿಕೆ, ನಮ್ಮ ಆಭರಣ, ನಮ್ಮ ಸಂಗೀತ-ಅವುಗಳಿಗೂ ರುಚಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಶಕ್ತಿಗಳು ಅದೃಶ್ಯರೂಪದಿಂದ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಅಲೆದಾಡಿದರೂ ನಿಶ್ಚಯಾದ ಮರ, ಕಲ್ಲು, ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಬಲಿಕೊಟ್ಟರೆ, ಹರಕೆ ಹೊತ್ತರೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲಿತ್ತದೆ; ಇಂಥ ಅದೃಶ್ಯ ಶಕ್ತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಳಗದಲ್ಲಿ ಮರಣವಟ್ಟವರ ಪ್ರೇತಗಳೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಕೆಲಕಾಲವಾದರೂ ಬಳಗವನ್ನಾಳಿಸುವದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೂ ತನಿ ಇಟ್ಟು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಬೇಕು; ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಪನೆಗಳು.

ಸೌಂದರ್ಯ, ಭವ್ಯತೆಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯ ಅಂಶ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರೂ ಸಾಧಾರಣ ಇದೇ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯು ಆಯ್ದರಲ್ಲಿತ್ತೆಂದು ವೇದವಂತ್ರಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮುಂಬೆಳಕೆಂದರೆ ಸುಂದರಿಯಾದ ಅಮರ ಸ್ತ್ರೀ, ಅವಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಅರುತ್ತೊಡಯು, ಅರುಣನು ನಡೆಸುವ ಬಂಗಾರದ ರಥದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಸು ಬರುತ್ತಾನೆ, ಆ ರಥಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಗಾಲಿ, ಏಳು ಕುದುರೆಗಳು; ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ದೃಶ್ಯದ ಎಂಥ ಸುಂದರ ಚಿತ್ರ! ಇದರಲ್ಲಿ ಉಷೆ, ಆರಾಣ, ಸೂರ್ಯ—ಇವರೆಲ್ಲ ಬದೇ ಕೆವಿಕಲ್ಪನೆಗಳಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ ಪೂಜಾಯೋಗ್ಯರಾದ ಅವಾನುಷ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಗಲು, ಇರುಳು, ಮಳೆ, ನದಿ, ಸಮುದ್ರ, ಅರಣ್ಯ—ಎಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆತಮಾನುಷ ಶಕ್ತಿಗಳ ಸಾಂಧ್ಯಕಂಡು ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದು ಆಯ್ದಧರ್ಮದ ಮೊದಲನೆಯ ಹಜ್ಜೆ.

ಆಯ್ದರ ಪೂಜಾವಿಧಾನ ಮಾತ್ರ ಬೇರೆ. ಸ್ತುತಿವಾರಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಮಾಡುವುದೊಂದು, ಆಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಉರಿಸಿ ಅಪಿಸುವ ರೀತಿಯೊಂದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಆಯ್ದನೂ ಪ್ರಾಂತಃ ಸಾಯಂಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು (ಸಂಧಾರ್ಯವಂದನೆ) ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲದೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೇನೇ ವಿಂಸಲಾಗಿರಿಸಿದ ಕೊಣೆಯಲ್ಲಿ ಸದಾಕಾಲ ಒಂದು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಉರಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಪ್ರತಿದಿನ ಅದರಲ್ಲಿ ಹವಿಸ್ತಿನ್ನು ಅಪಿಸಿ ಯಜ್ಞನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ಆಯ್ದ

ರಲ್ಲಿ ವಿವಾಹವು ಅಗ್ನಿಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಸಂಡಿಯಬೇಕು. ವರ್ಧಾವರರು ಅಗ್ನಿಯ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುತ್ತೇ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರೊಡನೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬಾಳ್ಳಿ ಮಾಡುವ ಮಾತುಗೊಡಬೇಕು, ವರ್ಧಾವು ತನ್ನ ಹೊಸ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಈ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಬಯ್ಯಬೇಕು, ಅದೇ ಅವಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾಗುವ ಗಾಹ್ ಶಾಫ್ತಿಗ್ರಿಯಾಗಬೇಕು. ಒಬ್ಬರು ಸತ್ತರೆ ಆದೇ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ತಂದು ಚಿತ್ತೆಯುರಿಸಿ ದಹನವಾಗಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಆಯ್ದ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯೇ ಪ್ರಧಾನ.

ಈ ರೀತಿಯ ಧರ್ಮ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಂತೆ ಬಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಯಜ್ಞಗಳ ಆಡಂಬರ, ಯಜ್ಞಕಾಲದಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಪ್ರರೋಹಿತರ ಸಂಖ್ಯೆ, ಅವ್ಯಾಗಳಿಗೆ ತಗಲುವ ಖಚ್ಚು ಇವು ಹೆಚ್ಚಿತ್ತಾ ಬಂದಾವು. ಇನ್ನೊಂದೆ ದೆಯಲ್ಲಿ ಆಯ್ದ ಖಾಸಿಗಳು ತತ್ವ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತೇ ಬಂದು ಅಗ್ನಿ, ಇಂದ್ರ, ವಾಯು ವರುಣರೆಂದು ತಾವು ಹೇಳುವ ಶಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಬಂದೇ ಪರಾಶಕ್ತಿ, ಕವಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಬೇರೆಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಅವನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ನಿಶ್ಚಯಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಖಾಸಿಗಳು ಮಾಡಿದ ತತ್ವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ತಂತಮ್ಯ ವಿದ್ಯಾಧ್ರಿಗಳೊಡನೆ ಮಾಡಿದ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ, ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ನಿದರ್ಶನಗಳಿಗಿರುವ ಕತೆಗಳು— ವೇದಗಳ ಅನುಬಂಧಗಳೆಂದು ಗಣಿಸಲ್ಪಡುವ ಉವನಿವಶ್ವತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಓದಬಹುದು.

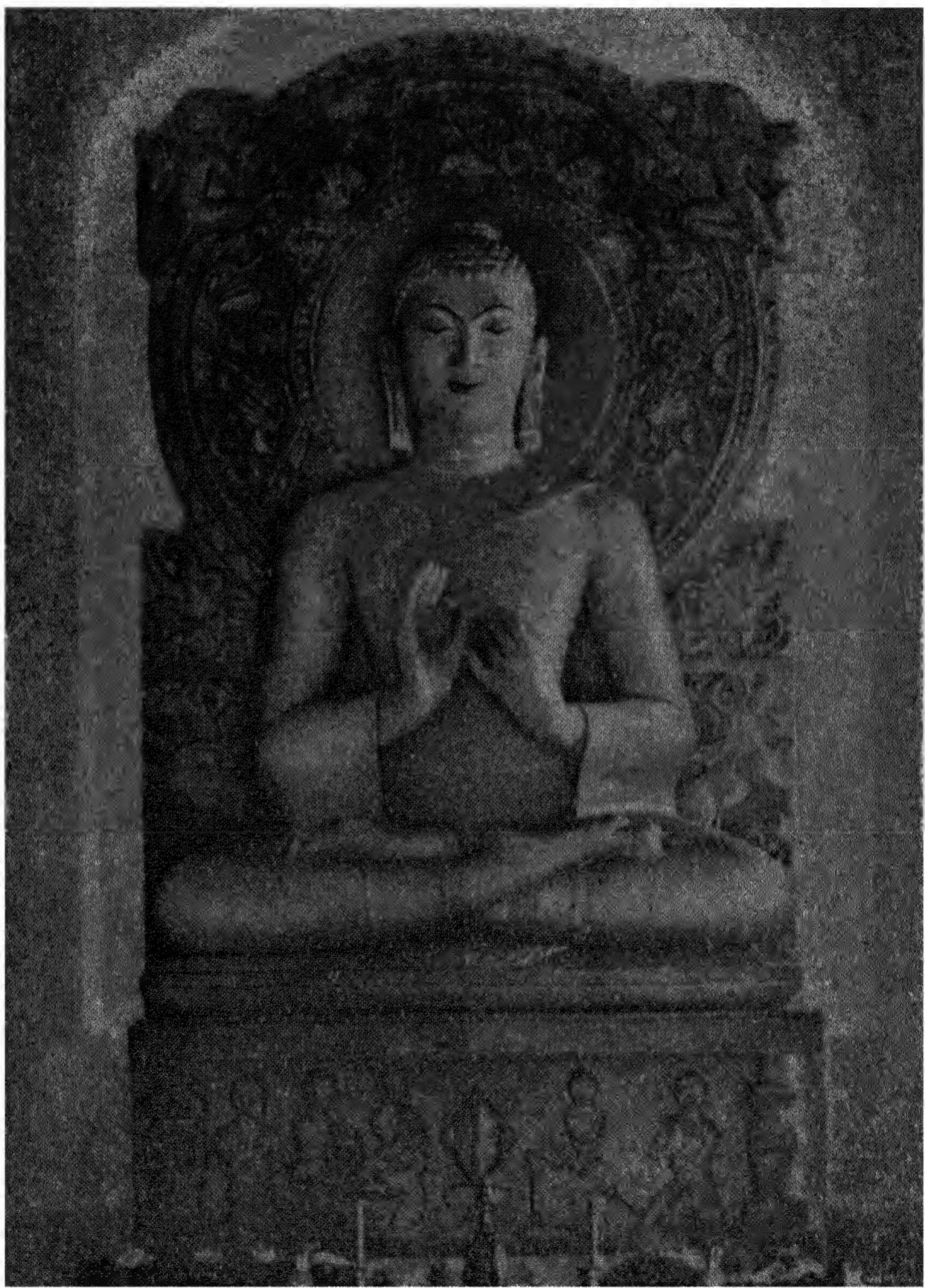
ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನೇ, ಅವನನ್ನು ಅನೇಕ ನಾಮಗಳಿಂದ ಹೊಗಳಿಬಹುದು, ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬಹುದೆಂಬ ತತ್ವವೇ ಭಾರತೀಯರ ನಂಬಿಗೆಗಳ ಆಧಾರ ಸ್ತುಂಭವಾದ ಕಾರಣ ಆಯ್ದ ಆನಾಯ್ದ ಧರ್ಮ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸಮನ್ವಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ಆನಾಯ್ದರ ದೇವದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಗಳಲ್ಪಟ್ಟ ರುದ್ರ, ವಿಷ್ಣು, ಶಕ್ತಿಗಳ ಪದಿನೆಳಲನ್ನು ಆಯ್ದರು ಕಂಡು, ಆಯ್ದರು ಕೊಟ್ಟ ನಣ ನೇ ಮತ್ತು ಕತೆಗಳು ಆನಾಯ್ದರಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯಾಗಿ, ನಾನಾ ದೇವತೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯೂ ಬಂದಕೊಂಡು ಹೊಂದಿಕೆಯಿಲ್ಲವೆಂಬಂತಿರುವ ಸ್ತುತಿ ಮಹಿನಾ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ರಚಿತವಾದಾವು. ಬಂದರಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯು

ಮಕ್ಕಳೇ ಶ್ರೀಮಂತಿಗಳಿಂದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಶಿವನೇ ಸರ್ವಮೂನಿಂದೂ ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವೇ ಮೂಲ ಪುರಾಣನೆಂದೂ ವರ್ಣಿಸಿದಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೂ ಆಯಿತು. ಆಯಾ ಕವಿ, ಆಯಾ ಭಕ್ತಿ ತ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೊಗಳಿದರೂ ಹೇಗೆ ಪೂಜಿಸಿದರೂ ಅವನೇ ಸೀಡಿಸುವವರೂ ಬಹಿಷ್ಕೃಷಿಸುವವರೂ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿ ಧರ್ಮದ ಮಟ್ಟಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಭದ್ರವಾಗಿ ನೆಲೆಯೂರಿತು.

ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ವಿಚಾರಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಆಯಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳು ಮೋಕ್ಷಸಾಧನಗಳ ವೆಂಬ ವಾದವೂ ಎದ್ದು ಕಿ. ಪೂರ್ವ ಆರನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತಪಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ, ದೇಹದಂಡನೆಯ ಮೂಲಕ ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಿ ದೆಂದು ಬೋಧಿಸತ್ತೊಡಗಿದರು. ಆ ಕಾಲದ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇ ತಪಸ್ಸಿಗಳೂ ಅವರ ಪಂಥದವರೂ ಇದ್ದರು. ಒಂದು ಜಡೆಯವರ ಎರಡು ಜಂಟಿನವರು, ಕೂಡಲನ್ನು ಕಾಡಿನಂತೆ ಬೆಳಿಸಿದವರು, ಭಸ್ತುಧಾಗಳು, ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಪಾತ್ರೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಧ್ಯಾನಮಾಡುವವರು ಒಂದೇ ಕಾಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತಪಸ್ಸಿ ಮಾಡುವವರು— ಹೀಗೆ ಅನೇಕರು ಮಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೋಕ್ಷಸಾಧನೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಪಂಥ ವರಿದ್ದರು.

ಆ ಪಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನ ಜ್ಯೇಂದ್ರಪಂಥವೂ ಬುದ್ಧನ ಬೌದ್ಧವೂ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಚಾರವಾದುವು. ಅಹಿಂಸೆಯ ಬೋಧನೆ ಎರಡಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಜ್ಯೇಂದ್ರನೆಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಮಹತ್ವವಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಜ್ಯೇಂದ್ರನೆಯಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಬೆಳೆಚ್ಚು, ದಿಗಂಬರರಾಗಿ ದೇಹದಂಡಿಸುವ ವಿರಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವಿ ಬುದ್ಧನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯ ಮಾರ್ಗ ಎಂದರೆ ಅತಿ ಕರಿನ ತಪಸ್ಸ ಕೂಡದು, ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯೂ ಕೂಡದೆಂಬ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವವಿದೆ.

ಜ್ಯೇಂದ್ರ, ಬುದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದ ಅಜಮೇಕ ಅಶ್ವಮೇಧಾದಿ ಯಜ್ಞಗಳು ಇಲ್ಲವಾದುವು. ಪ್ರಾಣಿಬಲಿಯು ತೀ ಅನಿದ್ಯಾನಂತರಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಬಂದರೂ ಮೇಲ್ಮೈಯಿದವರು ಅದನ್ನು ತ್ವಜಿ

ಸಾರಸಾಧದ ಧ್ಯಾನಮಂಗ್ಲ ಬುದ್ಧಮಂತ್ರ.

ಶ್ರವಣಬೆಳಿಗ್ಗಾಳಿದ ಗೊವ್ಯಾಟಿನ ಭವ್ಯ ಮೂರ್ತಿ.

ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿ, ಧೂವದೀಪ, ಆರತಿ, ಅಕ್ಷತೆ, ಘಲವತ್ರಗಳಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದು ರೂಢಿಯಾಯಿತು. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಆಯ್ರರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊ ಬ್ಜರೆಂಬಂತೆ ಯಂಸಿಗಳು ಸಹ ಗೃಹಸ್ಥರಾಗಿ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಪೋಷಿಸಿ ವೃದ್ಧಾವ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಯತ್ನಿಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದರು; ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಬುಧ್ಭಾನಂತೆ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿದವರೂ ಅವಿವಾಹಿತರೂ ಭಿಕ್ಷುಗಳಾಗಿ, ಭಿಕ್ಷುಣಿಯರಾಗಿ ಸೇರಿ ಮತಪ್ರಚಾರದ ಕೆಲಸ ರಭಸದಿಂದ ಸಾಗಿತು. ಅಶೋಕನ ಆಶ್ರಯ, ಅನಂತರ ಕಣಿವ್ಯನ ಪ್ರೌತ್ಪಾಹದಿಂದಾಗಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವು ಸಿಂಹಳ, ಬ್ರಹ್ಮದೇಶ, ಮಧ್ಯ ಆಸ್ಯ, ಚೀನಾ ಜಾವಾ ನುಗಳ ವರಿಗೆ ವಿಸ್ತೃತಿಸಿತು.

ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಅಹಿಂಸೆ, ಸನ್ಯಾಸಿ ಮರ, ಮಾತ್ರಾಪೂಜಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಚೀನ ಮಂತ್ರದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮನ್ವಯಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಉತ್ಸವಾದಿಗಳನ್ನು ಜರಗಿಸಿ, ದೇವದೇವತೆಗಳ ಕತೆಗಳನ್ನೇ ಕಾವ್ಯಪುರಾಣಗಳನ್ನಾಗಿ ಬರೆದು ಪ್ರಸಾರಿಸಿ, ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ನಾಮಾವಾಶೀಷವಾಗುವಂತೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಧರ್ಮವಿಶೇಷವನ್ನು ನಾವು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವೆಂದು ಸಂಭೋಧಿಸಬಹುದು.

ನಮ್ಮ ಪ್ರಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ, ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ಎಂಬ ಪದಗಳೇ ಕಾಣಲು ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಆಯಾವತ್ತ, ದಕ್ಷಿಣಾ ಪಥಗಳಿಂದು ಮುಖ್ಯ ಭಾಗಗಳಿಗೆ, ಭರತವಂಡವೆಂದು ಇಡಿಯ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸಿಂಧೂ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ನದಿಯನ್ನು ಪಶ್ಚಿಮಾ ದೇಶದವರು ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಎಂದೂ ಸಿಂಧೂ ತೀರವಾಸಿಗಳನ್ನು ಹಿಂದುಗಳಿಂದೂ ಕರೆದು ಆದೇಗ್ರಿಕರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದೂ ಎಂದಾಗಿ ಇಂಡಿಯಾವೆಂದು ಯಾರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರವಾಯಿತೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದಾರೆ. ಸ್ವೇಂದೂ ದೇಶದಿಂದ ಹೊರಟೆ ಕೊಲಂಬಸನು ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಹೊಸ ತೊಂದು ಖಂಡವನ್ನೇ ಕಂಡುಹಿಡಿದನಾದರೂ ತಾನು ಕಂಡುದು ಇಂಡಿ

ಯಾವೆಂದೇ ಅವನು ಭಾವಿಸಿ ಅಲ್ಲಿನ ಆದಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ಇಂಡಿಯನ್‌ರೆಂದು ಕರೆದನಂತೆ. ಈಗಲೂ ಅಮೇರಿಕದವರು ಅಲ್ಲಿನ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ವಂಶ ಜರನ್ನು ಇಂಡಿಯನ್‌ರೆಂದೂ ಭಾರತೀಯರಸ್ವಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮತದವರೇ ಇರಲಿ ಹಿಂದುಗಳೆಂದೂ ಸಂಭೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ದೇಶದೊಳಗಿನ ಜನರು ತಮ್ಮ ನಾಡಿಗೆ ಕೊಡುವ ಹೆಸರೊಂದು, ಹೊರಗಿನವರು ಇಡುವ ಹೆಸರು ಬೇರೊಂದಾಗುವ ಭಾಗ್ಯವು ನಮ್ಮ ಪಾಲಿ ನದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಸ್ವಜನರಿಂದ ಡ್ಯೂಶ್‌ಲೆಂಡ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ದೇಶವನ್ನು ನಾವು ಜರ್ಮನಿ ಎನ್ನತ್ತೇವೆ, ಅಲೆವಾನಿಯಾನ್‌ನ ಸ್ವಜಲ್‌ಎಂದೆನ್ನತ್ತೇವೆ.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಸಜ್‌ಎನ ಹೊಂದಿದ ಧರ್ಮವನ್ನು ವ್ಯಾಖೀನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸನಾತನ ಧರ್ಮವನ್ನಬೇಕೋ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನಬೇಕೋ ಎಂದು ಚೆಚ್ಚಿ ನಾಡುವ ಅವಶ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣದಿಂದಿರಲಿ, ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹೆಸರನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಆಯ್‌ಧರ್ಮವು ಅನಾಯ್‌ಧರ್ಮದೊಂದಿಗೆ, ಅನಂತರ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತು ಒಂದು ರೀತಿಯ ವಿಶಾಲತೆ, ನವ ಯೋವನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿತಾದರೂ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೇದಗಳೂ ನಿರ್ಬಳತೆಯೂ ಬೆಳೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಆಯ್‌ರಲ್ಲಿ ವೇದ ವೇದಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಿರತರಾದವರನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದೂ, ರಾಜ್ಯಪಾಲನ ಯುದ್ಧಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವರನ್ನು ಕೃತ್ಯಾರ್ಥಿಯರೆಂದೂ, ಕೃಷಿ, ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವವರನ್ನು ವ್ಯೇಶ್ಯರೆಂದೂ ಕಾರ್ಯಕ್ರಷ್ಟ ದಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸುವವರನ್ನು ಶಾದ್ರುರೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಕೃತ್ಯಾರ್ಥಿಯನು ವೇದಾದಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಧನುಧಾರಿಯಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಆತಂಕವಿರಲಿಲ್ಲ. ವಣ ವಣಗಳೊಳಗೆ ವಿವಾಹಗಳೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು, ಆಯ್ ಅನಾಯ್ ರೊಳಗೂ ವಿವಾಹ

ಸಂಬಂಧಗಳು ನಡೆಯದಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ವಿಶ್ರಜನಾಂಗವಾದ ಭಾರತೀಯ ಜನಾಂಗ ಹಂಟ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ವರ್ಣಭೇದ, ವೃತ್ತಿ ಭೇದಗಳಿದ್ದು ದೇ ಜಾತಿ ಭೇದವಾಗಿ ಪರಿಣಿಸಿತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂಬ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರದೇಶಭೇದ, ಭಾಷಾಭೇದ, ಆಚಾರಭೇದಗಳಿಂದ ನೂರಾರು ಒಳ ಪಂಗಡಗಳಾಗಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ವಶಿಯರೆಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರಲ್ಲಿಯೂ ಇತರರಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ರಾರು ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಒಳಪಂಗಡಗಳಿವೆ. ಇವರಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮೇಲೆಂದೂ ಕೆಲವು ಕೀಳೆಂದೂ ಗಣಸಲ್ಪಟ್ಟು ಜನಾಂಗದ ದೃಢವಾದ ಐಕ್ಯಕ್ಕೆ ಫಾತಕ ಕಾರಿಯಾಯಿತು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕೆಲವು ಜಾತಿಯವರು ಒಂದು ವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಇನ್ನೊಂದು ವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಕ್ರಮ ವಿಟ್ಟುಕೊಂಡುದರಿಂದ ಒಂದು ರಿಂತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸೆಮ್ಮಿದಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದರೂ ತಂದೆಯ ಗುಣವಿಶೇಷಗಳು ಮಗನಿಗೆ ಬರಲೇಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲವಾದ ಕಾರಣ ಆಯಾ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿದ್ದವನು ಯಾವ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹಂಟ್ಪಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡು, ಪ್ರದೇಶಿತಕರವಾದುದರಿಂದ ಜಾತಿ ಭೇಧದಿಂದ ವೃತ್ತಿ ನಿಣಾಯವಾಗುವುದು ಹಾನಿಕರವೇ ಸರಿ.

ಹನೊಂದನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದಾಗ ಘಷಣೆಯು ಸಹಜವಾಗಿ ಉದ್ಘಾತವಾಯಿತು. ಶಕರು, ಹೂಣರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಬಂದಾಗ ತಮ್ಮದೇ ಧರ್ಮಾಭಿವಾನ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೇರೆತುಹೋಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಮುಸ್ಲಿಮರ ನಾಯಕರಾಗಿ ಬಂದವರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮತದ ಕುರಿತು ಬಲವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಮುಕ್ಕಾ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂತ್ತಿಗಳನ್ನು ಭಗ್ನವಾಡಿದುದನ್ನೇ ಆದಶ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೂತ್ತಿಗಳಂಗವು ಪ್ರಣಾಪ್ತದವೆಂದು ನಂಬಿದುದರಿಂದಲೂ ಘಷಣೆಯು ಇನ್ನಷ್ಟು ಫೋರವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಕಬೀರನಂಥ ಭಕ್ತರೂ ಅಕ್ಷರನಂಥ ಅರಸರೂ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಮರಿಂಳಿಗೆ ಇತ್ಯವನನ್ನು ಸಾಫ್ಟ್‌ಸಿಸ್ಟಿ ಯತ್ನವಾಡಿದರು. ಇಂಥ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದಾಗಿ

ಹಿಂದೂ ಹಬ್ಬನಳ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮುರೂ ಮುಸ್ಲಿಮುರ ಹಬ್ಬಗಳ್ಲಿ ಸುಂದೂ ಗಳೂ ಭಾಗವಹಿಸುವ ರೂಢಿ ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಾ ಹಬ್ಬಿತು. ಆದರೂ ಹಿಂದುಗಳ್ಲಿ ಜಾತಿಭೇದ, ಮೇಲು ಕೀಳೆಂಬ ಭಾವನೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದು ದರಿಂದ ಹಿಂದುಗಳಾಗಿದ್ದ ವರು ಸ್ವಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೋ ಸಂದರ್ಭಾನು ಶಾರವಾಗಿಯೋ ಅನ್ಯಮತವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ತಿರಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಬರಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಕಾಶಾನರನ್ನೂ ಹೊಣರನ್ನೂ ಹಿಂದುಗಳನ್ನಾಗಿ ನಾಡಿದಂತೆ ಮುಸ್ಲಿಮುರನ್ನು ಹಿಂದುಗಳನ್ನಾಗಿ ನಾಡುವ ಯತ್ನಗಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಎರಡು ಬಲವಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಈ ಮತಗಳೊಳಗೆ ಸಮನ್ವಯವಾಗೆಲಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.

ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಬೋಧ್ಯ ಧರ್ಮವು ಶಿಲವಾಗುವಂತೆ ಯತ್ನಾಸಿದವರು ವೇದಾಂಗಗಳಾದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಗೂ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಭಗವದ್ಗೀತೆಗೂ ಟೀಕೆ ಬರಿದು ಬೋಧ್ಯ ತಾರ್ಕಿಕ ಕರೊಡನೆ ವಾದ ನಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದರು. ನಾತ್ರವಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ರಾನಾಯಣಾದಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಭಕ್ತಿನಾಗರ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ “ಎಷ್ಟೇ ಪಾಪಿಯಿರಲಿ, ಎಷ್ಟೇ ಮುಖಧಿರಲಿ, ದೇವರನ್ನು ಶರಣಾಹೋಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬೇಡಿದರೆ ಪರನಾತ್ಮನು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಆವನಾಪವಿಮೋಚನೆ ನಾಡಿ ಮಂಕ್ತಿ ನೀಡುವನು” ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿದ ಅವರ ನೂತನ ರೀತಿ ಎಲ್ಲರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನವೆಂತರಿಗೆ ಜ್ಞಾನನಾಗರ್ವ, ಆದಳಿತೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಕರ್ಮನಾಗರ್ವ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಭಕ್ತಿನಾಗರ್ವ ವೆಂದು ವರುಷಸಾಧನೆಗೆ ಆವರವರ ಅನುಕೂಲತೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಷಾವಾದನಾಗರ್ವಗಳಿವೆಯೆಂದು ಸಾರಿದುದರಿಂದ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವು ಸರ್ವನಾನ್ಯವಾಯಿತು.

ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಉತ್ತಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿಗಳನೇಕರಲ್ಲಿ ಶಂಕರ, ರಾನಾನುಜ, ಮಧ್ವರೆಂಬ ಆಚಾರ್ಯರು ನ್ಯಾಯಿ ಸಾಧಃಸಂತರನ್ನೂ ನೇನೆಯಲೇ ಬೇಕು. ತಿರುವಾಂಕೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಬಾಲಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಭಾರತ

ದಲ್ಲಿಲ್ಲ ತಿರುಗಿ ಅನೇಕ ಬೌದ್ಧರನ್ನು ತಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ ಅದ್ವೈತ ತತ್ವವನ್ನು ಸಾರಿದರು. ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತವನ್ನೂ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯವರಾದ ಮಧ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ದ್ವೈತ ತತ್ವವನ್ನೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಈ ಆಚಾರ್ಯರು ತಂತಮ್ಯ ತತ್ವಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆಂದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಮರಗಳು ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದು ಹೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಮರಗಳನ್ನೂ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನೂ ಹಿಮಾಚಲ ದಿಂದ ಕನ್ನಾಕುಮಾರಿಯವರಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವು ಶಿಧಿಲ ವಾದರೂ ಮುಸ್ಲಿಮ್‌ರ ದಾಳಿಯಿಂದ ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ವಿಹಾರಗಳೂ ಚೈತ್ಯಾಲಯಗಳೂ ನಾಶವಾಗುವವರಿಗೆ ಅದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿತ್ತು ಎನ್ನಬಹುದು. ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಬೌದ್ಧರು ಹಿಂದುಗಳೂಡನೆ ಕಲೆತು ಹೋದರು; ಬೌದ್ಧ ಮಂದಿರಗಳು ಹಿಂದೂ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟವು. ಬುದ್ಧ ಗರ್ಭ, ಸಾರನಾಥ ಮೂದಲಾದ ಬೌದ್ಧರ ಪವಿತ್ರಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಬಂದ್ಧನ ಮಾತ್ರಿಕಯನ್ನೇ ಶಿವನೆಂದು ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಿದ್ದೂ ಇದೆ.

ಕಬೀರನು ಜೀಡರ ವೃತ್ತಿಯ ಬಡವನೊಬ್ಬನು. ರಾಮ, ರಹಿಮುರಿಂಬ ಭೇದಮಾಡದೆ ಮಂದಿರ ಮಸೀದಿಯೆಂಬ ವೃತ್ಯಾಸಮಾಡದೆ ಶುದ್ಧ ಹೃದಯ, ಪಾಪರಹಿತ ಜೀವನ, ದೇವರಲ್ಲಿ ಆನನ್ಯ ಭಕ್ತಿ-ಇರಬೇ ಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದನು. ಅವನ ಕೀರ್ತನೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವನ ಬೋಧನೆಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಳಬಂದುವು. ಕಬೀರ ಪಂಥಿಗಳೆಂಬ ಅವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಬಹಳ ಅಲ್ಪವಿದ್ದರೂ ‘ಕಹತಕಬೀರ’ ಎಂಬ ಮುದ್ರಕೆಯಿರುವ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದವರಿಲ್ಲ.

1469ರಲ್ಲಿ ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ನಾನಕನು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಖಿರಾನನ್ನೂ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಎರಡೂ ಮತದವರ ಪವಿತ್ರಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಹಿಂದುಗಳ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಸಕದೇವನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ

ಬೋಧಿಸಿದ ತತ್ವಗಳೇ ಅವನ ಅನಂತರ ಬಂದ ಗುರುಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ರೂಪಗೊಂಡು ಸಿಕ್ಕಿವಂಥದ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಈಗ ಇದೂಬಂದು ಚೇರೆಯೇ ವಂಥವಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ ಹೊರತು ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಇಕ್ಕೆಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಕ್ರಿಸ್ತಧರ್ಮವು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಿಗಿಂತ ವೊದಲೇ ಬಂದಿತ್ತು. ಯೇಸುವಿನ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿಬ್ಬನಾಡ ಸೈಂಟ್ ಥೋಮಸನೇ ಮದ್ರಾಸಗೆ ಬಂದಿದ್ದನೆಂದೂ ಅಲ್ಲಿನ ಇಗರ್ಜಿಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖನಿದೆ. ನುಲಬಾರಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಿರಿಯನ್ ಕ್ರಿಸ್ತರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ಬರುವ ವೊದಲೇ ಇದ್ದವರು. ಪ್ರೊತ್ತುಗೇಸರು ಬಂದ ಅನಂತರ ಕ್ರಿಸ್ತಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರವು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಗೋವೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಸ್ತೀತರರನ್ನ ಅವರು ಪೀಡಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಹೆದರಿ ಹಿಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಒಡಿಹೋದ ರಾದರೂ ಅಂಥ ಪೀಡೆ ಬಹುಕಾಲವಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕ್ರಿಸ್ತಧರ್ಮದ ಪ್ರಚಾರವಾಗಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣರು ವಾದಿಗಳು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೆಢೋಲಿಕ ವಾದಿಗಳೂ ಅನಂತರ ಪ್ರೊಟಿಸ್ಟಾಂಟ್ ವಾದಿಗಳೂ ಆಲ್ಲಿಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿಂತು ಜನರೊಡನೆ ಹೊಕ್ಕುಬಳಸಿ ದೀನದಲಿತರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು, ಜಾತಿಭೇಧಗಳ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿರುವವರ ಉದ್ದಾರಕ್ಕೆ ದಂಡಿದು, ವಿದ್ಯಾಪ್ರಸಾರವಾಡಿ, ವೈದ್ಯಸಹಾಯ ಕೊಟ್ಟು ಆದರ್ಥ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿದಂದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕ್ರಿಸ್ತಧರ್ಮವು ಬಲವಾಗಿ ಬೇರೂರಿತು.

ಕ್ರಿಸ್ತಧರ್ಮವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸದವರಲ್ಲಿ ಸಹ ಕ್ರಿಸ್ತಧರ್ಮದವರಿಂದ ಬಹು ವಿಧದ ಮಾರ್ಪಾಟುಗಳಾದುವು. ಕ್ರಿಸ್ತಧರ್ಮವನ್ನೂ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಮೂಲ ತತ್ವಗಳನ್ನೂ ಸಮನ್ವಯಿಸುವ ಪ್ರಯೋತ್ಸವೆಂಬಂತೆ ಬಂಗಾಳದ ರಾಜುರಾಮವೋಹನ ರಾಯಿಯವರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಾಜವು ಅಲ್ಲಿಲ್ಲಿ ಕೆಲವೇ ಮನೆತನದವರನ್ನು ಆಕಾರಿಸಿ ತಾದರೂ ಇತರರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಸುಧಾರಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿತು. ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದ ಸ್ವಾಮಿ ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿಯವರು ಮೂರ್ತಿಪೂಜೆಯನ್ನೂ ಜಾತಿಭೇದವನ್ನೂ ಖಂಡಿಸಿ ವೇದಕಾಲದ ಆಯ್ದರಂತಿರಬೇಕೆಂದು ಆಯ್ದ

ಸಮಾಜವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಗೋವಿಲೆ, ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯಂಥವರು ಹಿಂದೂಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಉಳಿದು ಅನ್ವೇಶ್ಯತೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ, ಜಾತಿಭೇದದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಅಳಿಸಿ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ಥಾನವಾನಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಜನರು ಸುಧಾರಿಸುವಂತೆ ಯತ್ನಿಸಿದರು.

ಹೀಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ಮುಖ್ಯ ಮತಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದಂತು, ಎರಡು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದುವು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮವು ಹಬ್ಬತ್ತಿದ್ದಾಗ ಪ್ರಾಚೀನ ಜ್ಯೋತಿಷವಾಸ್ತವ ಮತವನ್ನನಾಗಿಸಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ತಲೆತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಗುಜರಾತಿನಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಪಡೆದರು. ಈಗಲೂ ಈ ಘಾಸಿರ್ಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಮತವನ್ನನು ಸರಿಸುತ್ತಿರುವರಾದರೂ ಗುಜರಾತಿ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುತ್ತಾರೆ, ಇಲ್ಲಿನ ಜನರೊಳಗೆ ಕೆಲಿತಃಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಎಷ್ಟೋ ಕಾಲದ್ವಿಂದೆಯೇ ಪೆಲಸ್ತೀನಿನಿಂದ ಒಡಿಬಂದ ಯೆಹೂದ್ಯರು ಕೆಲವರು ತಿರುವಾಂಕೂರು—ಕೊಚ್ಚಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಮೊನ್ಸೆ ಮೊನ್ಸೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಇಸ್ರಯೇಲ್ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಯಿತೆಂದು ತಿರುಗಿತಮ್ಮ ಮಾತ್ರಭಂವಿಗೆ ಹೋದ ಕೆಲವರು ಅಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಭಾರತಕ್ಕೇ ಹಿಂದಿರುಗುವೆಂದು ಹಂಪಿಡಿದರಂತೆ; ಅವರಲ್ಲಿ ಭಾರತವಾಸ ಅಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡಿದೆ.

ಹಿಂದೂಮತದ ಮೇಲೆ ಇಸ್ಲಾಂಧರ್ಮವು ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕಿಂತ ಕ್ಷೇತ್ರಧರ್ಮವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇತರ ಧರ್ಮಗಳೂ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದಿಂದ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಹಷ್ರತೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವಂತಾಗಿದೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ತಾವು ಧರ್ಮತತ್ವಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದರೂ ಭಾರತದ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದೆಂದು, ಕ್ಷೇತ್ರದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಗೋಪುರ, ಮಂಟಪಗಳ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಆಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ದೇವಾಲಯಗಳ ಭಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ಷೇತ್ರನ ಬೋಧನೆಯಂತೆ ನಡೆದು ದೀನದಲಿತರ ಸೇವೆಮಾಡುವವರ ಸೆಲಿಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಮಗಳಿಂದು ಕರೆಯು-

ತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದೈಂಂಗಿ ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜದ ಜಾತೀಯತೆಯ ಕುರುಹುಗಳು ಸಹ ಕೈಸ್ತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಬಂದುದು ವಿಷಾದಕರ; ಈಗಲೂ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಕೈಸ್ತರು, ಮೇಲ್ಮೈತಿಯ ಕೈಸ್ತರು ಎಂಬ ಭೇದಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಮ್ಮವೇ ಇಗರಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಬುದಕ್ಕೂ ತಾವು ಬೇರೆಯೇ ಉಳಿಯುವಂತೆಯೂ ಯತ್ನಿಸುವುದು ಸಮಂಜಸವಲ್ಲ.

ರವೀಂದ್ರರು ಹಾಡಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಜನಾಂಗಗಳಾ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿವೆ, ಅನೇಕ ಮತಗಳೂ ಒಂದೇ ಸಿಂಹಾಸನದ ಸುತ್ತು ಲೂ ನಿಂತಿವೆ. ಇವುಗಳೊಳಗೆ ಘರ್ಷಣೆಯಾಗದೆ ಶಾಂತರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಮೆಲ್ಲಿಟ್ಟುಕ್ಕೆ ತಂದು ಪ್ರೇಮಹಾರವನ್ನು ಹೆಣೆಯುವ ಆದರ್ಶವನ್ನು— ಭಾರತದ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸ ಕಲಿಸಿದ್ದನ್ನು— ಮರೆಯಿದ್ದು ರಾಯಿತು.

2. ಜ್ಞಾನದರ್ಶನ

1	2	3	4	5
6	7	8	9	0
೨	೯	೨	೪	೫
೯	೨	೮	೯	೦

ಪೌರಸ್ತುರ ಕುರಿತು—ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಾರತೀಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ— ಇನ್ನೊಂದು ತಪ್ಪಾದ ಅಭಿಪೂರ್ಯವು ವಾಶಾಷ್ಟ್ಯರಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದೆ. ಭಾರತೀಯರು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲೇ ಮನ್ಮರಾಗಿರುವವರಲ್ಲದೆ ಪ್ರಪಂಚಿಕೆಜ್ಞಾನ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮೀತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆವರು ಅಷ್ಟೊಂದು ಉತ್ಸಾಹ ದಿಂದ ಮುಂದುವರಿದವರಲ್ಲವೆಂದು ಆವರ ಭಾವನೆ.

ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ನಮ್ಮೆದುರು — ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ವೋಕ್ಕುಗಳೆಂಬ ಚತುರ್ವಿಧ ಪ್ರರೂಪಾರ್ಥಗಳ ಆದಶ್ರವನ್ನು ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದ ಸಂಗತಿ ಬಹುಶಃ ವಾಶಾಷ್ಟ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಾರದು. ರಘುಕುಲದ ರಾಜರ ಗುಣಗಾನವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ, ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಯೋವನದಲ್ಲಿ ಇಹಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ವಾರ್ಥಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುನಿಗಳಾದ ರಾಜಶ್ರೀಷ್ವರೆಂದು ಆವರನ್ನು ಕಾಳಿದಾಸನು ವಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯಿಂದ ಇಹಲೋಕದ ಸುಖಾನು

ಭವಗಳನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದಾ, ಪರವಾರ್ಥವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿರು ಅತ್ಯಗತ್ಯ, ಎಂಬುದನ್ನು ಭಾರತೀಯರು ಸ್ಥಿರತಾಗಿಯೇ ತಿಳಿದಿದ್ದರು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಖುಸಿಗಳೆಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾವು ಪಡೆದ ವಿದ್ಯೆ, ತಾವು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಇತರರಿಗೆ, ಸತ್ಯಾತ್ಮರಿಗೆ ದಾನವಾಡುವುದು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಆ ಖುಸಿಗಳು ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಣದೊಂದಿಗೆ ವಿದ್ಯಾದಾನವನ್ನು ವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಗರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸದೆ ಆರಣ್ಯಗಳ ಶಾಂತವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರ ಸೆಲೆಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಮಗಳಿನ್ನತಿದ್ದರು. ಆಯಂ ಬಾಲಕರು ಎಂಟು ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದವರಾದಾಗ ಖುಸಿಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ವಿದ್ಯಾದಾನವನ್ನು ಬೇಡಿದರೆ ಅವರ ಗುಣನಡತೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಯೋಗ್ಯರಿದ್ದವರಿಗೆ ವಿದ್ಯೆ ಸಿಕ್ಕತ್ತಿತ್ತು. ಗುರುಕುಲದಲ್ಲೀ ನಿಂತು ಶಿಷ್ಯರು ಗುರುವಿನ ಶುಶ್ರಾವೆಯನ್ನು ವಾಡಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತಂದೆತಾಯಿಗಳಂತೆಯೇ ತಮ್ಮ ಸೇವೆ ವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಗರುಗಳೂ ಗುರುಪತ್ನಿಯರೂ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಪ್ರೇಮಾದಿಂದ ಪೂರ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿಯ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು ಈಗಲೂ ನಿಚಾರಿಗಳು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಶಿಷ್ಯರು ಮಂಬೋದ್ದೂತವಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಆಗಾಗ ಮಂತ್ರಾರ್ಥಗಳ ಕುರಿತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಸಂಭಾಷಣೆ, ಪ್ರವಚನಗಳೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಗುರುಕುಲಗಳಲ್ಲಿ ವೇದಗಳನ್ನು ಯಜ್ಞಕರ್ಮವಾದಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೋಭ್ಯರಿಗೂ ಗೃಹಸ್ಥರು ವನ್ನು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಧನುರ್ವಿದ್ಯೆ, ರಾಜನೀತಿಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತತ್ವಜ್ಞನ, ವ್ಯಾಕರಣ, ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರ, ಆಯುರ್ವೇದಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆ ಕಾಲದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೀವನವೆಂದರೆ ಸಂಯುವ, ವಿಧೇಯತೆಗಳ ಉದಾತ್ತ ಆದರ್ಶವಾಗಿತ್ತು. ಸೂರ್ಯೋದಯಕ್ಕಿಂತ ನೊಡಲೇ ಏಕೆ

ಬೇಕು, ನಿತ್ಯಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಆರ್ಥಿಕಗಳನ್ನು ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ತೀರಿಸಬೇಕು, ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ರುಚಿಗಿಂತ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶ್ನಾವಿರಬೇಕು, ಹನ್ಗಲಲ್ಲಿ ನಿದ್ದೆನಾಡದೆ ಪಾರದಲ್ಲೂ ಕೆಲಸದಲ್ಲೂ ಮನ್ಯರಾಗಿರಬೇಕು, ಉದುಗೆಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾಗಿರಬೇಕು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಿರ್ವಿಷದಲ್ಲೂ ತಾನುಬ್ರಹ್ಮಾಚಾರಿಯಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೊಪಿಗೆಯಾಗಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಡೆಸಬೇಕು. ಇಂದಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ ಆಧ್ಯಾತ್ಮರಾಗಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಡೆಸಬೇಕು. ಇಂದಿನ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ-ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಇಂದಿನ ದಕ್ಕೂ ಹೋಲಿಕೆಯಿಲ್ಲನಿದ್ದರೂ-ಹಿಂದಿನ ಸೆನಪಿಗಾಗಿ ಪಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಹಿಂದಿನ ರೀತಿಯ ನಿಲುವಂಗಿಯನ್ನು ಧರಿಸುವ ಕ್ರಮ ಈಗಲೂ ಇದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ಕುರುಹು ಕೂಡ ಉಳಿದಿಲ್ಲ; ಯುರೋಪಿನ ನಿಲುವಂಗಿ ಸಮಗ್ರ ಬೇಕಾಗಿದೆ, ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳ ಉಪನಿಷತ್ವಾಗಿಲೀ ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರವಾಗಿಲೀ ಉಜ್ಜಾಸ್ಪದವಾಗಿದೆ!

ಶತಮಾನಗಳು ದಾಟಿದಾಗ ಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ಆಶ್ರಮಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ರಾಜರ ಮತ್ತು ಧನಿಕರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದುವು. ನಾಲಂದ, ತಕ್ಷಶಿಲೆ, ಉಜ್ಜಾಯಿನಿಯಂಥ ವಿಖ್ಯಾತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಬೋಧಕರೂ ಸಾವಿರಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಪಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಕೀರ್ತಿ ಭಾರತದ ಹೊರಗೆ ಸಹ ಪಸರಿಸಿ ಬೇಕಾ, ಸಿಂಹಳ, ಮತ್ತಿತರ ದೇಶಗಳಿಂದ ವಿದ್ಯಾವಾತರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಲ್ಲಿಂದ ವಿದ್ಯಾಂಸರು ಇತರ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಫ್ಫಾನರ ಹಾವಳಿ ಹೆಚ್ಚಿದಾಗ ಈ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಿಗೆ ರಾಜ್ಯಶ್ರಯ ತಪ್ಪಿತು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆಗಂತುಕರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳನ್ನು ಸಹ ಸೂರೀಗೊಂಡು ನಾಶನಾಡಿದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಉಜ್ಜ್ವಲಿಕ್ಕಣವು ಮೃತ

ವ್ಯಾಯವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಐಗಳ ವಾರಗಳೂ, ದೇವ ಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಗುರುಮರಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಾಲೆಗಳೂ ನಿನಾರ್ಥ ಮಾನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಾಶಿಯಂಥ ಕ್ರೀತ್ರದಿಂದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕಡಲಲಿಲ್ಲ, ಮಧುರೆಯಂಥ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಜ್ಜನರ ಸಭೆಗಳು ಮುಂದುವರಿದುವು. ಆದರೂ ತಕ್ಷಾಶಿಲೂ, ಉಜ್ಜ್ವಲಿನಿಗಳ ಖ್ಯಾತಿಯು ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು.

ಮಂಸಿನೂ ಅರಸರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಅರಬಿ ಭಾಷೆ, ಪಾರಸೀ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರೆಯಿತು. ಅವಸ್ಥೆ ಕಲಿಸಃವ ಮಾಡುಸಾ (ಶಾಲೆ)ಗಳು ತಲೆಯೆತ್ತಿದುವು. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳು ಫಾರಸೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು, ನವೀನ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಪದಗಳು ಇಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಡುವು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಪಾರಸೀ-ಹಿಂದೀಗಳ ವಿಶ್ವವಾದ ಉದ್ಯು ಭಾಷೆಯೂ ಹುಟ್ಟಿತು.

ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರ್ಥಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರೀತಿಯ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಕೆಲಸ ಕಂಪೆನಿ ಸರಕಾರದಿಂದ ಆರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅನಂತರ ಕ್ರೀಸ್ತ ಪಾದಿಗಳಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷು ವಿದ್ವಾಭಾಸ ಬೇಕೋ ಬೇಡವೋ ಎಂಬ ತರ್ಕವೆದ್ವಾಗ ರಾಜಾರಾಮವೋಹನ ರಾಯಿಯಂಥವರು ಇಂಗ್ಲಿಷು ವಿದ್ಯೆ ಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದರಂತೆ. ಅದರಿಂಧಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷು ಸಾಹಿತ್ಯ, ಇಂಗ್ಲಿಷರ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಗಳ ಜ್ಞಾನ ವಿದ್ವಾವಂತ ರಿಗಾಗುವದರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಕ್ರಮವಂದರೆ ಉತ್ತಮ, ಪೌರಸ್ತುತ್ಯವೆಂದರೆ ಹೀನವೆಂದು ಹೇಳುವ ಅಂಥ ಭಕ್ತಿಯೂ ಬಯಂಜನರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿತು.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ನಮ್ಮ ಆತ್ಮವಸ್ತ್ವೇ ಮಾರಿಕೊಂಡಂತಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ಆಯ್ದ ಸಮಾಜದ ಮುಂದಾಳುಗಳು ವೇದಕಾಲದ ರೀತಿಯ ಗುರುಕುಲಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು. ರವೀಂದ್ರರು ತಮ್ಮ ಶಾಂತಿಕ್ರಿಯೆತನವು ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಕೃತಪಕ್ಷಿಯ ಗೂಡಾಗಬೇಕೆಂಬ ಆದಶರ್ವವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿಶ್ವಭಾರತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ಭಾರತದ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಇಲ್ಲಿ

ಸರ್ವೋದಯ ಸರ್ವಾಜವ್ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೆ, ವಿದ್ಯೆಯು ರೀತಿಯಾಲ್ಲಿ ಆಮಾಲಾಗ್ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಡವಬಲ್ಲಿದೆನ್ನದೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ಮಾನಸಿಕ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕೈಕಸಬು, ದೇಹಶ್ರಮ ಇವುಗಳ ಮಾಲಕ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದು ಮಾಲ (ಬುನಾದಿ) ಶಿಕ್ಷಣವೆಂಬ ನೂತನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವಿದ್ಯೆಯು ವೃದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಜ್ಞಾನದ ಮೇರಿಗಳು ವಿಸ್ತುರಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಬಂಧನವಿರಬಾರದು. “ಚಿತ್ತ ಜೀಧಾ ಭಯವಿರಹಿತ” ಎಂದರೆ “ಎಲ್ಲಿ ಮನಕಳುಕಿರದೋ” ಎಂದು ರವೀಂದ್ರರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಭೀತಿಯಿಲ್ಲದ ರಾಜ್ಯವೇ ಸ್ವರಾಜ್ಯ. ನಾವು ನಾಬಿಬಂದುದನ್ನು ಅಲ್ಲಾಗಳೆಡು ಬೇರೊಂದನ್ನು ಒಬ್ಬರುಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರೆ ಅಂಥವರನ್ನು ತುಂಬಿಕರಿಸುವ, ದ್ವೇಷಿಸುವ, ಪೀಡಿಸುವ ಕಾಂಕ್ಷೆ ಅನೇಕರಲ್ಲಿ ಹಂಟ್ಟಬಹುದಾದರೂ ಅದನ್ನು ಅಣಗಿಸಿ, ಇತರರ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಕೇಳಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಲಕ್ಷ್ಯ. ಏಹಿಕ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲೇ ಇಂಥ ತಾಳ್ಳು ಕಡಮೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ವಿರಳ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ತಾಳ್ಳೆಯ ಪಾಠವನ್ನು ಜನರು ತಿಳಿದುದು ಜಗತ್ತಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ತೀರ ಇತ್ತೀಚಿಗೆಂದರೂ ತವ್ವಾಗದು. ಯೇಸು ಕ್ರಿಸ್ತನು ಅತ್ಯಾತ್ಮಮಾ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದಾಗ ಆಗಿನ ಯೇಹಾ ದ್ವಾರ ಹಿರಿಯಿಗೆ ಅದು ತಪ್ಪಿಂದು ತೋರಿ ಅವನನ್ನು ಶಿಲುಚಿಗೆ ಏರಿಸಿದ ರಳ್ಳಿನೇ? ಆದರೂ ಅವನ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಮರಿಯದೆ ಪರಿಪಾಲಿಸಿದ ಕ್ರೀಸ್ತರ ಸಂಖ್ಯೆ ದಿನೇದಿನೇ ಬೆಳೆಯಿತು. ಯೇಹಾದ್ವಾರಿಂದಲೂ, ಮತ್ತೆ ಹೋಮನ ರಿಂದಲೂ ಕ್ರೀಸ್ತರು ಚಿತ್ರ ಹಿಂಸೆಯನ್ನನುಭವಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟ ಬಂದರೂ ತಾವು ಕಂಡ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅವರು ಅಲ್ಲಾಗಳೆಯದೆ ಇದ್ದದ ರಿಂದ ಕ್ರೀಸ್ತಮತವೇ ಬೆಳೆಯಿತು, ಪೀಡೆಕೊಟ್ಟವರೇ ಅಳಿದುಹೋದರು.

ಆದರೆ ಕ್ರೀಸ್ತರೂಳಗೆ ಪಂಥ ಭೇದಗಳು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ತಾವು ಕಲಿತ ಪಾಠವನ್ನು ಅವರು ಮರಿತರು. ಅಂತಃಕಲಹಗಳೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಯಂತ್ರಗಳೂ ಅವರಲ್ಲಿ ತೆಿಡಗಿದ್ದವು. ಹಾಗಾಗಿ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಾಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ

ಹೆಸರಲ್ಲಿ ರಕ್ತಪಾತೆ ಮಾಡಿ ಯುರೋಪಿನ ಜನರು ಧರ್ಮಸಹಿತ್ತು ತೆಯ ಪಾರವನ್ನು ಕಲಿತಿದ್ದಾರೆನ್ನಬಹಳು.

ಮಹಮೃದ ಪೈಗಂಬರನು ಅರಬರಿಗೆ ತಾನು ಕಂಡ ಸತ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದಾಗ ಅವನನ್ನು ಅವರು ಮಕ್ಕಾ ನಗರದಿಂದ ಹೊಡೆದೋಧಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಮಕ್ಕಾ ನಗರವನ್ನು ಸೇನಾಬಲದಿಂದ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಾಫಿಸಿದನು. ನೂತನ ಧರ್ಮದಿಂದಾಗಿ ಅರಬರಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಟ್ಟು ಉಂಟಾದಾಗ ಅವರು ವರ್ಶಿಯಾ ಮೊದಲಾದ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವುಗಳನ್ನಾಗಿ ಗೆದ್ದ ತಮ್ಮ ಮತವನು ಹಬ್ಬಿಸಿದರು. ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಯೋಧರು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಾಭಿಲಾಷೆಯು ಇಸ್ಲಾಮಿನ ಕೀರ್ತಿಗಾಗಿ, ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದು ಹೋಗಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಸ್ಲಿಂ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಸ್ತರಾಜ್ಯಗಳೊಳಗೆ ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳಾಗಿವೆ.

ಹೀಗೆ ಭಾರತದ ಹೊರಗೆ ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಗಳು ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಯ ವರಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಭಾರತದೊಳಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಯುದ್ಧಗಳು ಎಂದೋ ಅದ್ವಿತೀಯಾದುವು. ಆಯ್ದ ಅನಾಯಾರ ಯುದ್ಧಗಳ ವಣಿಸಿಯಲ್ಲಿ ಆಯ್ದರು ಇಂದ್ರನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಗೆದ್ದ ವೆಂದು ಹೋಗಳಿಕೊಂಡರೂ ಅನಾಯಾರನ್ನು ನಿರಾಮಾ ಮಾಡುವುದು ಅವರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ, ಆಯ್ದ-ಅನಾಯಾ ಮತಗಳ ಮಿಲನವಾಯಿತು.

ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಯ ವರಿಗೆ ಬೌದ್ಧ, ಜ್ಯಿನ, ಹಿಂದೂ ಮತಗಳೂ ಅವಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ಪಂಥಗಳೂ ಹಂಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಿವೆ. ಆದರೆ ಯಾರೋ ಇಗೂ ಯುದ್ಧ ಸಂಭವಿಸಿದ ಸುದ್ದಿಯಿಲ್ಲ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಮುಸ್ಲಿಗಳು ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನಾದರೂ ಹಿಂದುಮುಂದು ಸೋಡದೆ ಒಪ್ಪಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ; ಪ್ರತಿಯೋಂದನ್ನೂ ವಿಚಾರದ ಒರಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಇಚ್ಛೆ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹೀಗೆ ವಿಚಾರಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಅಸ್ವೇಷಣಾಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳಿಂದಾಗಿ

ಭಾರತೀಯರ ಜ್ಞಾನವು ಬಹುಮುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತೆಂದು ಕೆಲವು ನಿದರ್ಶನಗಳಿಂದ ಸ್ಥಿರವಾಗಿಸಬಹುದು.

ಈಗನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ಮಹತ್ವ ವಿಶೇಷವಿದ್ದು ಇದನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನದ ಯುಗವೆಂದರೆ ಒಪ್ಪುವುದು. ವಿಜ್ಞಾನದ ಯಾವ ಅಂಗವನ್ನು ಆರಿಸಿನೋಡಿದರೂ ಗಣಿತದ ತಳಹದಿಯಾಲ್ಲದೆ ವಿಜ್ಞಾನಸೌಧದ ನಿರ್ವಾರಣವು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ಎಲ್ಲ ತರದ ವಿಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಾಧಾರವಾದ ಗಣಿತದ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ಅನುಸರಿಸುವ ದಾಶವಿಕ ಪದ್ಧತಿಯೇ ಗಣಿತದ ತಾಯಿ ಬೇರೆ ರೀತಿನಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಾಗದು. ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ರೋಮನ್ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಕೆಲವು ಗಡಿಯಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಈಗಲೂ ಕಾಣಬಹುದಷ್ಟೇ. ಅವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಗಂಟಿಗಳನ್ನೂ ಪುಸ್ತಕದ ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ಣಯಿಸಬಹುದಲ್ಲದೆ ಲಕ್ಷ್ಯಗಟ್ಟಲೇಯ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಜಿಪ್ತಿನ ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದ ಚಿತ್ರಲಿಪಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಒಂದೊಂದು ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಒಂದೊಂದು ಸಂಜ್ಞೆ ಇದ್ದು ದರಿಂದ ಕೆಲವೇ ನೂರಂಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಇಡೀ ಪುಟವೇ ಬೇಕಾಗುವುದು. ಇಂಥ ಸಂಜ್ಞೆಗಳಿಂದ ಗಣಿತ ಬೆಳೆಯುವುದು ಹೇಗೆ?

ಒಂಬತ್ತು ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಃ ಸಂಜ್ಞೆಗಳಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರ (ಸೋನ್ಸ್) ವನ್ನು ಬರೆದು ಎಡಕ್ಕೆ ಹೋದಂತೆ ಸ್ಥಾನದ ಬೆಲೆಹತ್ತು ಮಡಿ ಹೆಚ್ಚುವುದೆಂದೂ ಇಲಕ್ಕೆ ಹೋದಂತೆ ಹತ್ತು ಮಡಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದೆಂದೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ದಾಶವಿಕ ಪದ್ಧತಿಯು ಆರಂಭವಾದುದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ. ಇದನ್ನು ನಿರ್ವಾಸಿದ ಭಾರತೀಯನ ಹೆಸರು ಗೋತ್ತಿಲ್ಲ ವಾದರೂ ಮನುಷ್ಯರ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ ಶ್ರಂಬಲೆಯೋಂದನ್ನು ಕಡಿದು ಗಣಿತಕ್ಕೂ ತನ್ನೂಲಕ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ದಯೆಪಾಲಿಸಿದ ಆ ಮಹಾತ್ಮನು ಜಗದ್ವಂದ್ವನೇ ಸರಿ.

ಈ ದಾಶವಿಕ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಭಾರತದಿಂದ ಬಗ್ಗಾದಿನ ವಿದ್ವಾಂ ಸರೂ ಅವರಿಂದ ಯುರೋಪಿನವರೂ ಕಲಿತರು. ಭಾರತೀಯರು

ಶೂನ್ಯವೆಂದು ಕರೆದುದನ್ನೇ ಆರಬರು ಸಿಫ್ರೆ ಎಂದೂ ಪರೋಪ್ಯರು ಸಾಯ್ಫುರ್ ಎಂದೂ ಕರೆದರು.

“ದಾಶನಿಕ ಪದ್ಧತಿಯಂದಾಗಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಟ್ಟು ಬಂಧನಗಳು ಕಳಿಸಿದುವು. ಅಂಕಗಣಿತ, ಬೀಜಗಣಿತಗಳು ಬೆಳೆದುವು. ಭಿನ್ನರಾಶಿ-ಅದರ ಸಂಕಲನ, ವ್ಯವಕಲನ, ಮೊದಲಾದುವು ಉದಯವಾದಾವು. ನಿಷ್ಪತ್ತಿ, ವರ್ಗ, ವರ್ಗವೂಲ, ಘನ, ಘನವೂಲ, ಧನ ಯಾಣ ಚಿಹ್ನೆ, ಕೋನಲಕ್ಷಣಗಳು, ವೃತ್ತಪರಿಧಿಯ ಸೂತ್ರ, ಆವೃತ್ತ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು, ಸರಳಸ್ವತಿಕರಣಗಳು, ವರ್ಗಸ್ವತಿಕರಣಗಳು,—ಇವೆಲ್ಲ ಭಾರತದ ಗಣಿತಜ್ಞರ ಕ್ಷೇತ್ರವಾದುವು” — ಹೀಗೆಂದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಗಣಿತಜ್ಞನೊಬ್ಬನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಗಣಿತ ಜ್ಞಾನದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗ ಗುಪ್ತರಕಾಲದಲ್ಲೂ ಅನಂತರವೂ ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾದರೂ ಭೂಮಿತಿ ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತಿಷಗಳು ವೇದ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅಭ್ಯಸಿಸಲ್ಪಡತ್ತಿದ್ದಾವು. ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆಯ್ದರು ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಚಲನ ವಲನಗಳ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದು ಸಹಜವೇ ಸರಿ. ಯಜ್ಞಾದಿಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕಾದರೆ ಗ್ರಹಗಳು ಇಂತಿಂಥ ನಕ್ಷತ್ರಗಳೊಂದಿಗೇ ಇರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿದ್ದಿತ್ತು. ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂತಿಂಥ ಸ್ಥಳ ದಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಆಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದೂ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಸಮಕೋನತ್ರಿಕೋನದ ಕರ್ಣಕ್ಕೂ ಉಳಿದ ಭೂಜಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವು ಈಗ ಸಾಯ್ಫುಗೊಡಿಸನ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂದು ಕಲಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆಯಾದರೂ ವೇದಾಂಗಗಳಲ್ಲಿಂದಾದ ಶುಲ್ಪಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯಂತೆ.

ಭಾರತೀಯ ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಯ್ದಭಟ್ಟನೇ ಮೊದಲಿಗನೆನ್ನ ಬಹುದು. ಭೂಮಿಯು ತನ್ನ ಅಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತಿದೆಯೆಂಬುದು ಆಯ್ದಭಟ್ಟನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಗ್ರಹಣಗಳು ಉಂಟಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವೇನೆಂಬುದನ್ನೂ ಅವನು ಆರಿತಿದ್ದು ಗ್ರಹಣಗಳ ಸಂಭವವನ್ನು ಗಣಿಸುವ ಸೂತ್ರಗಳೂ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದಾವು.

ಆಯ್ದಭಟ್ಟನ ಅನಂತರ ವರಾಹವಿಹಿರಸು ಯವನರಿಂದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಂತೆ, ಭಾರತೀಯ ಜ್ಯೋತಿಷವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದನು. ವೇದಕಾಲದ ಜ್ಯೋತಿಷದಲ್ಲಿ ವರ್ಣ, ಉತ್ತರಾಯಣ ದಕ್ಷಿಣಾಯನ, ಮಾಸಗಳು, ತಿಥಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದವೆಂದೂ ವಾರನಾಮಗಳೂ ಮೇಷಾದಿರಾಶಿ ವರ್ಗಗಳೂ ಭಾರತದ ಹೊರಗಿನ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಟ್ಯಿ ಯವನರ ಮೂಲಕ ಭಾರತದ ಜ್ಯೋತಿಷದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದು ವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಸ್ಯರಾಚಾಯ್ದನ ಅನಂತರ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರಿಲ್ಲವೇನ್ನಬಹುದು. ಭಾಸ್ಯರಾಚಾಯ್ದನ ಲೀಲಾ ವತಿ ಎಂಬ ಗಣಿತ ಪುಸ್ತಕವು ಆ ಕಾಲದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪರ್ಯ ಪುಸ್ತಕ ವೇನ್ನಲಾಬಹುದು.

ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರವು ಭಾರತೀಯರ ವಿದ್ಯಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ, ತರ್ಕಿಸಿ, ನಿಣಿಯಿಸುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಅವರು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಯಾವ ವಿಷಯ ವೇತ್ತಿದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ವರ್ಗೀಕರಣ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಆಂತರಿಕ ಭೇದಗಳನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವಿಕೆ ಇವು ಅಗತ್ಯವಿದ್ದವು. ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದರೆ ಭಂದೊಲಕ್ಷಣ, ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು; ನಾಟಕದ ಮಾತ್ರತ್ವದರೆ ನಾಟಕ ಲಕ್ಷಣ, ನಾಯಕ-ನಾಯಿಕಾ ಭೇದ ಮೂದಲಾದ ವಿಚಾರ; ಸಂಗೀತವೆಂದೂಡನೆ ಸಸ್ತಸ್ಯರಗಳು, ಮೇಳಕರ್ತಾಗಳು ತಾಳ, ಲಯಗಳ ವಿವರ; ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಕ್ಷ್ಯಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ, ಪ್ರತಿಮೆ ಮಾಡುವವರಿಗೊಂದು ಪ್ರತಿಮಾ ಲಕ್ಷಣ; ಏನೇನು ಕಲೆಗಳಿದ್ದವೋ ಆವುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಹಿನ್ನಲೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿಂತೂ ಪಾಣಿನಿಯು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಬ್ದದ ಮೂಲವನ್ನೂ ಹುಡುಕಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಷ ನಿಯಮನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ಜಗತ್ತಿನ ವ್ಯೇಯಾಕರಣಿಗೆ ವಾಗ್ದರ್ಶಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಆದರೆ, ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, ಮೂತ್ರಿಕ ರಚನೆ, ಸಂಗೀತಗಳು ಹಷ್ರನ ಅನಂತರವೂ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಂದರಿಯುತ್ತಿ ಬಂದುವಾದರೂ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಜ್ಞಾನದ ವೃದ್ಧಿಗಳು ನಿಂತಂತಾ.

ದುವು. ಉಚ್ಚೈಕ್ಷಣವು ಕೆಲವೇ ಜಾತಿಗಳ, ಅನಂತರ ಕೆಲವೇ ಮನೆ ತನಗಳ ಸೊತ್ತುಗಿ ಉಳಿದು ಹಿಂದಿನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೂ ಟೀಕೆ ಬರಿಯುವ್ವಾದು, ಇವುಗಳ ಅಂಥಾನುಕರಣೆಯಿಂದ ನಿರ್ಜೀವ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸುವುದು—ಇವೇ ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಉದ್ಯೋಗಗಳಾದುವು. ಅವಿದ್ಯಾ ವಂತರಾದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಹಿರಿಯರು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ದಾರಿಯನ್ನೇ ತುಳಿದು ಮುನ್ನಡೆಯಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲದೆ ನವೀನ ಆಕೃತಿ, ರೂಪಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಿಷಾಲು ಹೇದರಿದರು.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ಯೆಯ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ತಿರುಗಿ ಎಳ್ಳ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಾಸುವ, ಹೊಟ್ಟು—ಹುರುಳೆಂದು ವಿವಾರಿಸುವ, ಮಾನಸಿಕತೆ ಒಳಿಯಿತು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಮತ, ಆಚಾರ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಕಟು ಟೀಕೆಗೆ ಗುರಿಯಾದುವಾದರೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ಯಾಂಸರೇ ಸಂಸ್ಕೃತ, ವೇದ, ಕಲೆಗಳ ಕುರಿತು ಹೊಗಳು ವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವುಗಳ ನಿಜವಾದ ಬೆಲೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾದುವು. ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಾ ಮುಂದಡಿಯಿಟ್ಟು ಜಗದೀಶಚಂದ್ರಬಸು, ಪ್ರಪಣಚಂದ್ರ ರೋಯ್ ಇವರು ಮೊತ್ತಮೊದಲಿಗರಾಗಿ ಭಾರತಕ್ಕೂ ಒಂದು ಸ್ಥಾನ ಗಳಿಸಿದರು. ಈಗ ರಾಮಾ, ಭಾಬಾ, ಭಾಟನಗರ್ ಮೊದಲಾದವರು ನಮ್ಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ದೇಶದ ಜನ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನೂ ಮೇರಾವಾನಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನೂ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಕೊಡತುಂಬ ಹಾಲು ಕರಿಯಬೇಕಿದ್ದ ದನ ಹನಿಹಾಲು ಕೊಟ್ಟಂತಾಗಿದೆ.

ಕಲೆಯು ಕಲೋಪಾಸನೆಗಾಗಿ, ಜ್ಞಾನವು ಜ್ಞಾನೋಪಾಸನೆಗಾಗಿ ಹೊರತು ಸಮಸ್ಯಾಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಲ್ಯ ಎಂದು ವಾದಿಸಃವ ಪಂಗಡವೊಂದಿದೆ. ಜನತೆಯ ಮುಂದಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುದ ಜ್ಞಾನ ಇಂದ್ರಜಾಲದಂತಾಗಿ ಬರಡೆಮೈಯಂತಾಗುವುದೆಂದೂ ಇಜ್ಞಿಸ್ತಿನ ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ಈ ಪಾಠ ಕಲಿಯಬಹುದೆದೂ ಹೊರಾಬಿನ್ ಮೊದಲಾದ ವಿದ್ಯಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಎನ್ನುವ ಚರ್ಚೆಯು ರೀತಿಯೇ ಇದು. ಸರಿಯಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸತ್ಯ

ನ್ಯೇಷಣವನ್ನೇ ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ವಿಜ್ಞಾನವೂ ಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ಜನರ ಜೀವನವನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯೋಗಗಳೂ ವಿಜ್ಞಾನಿಯ ಎರಡು ಭೂಜಗಳಂತಿವೆ. ಎರಡೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯದಿದ್ದರೆ ಅಂಗಹೀನವಾದಂತಾಗುವುದು. ವಿಜ್ಞಾನದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ ದಿದರೆ ಕೆಲವು ಶೋಧನೆಗಳು ಏನಾದರೆಂದು ತೋರಿಕೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸಿ ಹೋಗುವುದರಿಂದಲೂ ಇನ್ನು ಹಲವು ಜನರೆಡುರಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ ಯತ್ನದಿಂದ ಆದವುಗಳಿಂದಾ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಭಾರತೀಯರು ಬರೇ ಪರಮಾರ್ಥ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮನ್ಮರಾಗ ದ್ವಿಲ್ಲಿವೆಂದು ತಿಳಿದರೂ ಸಾಲದು. ಜನಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅನ್ನ, ವಸ್ತು, ಆರೋಗ್ಯಗಳಿಗೆ ಗಮನವಿತ್ತಿದ್ದಾರಿಯೇ ಎಂಬುದನ್ನೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು.

ಮಾನವರ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಕಾಡಾಡಿಗಳಾಗಿದ್ದವರೂ ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತು ಬೇಸಾಯಮಾಡಿ, ಪಶುಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವ ಸ್ಥಳಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಡ್ದು ಮಹತ್ವದ ಹಂತವನ್ನು ಏರಿದಂತಾಯಿತೆಂದು ಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮೊಹಂಜೋಡರೋವಿನ ಅವಶೇಷಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಚರಿತ್ರಕಾಲದ ಮುಂಬೆಳಗು ಹರಿಯುವ ಮೊದಲೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗೋಧಿ, ಜವಗೋಧಿಗಳ ಕೃಷಿಯು ಮುಖ್ಯೇದ್ಯೋಗವಾಗಿತ್ತೇಂದೂ ದನಕರುಗಳನ್ನೂ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಜನರು ಸಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆಂದೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಇತರ ದೇಶಗಳವರೂ ಗೋಧಿ, ಭತ್ತ, ಜೋಳ ಮೊದಲಾದ ಏಕದಳಗಳು ಆಹಾರಯೋಗ್ಯವೆಂದು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ಅವನ್ನೇ ಕೃಷಿಮಾಡಿ, ಉತ್ತಮವಿದ್ದದನ್ನೇ ಆರಿಸುತ್ತ ಬಂದು ಧಾನ್ಯಗಳ ಗಾತ್ರ, ರುಚಿ, ಸವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತೀಯರು ಆದೇ ರೀತಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಇತರ ಯಾವ ದೇಶದವರೂ ಆರಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಹತ್ತು ಪಾಲು ಧಾನ್ಯಗಳ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಹೌಸ್ಪಿಕ ಆಹಾರ ಒದಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕಬ್ಬನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಆರಂಭವಾದುದೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿ. ಏರೋಪ್ಯೋ ನರ್ತಕರು ಇಲ್ಲಿಂದ ಇಂಗ್ಲಾಂಡಿಗೆ ಸಕ್ಕರೆ

ಯನ್ನ ಬಯ್ಯಾವ ವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಜೇನೇ ಸಿಹಿಯ ಮೂಲ ವಸ್ತುವಾಗಿತ್ತು. ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನದ ಆಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹ ಜೇನಿನ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ ಹೊರತು ಸಕ್ಕರೆಯ ಸುದ್ದಿಯಿಲ್ಲ. ಭಾರತೀಯರಿಟ್ಟು ಶರ್ಕರಾ, ಸಾಖರ ಸಕ್ಕರೆ ಎಂಬ ನಾಮಭೇದವೇ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಶ್ಯಾಗರ್ ಎಂದಾಗಿದೆ. ಭಕ್ತಿದ ಬೆಳೆ ಚಿಂನಾದವರಿಗೆ ಸಹ ಗೋತ್ತಿದ್ದರೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲೇ ಅದರ ಪರಿಚಯವಾದುದು; ತನಿಳಿನ ಅರಿಸಿ, ತುಳುವಿನ ಅರಿ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ರಾಯ್ಸ್ ಎನಿಸಿದೆ.

ಹತ್ತಿಯಂದ ನೂಲನ್ನ ವಾಡಿ ವಸ್ತು ವಾಡುವ ಕ್ಯಾರಿಕೆಯ ಮೂಲ ಭಾರತದೇಶ. ಅತೀ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ವಸ್ತುದ ಕ್ಯಾಗಾರಿಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದೆ. ಗ್ರೀಕರು ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರನೊಡನೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಬಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕಂಡು ತಮ್ಮ ನಾಡಿಗೆ ಮರಳಿದಾಗ “ಇಂಡಿಯಾದ ಬಂದು ಮರದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಕುರಿಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಆವುಗಳು ಉಣಿಯಂದ ಜನರು ಬಟ್ಟಿಯನ್ನು ವಾಡುತ್ತಾರೆ” ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದರಂತೆ. ಏರೋವ್ಯೇ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಕಲ್ಲಿಕೋಟಿಯಂದ ಬಯ್ಯಾತ್ಮಿಷ್ಟ ಬಟ್ಟಿಗೆ ಕಾಲಿಕೋ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಡಾಕ್ಕಾ ವೊದಲಾದ ಬಂದರುಗಳಿಂದ ರಘೂಗುತ್ತಿದ್ದ ಮಸ್ಲಿನ್ ಬಟ್ಟಿಯು ಬಹಳ ತೆಳುವಾಗಿಯೂ ಆಕಷ್ಣಕ ವಾಗಿಯೂ ಇತ್ತು. ಇಂಗ್ಲಾಂಡಿನಲ್ಲಿ ಗಿರಣಿಗಳು ಸಾಫ್ಟ್ ಪಿತವಾದಾಗ ನಮ್ಮ ಗುಡಿಕ್ಯಾರಿಕೆಗೆ ಆಫಾತವಾಯಿತಲ್ಲದೆ ಪರದೇಶದಿಂದ ಬಟ್ಟಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಯಾತ ವಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನ ಗಿರಣಿಗಳಿಗೆ ಸರಕಾರದ ಆಶ್ರಯ ಸಿಕ್ಕಿದಃದರಿಂದಲೂ ಜನರಲ್ಲಿ ಸ್ವದೇಶೀ ಪ್ರೇಮ ಬೆಳೆದುದರಿಂದಲೂ ವಸ್ತುದ ಆಯಾತ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ.

ಮನುವ್ಯದೇಹದ ರಚನೆ, ನಾಡಿಗಳ ಬಡಿತಕ್ಕಾ ರಕ್ತಚಲನೆಯೇ ವೊದಲಾದ ಒಳಗಿನ ಶ್ರಯಿಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೋಗಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳಿಂದಲೂ ಲೋಹಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಉತ್ತಮ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಜ್ಞಾನ ವಿಶೇಷ ಆಯುವ್ರೇದವೆಂದು ಎನಿಸಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಚರಕ (ಕಣ್ಣವ್ಯಾನ ಸಮಕಾಲೀನ?), ಸಂಶ್ರುತರ ಗ್ರಂಥ

ಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಈಗಲೂ ದೇಶೀಯ ವೈದ್ಯರು ಅನೇಕ ಮಂದ ರೋಗಿಗಳನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ರೋಗಗಳ ಮೂಲಕಾರಣವು ದೇಹದಲ್ಲಿನ ವಿವಿಧ ರಸ, ವಾಯುಗಳ ಸಮಾಂತೋಲವು ತಪ್ಪಿಸುವುದೇ ಎಂದು ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಬಂದಿದ್ದರು. ರೋಗಾಣಾಗಳಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲಾ ರೋಗಗಳು ಉಂಟಾಗುವುದೆಂದು ಪಾಶ್ಚಾರ್ಯರೂ ಮೊದಲಾದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ಬೋಧಿಸಿದ ತರುವಾಯ ಅಲ್ಲಿನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾತ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ, ಇಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ನಂಬಿಗೆಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ರೋಗಾಣಾಗಳು ಕಾರಣವಾದರೂ ಮನುಷ್ಯ ದೇಹದ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅವುಗಳಿಂದ ಹಾನಿಯಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ತತ್ವಗಳ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವೈದ್ಯರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಿಂಬು ದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಆಧಾರಗಳು ದೂರಕಿವೆ. ಆದರೆ ಹೆಣವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದೆಂದರೆ ಭೃಷಿಷ್ವಾಚಾರ, ಪ್ರಾಣಿವಧಿಯೆಂದರೆ ಹಿಂಸೆ, ಎಂಬ ಭಾವನೆಗಳೇ ಬೆಳೆದು ಬಂದುದರಿಂದ ದೇಹರಚನೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವುದು ಕಡಿಮೆ ಯಾಯಿತು— ಶಸ್ತ್ರಕ್ರಿಯೆಯೂ ನಿಂತು ಹೋಯಿತು.

ಮನುಷ್ಯರ ವಿಷಯ ಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದಂತೆ ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ದನಕರುಗಳ ಕುರಿತು ಶೋಧಿಸಿ ಗಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಿಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದವರು ರಚಿಸಿದ್ದರು.

ಮೊಹಂಜೂಡರೋವಿನ ಅವಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿನ ಆಯುಧಗಳೂ ಸೆಲಕರಣೆಗಳೂ ಇವೆ, ಕಂಚು ಹಿತ್ತಾಳಿ ತಾಮ್ರದ ಆಯುಧ, ಪಾತ್ರಗಳೂ ಇವೆ. ಕಬ್ಬಿಣದ ಉಪಯೋಗ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಅನಂತರ ಕಂಡು ಹಿಡಿದದ್ದು. ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದುರಿನಿಂದ ಉತ್ತಮ ತರದ ಕಬ್ಬಿಣವನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಧಿಲ್ಲಿ ನಗರದ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತುಂಭವೇ ನಾಕ್ಕಿ. ಶತಮಾನಗಳು ಉರುಳಿದರೂ ಆ ಸ್ತುಂಭಕ್ಕೆ ತುಕ್ಕ ಹಿಡಿದಿಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣಿಯೂ, ಕೃಗಾರಿಕೆಗಳೂ ಬೆಳೆದಂತೆ ವ್ಯಾಪಾರದ ವಹಿವಾಟುಗಳೂ ಬೆಳೆದವು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಉರ ಜಾತ್ರೆ ಅಥವ ಸಂತೇಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೊಡು

ಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆದು ಕ್ರಮೇಣ ಪೇಟೆಗಳೂ ಬಂದರು ಸ್ಥಳಗಳೂ ಬೆಳೆದು ಪರದೇಶಗಳೊಡನೆ ಸಹ ವ್ಯಾಪಾರವು ವೃದ್ಧಿಯಾಯಿತು. ಅರಬರು, ರೋಮನರು, ಇಜಿಸ್ಟ್ರಿನವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿಂದ ಬಟ್ಟಿ, ಗಂಧ, ತೇಗಿನ ಮರ, ಪರಿಮಳ ದ್ರವ್ಯ, ಸಾಂಬಾರ ಜೀನಸು ವೊದಲಾದು ವೆಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡು ಚಿನ್ನ ವೊದಲಾದುವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಗೋಚರಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪರದೇಶಗಳ ನಾಣ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ದೇಶದ ಸಂಪತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗದೆ ಕಲೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೌತ್ಸಾಹವೂ ಇಲ್ಲ, ವಿದ್ಯೆಗೆ ಆಶ್ರಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣ, ಕೃಗಾರಿಕೆ, ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ವರೋಹಿಸುವ ನಮ್ಮನ್ನು ಹಿಂದೆ ತಿಳಿ ಮುಂದರಿದ ದಿನದಿಂದ ದೇಶದ ಬಡತನವು ಕರಿನವಾಗುತ್ತ ಬಂದು ಜ್ಞಾನಪಿವಾಸೆ, ಕಲಾಭಿವರಾನ, ಸಾಹಿತ್ಯಭಿರುಚಿ — ಎಲ್ಲವೂ ಮೃತಪ್ರಾಯವಾದುವು.

೮. ಬೃಹದಾರತ ದರ್ಶನ

“ಇಂಗಾಳಂಡಿನ ಪರಿಚಯ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದವನಿಗೆ ಇಂಗಾಳಂಡಿನ್‌ನಂತರ ಪರಿಚಯ ಹೇಗೆ ಆಗಿತ್ತು?” ಎಂದು ಆಂಗ್ಲ ಕವಿಯೊಬ್ಬನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದು ದೇಶದ ನಿಜವಾದ ಮಹತ್ವ ಫೂನತೆಗಳು ತಿಳಿಯು ಬೇಕಾದರೆ ಅವುಗಳು ಆ ದೇಶದ ಮೇರೆಗಳನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟ ಜಗತ್ತಿನ ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಬೇಕೆಂಬುದೇ ಅವನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಆತನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಉತ್ತರ. ಭಾರತದ ದರ್ಶನದ ಭವ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾದರೆ ಭಾರತಕ್ಕೂ ಇತರ ದೇಶಗಳಿಗೂ ಇದ್ದ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಭಾರತೀಯರು ಪರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೆಲೆಸಿದೆ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಫ್ತಿಪಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಬಿತ್ತಿದ ಬೃಹದಾರತದ ಕತೆಯನ್ನೂ ಕೇಳಬೇಕು.

ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ನೋಡುವವರಿಗೆ ಭಾರತಕ್ಕೂ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಹಿಮಾಲಯ, ಉಳಿದ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಾಗರಗಳಿಷ್ಟು ಒಂದು ರೀತಿಯ ದಿಗ್ಭಂಧನವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಇಲ್ಲಿನ ಜನರಿಗೂ ಉಳಿದ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಸಂಪರ್ಕವಾಗುವ ಸುಲಭದ ದಾರಿಯಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಅತ್ಯಾನ್ತವರ್ವತ್ತಿ ಮಹಾಸಾಗರಗಳಿಂದಾಗಿ ಭಾರತಕ್ಕೊಂದು ಸ್ಥಿರವಾದ ಗಡಿಯಂಟಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಒಳಗಿರುವ ಜನರಿಲ್ಲ, ದೂಡ್ರಾದೂಂದು ಕಡಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಿತ್ತ ಮಗುಚಲ್ಪಟ್ಟಿ ಭಕ್ತಿನಸ್ತಾಗಳು ಬೆರಿತು ಒಂದೇ ಪಾಕವಾದಂತೆ ಒಂದೇ ಜನಾಂಗವಾಗುವಂತಾಗಿದೆ. ವಿಶಾಲವಾದೂಂದು ಭೂಖಂಡದಂತಿದ್ದರೂ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪತೆ ಬರಲು ಈ ಸ್ಥಿರವಾದ ಮೇರೆಗಳು ಸಹಾಯಕವಾಗಿವೆ.

ಆದರೆ ಆ ಮೇರೆಗಳನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲ. ಭೂಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೇ ನೋಡಲಾಗಿ ಆರಿಸಿದರೆ ವಾಯವ್ಯದ ಕಣಿವೆಗಳಿಂದ ಆಯಂತರಕಾಲದಿಂದ ಧ್ವಿಲಿ ಬಾದಶಹರ ಕಡೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದ ನಾದಿರ ಶಹನ ವರಿಗೆ

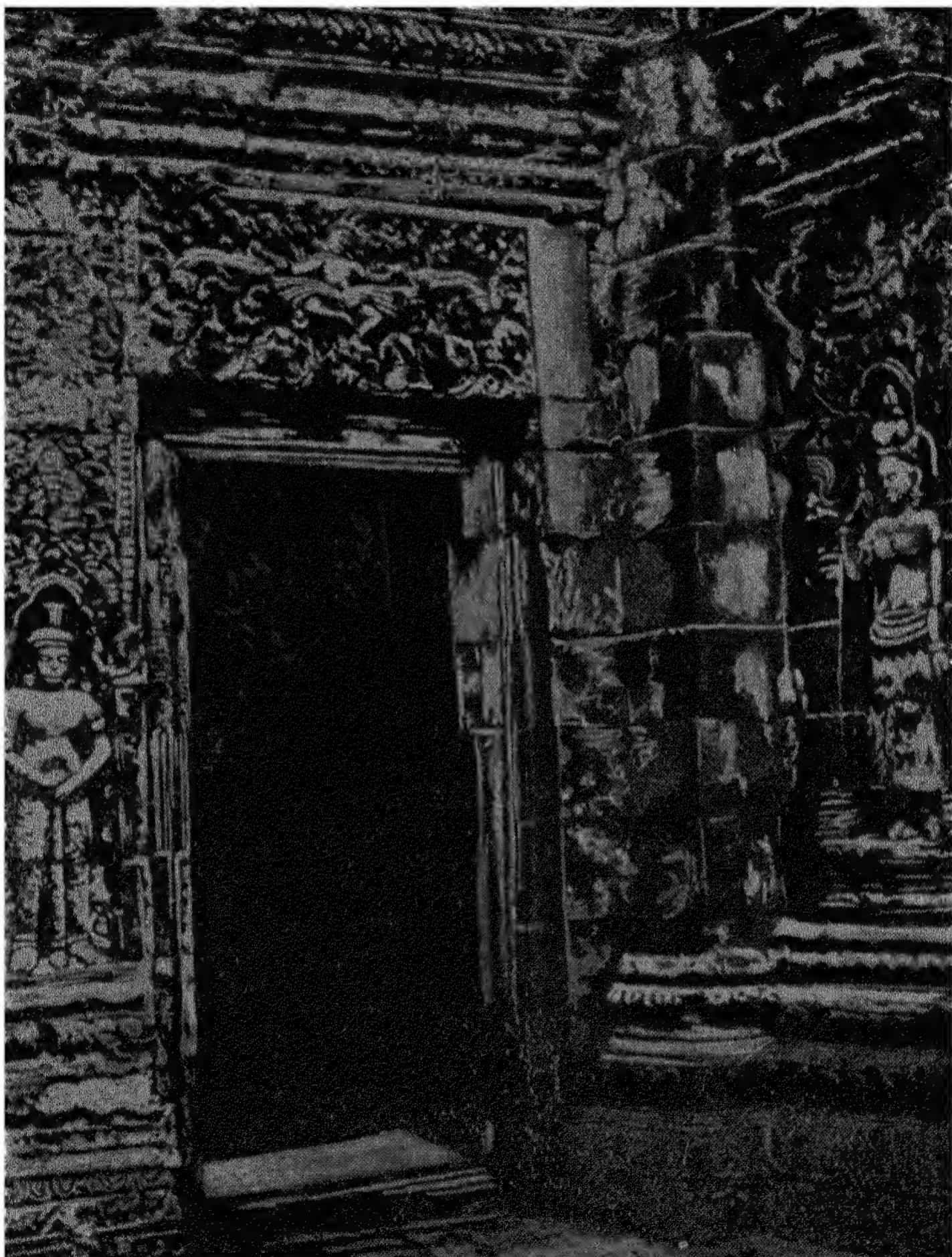
ಅನೇಕಾನೇಕ ಯೋಧರೂ ಜನಸಮುದಾಯಗಳೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿವೆಯೆಂದು ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಅದೇ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಭಾರತೀಯರು ಹೊರನಾಡುಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು, ಭಾರತೀಯ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದರೆ ಅನೇಕ ರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಮಾರ್ಗಬಹುದು.

ವಾಯವ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನ ಕಣಿವೆಗಳಿಂದ ಜನಸಂದಣಿ ಅಶ್ವಿತ್ತ ಪ್ರಯಾಣ ಸುವಮೊದಲೇ ಜಲಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಭಾರತಕ್ಕೂ ಇತರ ದೇಶಗಳಿಗೂ ವ್ಯವಹಾರ ವಿಶ್ವೇಂದು ಮೊಹಂಚೊಡರೋವಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ವರಾ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯಪೂರ್ವ ಯುಘಾಟಿಸ್ ಮತ್ತು ಟಾಯೂಗ್ರೀಸ್ ನದಿಗಳ ತೀರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜನರಿಗೂ ಮೊಹಂಚೊಡರೋವಿನ ವರಿಗೂ ಸಂಪರ್ಕವಿಶ್ವೇಂದು ಅವರ ವೇಷಭಾಷಣಗಳು, ಬೊಂಬೆಗಳು, ಚಿತ್ರಗಳು— ಇವನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ತಿಳಿಯುವುದು. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಪಂಚಾಂಗಕ್ಕೂ ಬೆಬಿಲೋನಿಯಾದವರ ಪಂಚಾಂಗಕ್ಕೂ ಸಾಮ್ಯವಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಜ್ಞಾನದ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತೇಂದು ಉಂಟಿಸಬಹುದು.

ಭಾರತ ಮತ್ತು ಇರಾನು (ಪಶ್ಚಿಮಾ) ಇವುಗಳೊಳಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧವೂ ಜ್ಞಾನದ ಬಿತ್ತರಿಕೆಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದದರಿಂದ ಒಂದೇ ವೃಕ್ಷದ ಎರಡು ಶಾಖೆಗಳಿಂದು ಈ ಎರಡು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಗಣಿಸಿದರೂ ತಪ್ಪಾಗದು. ಆಯ್ದಕುಲದ ಒಂದು ಶಾಖೆಯು ಇರಾನಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರಬೇಕು, ಇಲ್ಲಿನೇ ಭಾರತದ ಆಯ್ದರಲ್ಲಿ ಒಡಕು ಉಂಟಾಗಿ ಒಂದು ಶಾಖೆಯನರು ಇರಾನಿಗೆ ಹೋಗಿರಬೇಕು. ವಿಚಿತ್ರದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಆಯ್ದರು ಪೂಜನೀಯ ಆತಮಾನಸುವಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ದೇವತೆಗಳಿಂದೂ ದೇವತೆಗಳ ವಿರೋಧಿಗಳನ್ನು ಅಸುರರೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇರಾನಿನವರು ಪೂಜನೀಯ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಅಹಂರರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇರಾನಿನ ದೇವತ್ರೇಷ್ವನು ಅಹಂರ ಮಾಜ್ಞಾ. ಇರಾನಿನವರಲ್ಲಿಯೂ ಸೂರ್ಯಪೂಜೆ, ಅಗ್ನಿಪೂಜೆಗಳಿದ್ದವು, ಪೂಂಜೀ ಬಂಧ

ಈಶ್ವರಪುರದ ದೇವಾಲಯಗಳ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ
ಈ ರೀತಿಯ ಕೆತ್ತನೆಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಇಂಡೋಚೈನಾದ ಲಿಂಗಪನ್ಚತದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ದೇವಸ್ಥಾನ.

ನವೂ ಇತ್ತು. ದಾರಯಸನೇಂಬ ಇರಾನಿನ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಂಚಾಬಿನ ಒಂದು ಭಾಗವು ಅವನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು ಇರಾನಿನ ಕ್ಷತ್ರಪನೊಬ್ಬನು ಅದನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಶೋಕನ ಸ್ತಂಭಗಳಿಗೂ ಇರಾನಿನ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ಸಾಫಿಸಿದ ಸ್ತಂಭಗಳಿಗೂ ಹೋಲಿಕೆಯಿದೆ. ಅಶೋಕನ ಕಾಲದ ವರೀಗೆ ಮರದಿಂದಲೇ ಆರಮನೆಗಳನ್ನು ಮಂದಿರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿನ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಯೋಜನೆ ಇರಾನಿನ ಮಾದರಿಯಿಂದ ಬಂದಿರಬೇಕು.

ವರಧಮ, ವರಕೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಇರಾನು ಏಳನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಲಿಬೀಳುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿಗಳ ರಾತಿಗೆ ಒಂದು ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಅವರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸೇರಿಕರೆಯವರ ಸ್ನೇಹ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಗೋವಾಂಸ ಭಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಕ್ರಮೇಣ ಗಂಗರಾತಿ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡಲಿಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿ ಭಾರತದ ಜನತೆಯೊಡನೆ ಬೆರೆತ್ತಿದ್ದರೂ ಮತಾಚಾರಗಳಲ್ಲಿ, ವಿವಾಹಾಂಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ; ಇತರರು ಅವರನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತವರುನುನೆಯೆಂದರೆ ವ್ಯಾಖೀನ ಗ್ರೀಸು. ಗ್ರೀಕರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದೇವದೇವತೆಗಳಿಗೂ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದೇವದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸಾಮ್ಯವಿದೆ, ಗ್ರೀಕರ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆಯ್ದಭಾಷೆಯ ಒಂದು ಶಾಖೆಯೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಗ್ರೀಕರ ವಿಚಾರಪರತೆ, ಅನ್ನೇಷಣೆ, ವಿಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಗಳು ಸೀಲನದೀನುಃಖದಲ್ಲಿರುವ ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡ್ರಿಯಾದಲ್ಲಿದ್ದ ಗ್ರೀಕರ ಸೆಲೆವೀಡಿಸಲ್ಲಿ ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೇಳೆದುವು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಪೂ. 2ನೇ 3ನೇ ಶತಮಾನ) ಭಾರತಕ್ಕೆ ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡ್ರಿಯಾದವರೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕವಿತ್ತು. ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡ್ರಿಯಾದಿಂದ ಹೊರಟ ಗ್ರೀಕರು ಹಡೆಗುಗಳಲ್ಲಿ ಭರುಕಚ್ಚಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು; ಇಲ್ಲಿಂದ ವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ದೇಶದ ದ್ವಾರಕಾನುದ್ಯ, ಅಂಜೂರ ವೊದಲಾದುವನ್ನು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಮಾರುತ್ತಿದ್ದರು. ವರೋಯ್ದರು

ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೇವಕರಲ್ಲಿ ಯವನ ಯುವಕ ಯುವತಿಯರೂ ಇದ್ದರಂತೆ. ಭಾರತದ ಉಜ್ಜ್ವಲಿಯಿನೀ ನಗರದ ವೇಧಶಾಲೆಯವರಿಗೂ ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡ್ರಿಯಾದ ವೇಧಶಾಲೆಗಳವರಿಗೂ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಯುತ್ತತ್ತು. ೫೧ಗಾಗಿ ಗ್ರೀಕರ ರೀತಿಯ ಕಾಲಗಣನೆಯು ಭಾರತೀಯರ ಕಾಲಗಣನೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿಲನ ವಾಗಿದೆ. ಗ್ರೀಕ್‌ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾಂತ ಪಾರ್ಯಗೋರೆಸನ ಮೇಲೂ ಪ್ಲೇಟೋನಿನ ಮೇಲೂ ಭಾರತೀಯ ದಾರ್ಶನಿಕರ ಮತ್ತು ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಪ್ರಭಾವ ಬಿಧಿದೆಯೆಂದು ತಜ್ಞರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಗ್ರೀಕರ ಇನ್ನೊಂದು ನೆಲೆವೀಡಾಗಿದ್ದ ಬಕ್ತೇರಿಯಾ (ಆಫ್ರಾನಿಸ್ಥಾನದ ಆಚೆ) ದಿಂದಲೂ ಭಾರತ-ಗ್ರೀಸಗಳ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತ್ತು. ಕಣಿವ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗ್ರೀಕ್ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಬುದ್ಧನ ಮಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಲಿಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿದರೆಂದೂ ಅವರ ಕೆತ್ತನೆಯ ರೀತಿಗೆ ಗಾಂಧಾರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ವೇದೂ ಹೇಳುವುದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮಾತ್ರಿನಿವಾರಣೆ, ಭಾರತದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಪ್ರಸಾಸಿತು. ಬೌದ್ಧರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಹಿಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಸುಂದರವಾದ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತುವ ಇಲ್ಲವೆ ಎರಕಹೊಯ್ದವ ಕೆಲಸವು ಉತ್ತಮ ಕಲೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು.

ಭಾರತ ಗ್ರೀಸಗಳೊಳಗಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಶ್ರಮವಿದೆ. ಭಾರತ ಚೀನಾಗಳ ಮೈತ್ರಿಯು ಸರ್ವವಿದಿತ. ಭಾರತದಿಂದ ಚೀನಾದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರದ ದಾರಿ ಟಿಬೇಟಿನಿಂದಿದ್ದರೂ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯದ ಹಾದಿಯೆಂದು. ಆದರೂ ಆ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಚೀನಾದೇಶದ ಜನರು ಇಲ್ಲಿಗೂ ಇಲ್ಲಿಂದಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗಿಬರುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೇಪಾಳ, ಆಸಾಮು (ಕಾಮರೂಹ) ಗಳಲ್ಲಿನ ಜನರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿಯೂ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೂ ಚೀನಾದೇಶದವರ ಮುಖ ಭಾಯೆ ಕಂಡುಬರುವುದು ಹೇಗೆ?

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರೂ ಚೀನಾದವರೂ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದಾರಿ ಟಿಬೇಟಿನಿಂದಿರದೆ ಮಧ್ಯ ಆಸ್ಯಾದಿಂದ ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತತ್ತು. ಈಗ ಮರುಭೂವಿಯಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ

ಜನವಾಸವಿದ್ದಿತ್ವಾದರೂ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮರುಭೂವಿಯ ಅಂಶವೂ ಸಿಕ್ಕುತ್ತು. ಆದರೆ ಪ್ರಯಾಣದ ಎಡರುತೋಡರುಗಳನ್ನು ಗಳಿಸದೆ ಆಶೋಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಭಿಕ್ಷುಗಳು ಪರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕಾರಂಭ ಮಾಡಿ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಕಾಲ ಭಾರತದ ವಿಕಾಸವು ವಿಸ್ತೃತವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಕಣಿಷ್ಠನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದಂತೂ ಚೀನಾ-ಭಾರತಗಳು ಸೇರಿಮನಿಗಳಾದುವು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 67ರಲ್ಲಿ ಕಾಶ್ಯಪ ಮಾತಂಗನೆಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸನು ಚೀನಾದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದನೆಂದೂ ಅಂದಿಸಿಂದ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಭಾರತೀಯರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 6ನೇ ಶತಮಾನವಾಗುವಾಗ 10,000 ಭಾರತೀಯ ಕುಟುಂಬಗಳು ಚೀನಾದಲ್ಲಿದ್ದವೆಂದೂ ಚೀನಾದೇಶದವರ ಬರಿಹಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಚೀನಾ ಭಾಷೆಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿದೆ ಚೀನಾ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದರು. ಚೀನೀಯರು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚಿಹಾಕಾಕುವುದಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಅಚ್ಚಿಹಾಕಾಕು ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪುಸ್ತಕಗಳಾಗಿ ಇವೆ.

ಇಲ್ಲಿಂದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಚೀನಾದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಚೀನಾದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಂದವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ಫಾಹಿಯಾನನು ಕಿ.ಶ. 8ದನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಪಾಟಲೀಪುತ್ರದಲ್ಲಿನ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿ ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆದನು. ಹಂತ ಪುಲಿಕೇಶಿಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಯುವಾನಾಚ್ವಾಂಗನ ಬರಿಹಗಳಿಂದ ಭಾರತೀಯರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಪಾಟಲೀಪುತ್ರದ ಸವಿಾಪದಲ್ಲಿದ್ದ ನಾಲಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ 10,000 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರೆಂದೂ ವ್ಯಾಕರಣ, ಕಲೆ ವೈದ್ಯ, ತರ್ಕ, ತತ್ವಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಪರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ ಯುವಾನಾಚ್ವಾಂಗನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಭಾರತದ ಜನರ ಕುರಿತು ಆವನ ಮಾತುಗಳು ಹೀಗಿವೆ—“ಸತ್ಯವಂತರು, ನಂಬಿಗಸ್ತರು. ನ್ಯಾಯವಾಲನೆಯಲ್ಲಿ

ದಯೆಯಿದೆ . . . ಕಳ್ಳವು, ದರೋಡೆಗಳು ಅಪರೂಪ . . . ಆಡಳಿತೆಯು ಜನರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿದೆ . . . ವ್ಯಾಪಾರಾದಿಗಳು ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ”.

ಯಾವಾನ್ ಚಾಂಗನು ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಹಿಂತೆರಳಿದ ಅನಂತರವೂ ಇಲ್ಲಿನ ವಿದ್ವಾಂಸರೊಡನೆ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ ಬೆಳೆಸಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಆವ ಸಿಂದ ಹಷ್ರಸಾಮಾಜ್ಯದ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಚೀನಾದೇಶದ ಆರಸನು ಹಷ್ರಸಲ್ಲಿಗೆ ರಾಯಭಾರಿಯನ್ನು ಕೆಳುಹಿಸಿದ್ದನು.

ಕ್ರಿ. ಶ. ಏಳನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಯಿ-ತ್ಸಿಂಗನೆಂಬ ಯಾತ್ರಿಕನು ಭೂಮಾರ್ಗದಿಂದ ಬಂದು ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವಾಗ ಜಲಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಬಮಾರ್ಗ, ಮಂಲಯಾ, ಇಂಡೋ ಚೀನಾಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಭಾರತೀಯ ನಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದನು. ಉತ್ತರ ಭಾರತದವರು ಗೋಥಿಯನ್ನೂ ದಕ್ಷಿಣದವರು ಅಕ್ಕಿಯನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆಂದೂ, ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ತುಪ್ಪ, ಎಣ್ಣಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯಾ ಇವೆಯೆಂದೂ ಮಾಂಸಾಹಾರವು ಕಡಿಮೆಯೆಂದೂ ಆವನ ಹೇಳಿಕೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧನುತ್ವ ವಿಲವಾಗುತ್ತ ಬಂದಾಗ ಯಾತ್ರಿಕರ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಹನ್ನೊಂದನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ವಿಹಾರಗಳು ಪೈರಿವಶವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಗ್ರಂಥರಾಶಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಟಿಬೇಟಿಗೂ ಚೀನಾದೇಶಕ್ಕೂ ಹೋದರು. ಈಗಲೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಚೀನ ಬೌದ್ಧಗ್ರಂಥಗಳ ಮೂಲಪ್ರತಿಗಳು ಟಿಬೇಟಿನಲ್ಲಿವೆ.

ಇಜಿಪ್ರಿನ ಕಾರ್ಯೋವಿನೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕವಿದ್ದ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಅರಬಸ್ತಾನದೊಡನೆ ವ್ಯವಹಾರವೂ ಇತ್ತು. ಕ್ರಿ. ಶ. ಏಳನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಂ ಭಮರ್ಗದಿಂದಾಗಿ ಅರಬರಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕೊನ್ನೂ ನವಜೀವನವೂ ತುಂಬಿದಾಗ ಅರಬಸ್ತಾನದ ಆರಸರು ಈ ಕಡೆ ಇರಾನಿನಲ್ಲಾ ಆ ಕಡೆ ಇಜಿಪ್ಪು, ಸಿರಿಯಾ, ಪಲೆಸ್ತೀನಾಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಯುರೋಪಿನ ಸ್ಪೃನಿನಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಾಫಿಸಿದರು. ಭಾರತದ ಸಿಂಥ್ರಾಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಫಿತವಾದ ಆರಬ ರಾಜ್ಯವು ವಿಸ್ತೃತವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಈ ಎರಡು ದೇಶಗಳೊಳಗೆ ವ್ಯಾಪಾರವು ನಡೆಯುತ್ತು ಲೇ ಇತ್ತು. ಅರಬರು ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯ ಬಂದರುಗಳೊಡನೆ ವ್ಯಾಪಾರ ವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಕೆಲವರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮನೆ ವಾಡಿ ವಾಸಿದಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದರು. ಮಲಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಸೆಲೆಸಿಂತ ಅರಬರ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯ ಭಾರತೀಯರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದಲೇ ವಾಪಿಳ್ಳಿಯವರೆಂಬ ಹೊಸತೊಂದು ಜಾತಿಯುಂಟಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯ ಘಷಣೆ ಮಹವೃದ್ಧನ ಕಾಲದ ಮೊದಲೇ ಇತ್ತು.

ಬಾಗ್ನಾದು ನಗರವು ಅರಬರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಹಾರೂನ್ ಅಲ್ಲಾ ರತ್ನಿದ್ದಾ ಎಂಬ ಖಲೀಫನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಘನತೆಯ ಶಿಶುರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿತ್ತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಗಣತಜ್ಞರೂ ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳೂ ಮೈದ್ದ್ಯರೂ ಅಲ್ಲಿ ಸಹ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಗಣಿತ, ಜ್ಯೋತಿಷ, ಮೈದ್ದ್ಯಗಳನ್ನು ಅರಬರು ಪಡೆದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮತ್ತೆ ಅವರ ಮೂಲಕವೇ ಯಾರೋಪಿನ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಆ ಜ್ಞಾನವು ಒಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಸ್ವೇಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಅರಬರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಿದ್ದು ಅನೇಕ ಮಂದಿ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸಿಂಹಳದ್ವೀಪದ ಕುರಿತು ಬೇರೆಯೇ ವಿವರಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ರಾವಣನ ರಾಜ್ಯವಾಗಿತ್ತೇಂದೂ ಸಿಂಹಳ ಭಾರತಗಳ ನಡುವಿರುವ ನಡುಗಂಡ್ಡೆಗಳು ರಾಮನ ಸೇತುವಿನ ಅವಶೀಷಗಳೆಂದೂ ನಂಬಿಗೆಯಿಂದೆಯಷ್ಟು. ಅಶೋಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮಗನೇ ಸಿಂಹಳಕ್ಕೆ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದನೆಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಯಿದೆ. ಪ್ರಬಲರಾದ ತಮಿಳು ಅರಸರು ಸಿಂಹಳದ ಮೇಲೂ ತಮ್ಮ ಆಧಿಕಾರ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗಲೂ ಸಿಂಹಳದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಮಿಳರಿರುವರು. ಆ ದ್ವೀಪದ ಜನರಲ್ಲಿ ಬಹುಮಂದಿ ಇನ್ನೂ ಬೌದ್ಧರಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದ್ದಾರೆ.

ಪರದೇಶಗಳ ನಾವಿಕರೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಭಾರತೀಯರು ಸುಮೃದ್ಧಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಉತ್ತರ ನಾವಿಕರಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಟ್ಟ ತಮ್ಮದೇ ನಾವೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಗರಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ದೂರದೂರದ ದೇಶಗಳೊಡನೆ ವ್ಯಾಪಾರ ವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಪರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸೆಲೆಸಿಂತು ಕಟ್ಟಿಡಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದರು;

ಸಮುದ್ರ ಪ್ರಯಾಣದ ಭೀತಿಯಾಗಲಿ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿದರೆ ಜಾತಿ ಭ್ರಷ್ಟರಾಗುವೆಂಬ ಭಾವನೆಯಾಗಲೇ ಆಗಿನವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ. ಶ. ಒಂದನೇ ಶತಮಾನದಿಂದಲೇ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದ ಕರ್ಚ್ಚಾದಿಂದಲೂ ಪೂರ್ವ ಕರಾವಳಿಯ ಕಳಿಂಗದಿಂದಲೂ ದಕ್ಷಿಣದ ತೆರುಳು ನಾಡಿನಿಂದಲೂ ನಾವಿ ಕರೂ ಯೋಧರೂ ವರ್ತಕರೂ ಧರ್ಮಚೋಧಕರೂ ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಆಗ್ನೇಯ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದರು.

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಡಲ ದಡದ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಹಡಗುಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಬವಾರ್, ಮಲಯಾ, ಸುವಾತ್ರಾ, ಜಾವಾಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲಾರಂಭಿಸಿ ಕಡೆಕಡೆಗೆ ನೇರಾಗಿ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾವಿಕರಾಗಿ ಕೀರ್ತಿ ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಹಡಗುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲಿಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರು ನೌಕಾ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯ ಕಾಲದ ವರೀಗೂ ಬಾಳಿಬಂದಿತ್ತು. ಇಂಗ್ಲಿಷು ವರ್ತಕರು ತಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಹಡಗುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಗಿಹಡಗುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಮೇಲೆ ಭಾರತದ ನೌಕಾ ನಿರ್ಮಾಣದ ಕೆಲಸ ಹಿಂದೆ ಬಿತ್ತು.

ಬೃಹದ್ಭಾರತದ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕನ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಲಯಾ, ಜಾವಾ, ಸುವಾತ್ರಾ, ಬಾಲಿಗಳನ್ನಾಳಿದ ಶೈಲೀಂದ್ರರ ರಾಜ್ಯವು ನಿಶೇಷ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ವೈಭವದ ಶಿಖರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿನ ಬಾಜರು ಸಿಂಹಳ, ಮಲಯ, ಜಾವಾ ಮತ್ತು ಹತ್ತಿರದ ದ್ವೀಪಗಳನ್ನಲ್ಲಿದೆಲ್ಲಿಪ್ಪೇಕೆ ದ್ವೀಪಗಳನ್ನೂ ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಶೈಲೀಂದ್ರ ಅರಸರನ್ನು ಚೋಳರು ಸೋಲಿಸಿ ಇವತ್ತು-ಅರುವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಜಾವಾ ಮೊದಲಾದ ದ್ವೀಪಗಳನ್ನಾಳಿದರೆಂದೂ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಾಚಿಕ್ಕ ರಾಜ್ಯಗಳಾಗಿ ಹತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸುವಾತ್ರಾ ಜಾವಾಗಳು ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ರಾಜರ ವಶವಾದುವು.

ಈಗಲೂ ಆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ, ಹೆಚ್ಚಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮಲಯ, ಸಿಂಹಪುರ (ಸಿಂಗಾಪುರ), ಜವದ್ವೀಪ (ಜಾವಾ), ಬಾಲಿ ದ್ವೀಪ—ಇವೆಲ್ಲ ಭಾರತೀಯರಿಟ್ಟು ಹೆಸರುಗಳು.

ದ್ವೀಪಗಳ ಜನರು ಮುಸ್ಲಿಮರಾದರೂ ಮನಿತನದ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣ, ಬಾಲಿ ಮೊದಲಾದುವು ಉಳಿದಿವೆ. ಜಾವಾ ದ್ವೀಪದ ಬೊರೋಬದರ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅವಶೀಷಗಳು ಈಗಲೂ ಉಳಿದಿವೆ. ಅನ್ವ್ಯ ದೊಡ್ಡ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಾಣಬು ಅವರೂ ಪವಂತೆ. ದೇವಾ ಲಯದ ಪ್ರಾಕಾರದ ಶಿಲಾಸ್ತಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಡೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತ, ಬುದ್ಧಿ ಜಾತಕದ ಕತೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಶಿಲ್ಪಗಳಿವೆ. ಬಾಲಿ ದ್ವೀಪದ ಜನರು ಈಗಲೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಹಿಂದೂಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ರಾಮಾಯಣಾದಿಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ರಾಮಾಯಣದ ಕತೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲಿನ ಕತೆಯಂತಿರದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ದ್ವೀಪವಾಸಿಗಳ ಸ್ತ್ರೀಗಳು, ಭಾಯಾ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಪುರಾಣಗಳ ಕಥಾವಸ್ತುಗಳೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

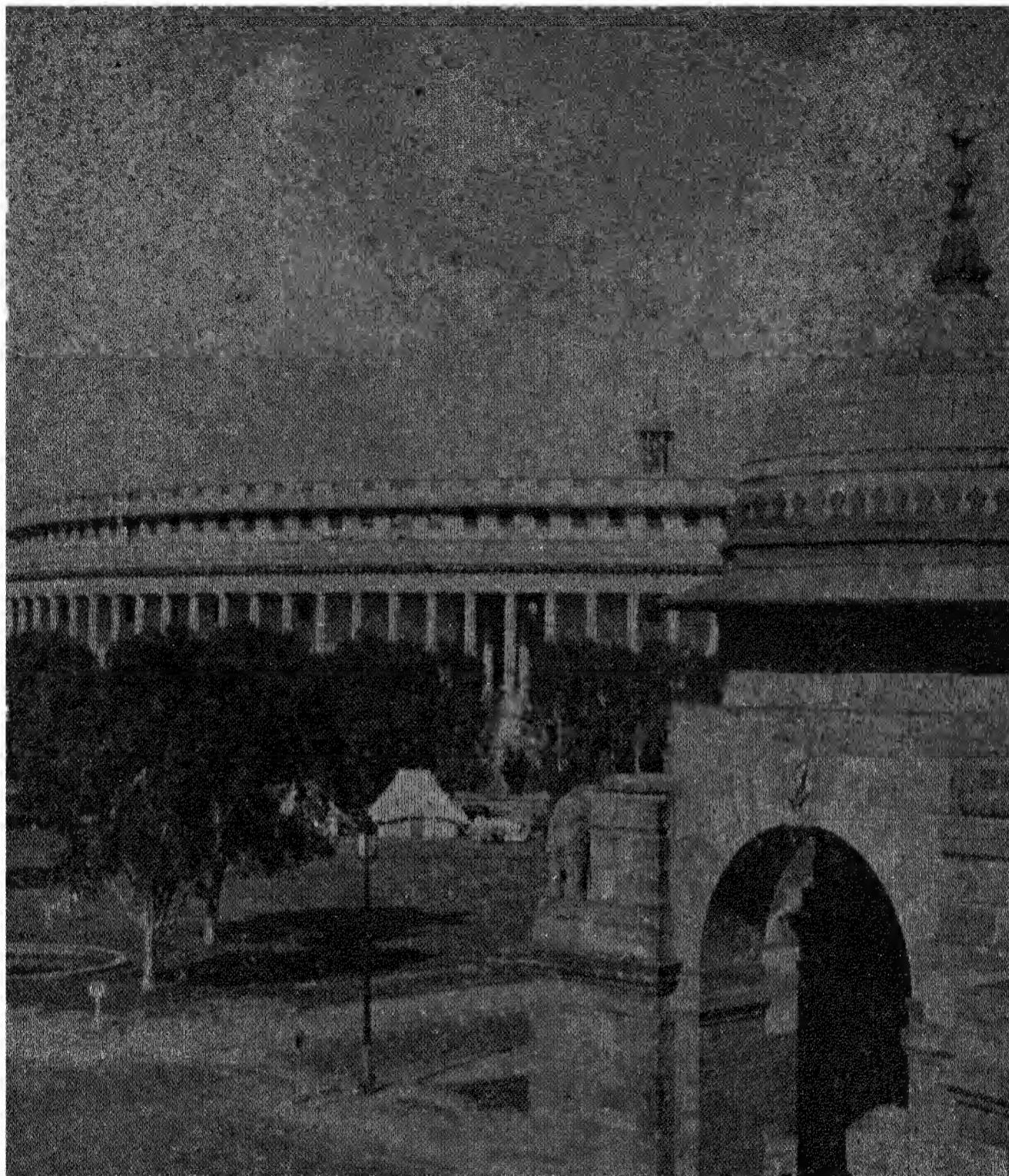
ಬಹಾರ ದೇಶವನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯರು ಸ್ವಾಜಿತಾಭೂಮಿಯಿಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಹಾರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಬೆಂದ್ರಧರ್ಮವು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಭಾರತದೂಡನೆ ಸಂಪರ್ಕವಿತ್ತಿಂದು ಬೇರೆ ವಿವರಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಬಹಾರದೇಶದ ನೆರೆಕರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಯಾಮಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರು ಹೊಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆ, ಮತ, ಕಲೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿನವರಿಗೆ ಕಲಿಸಿದ್ದರು. ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಿನ ರಾಜಪುರೋಹಿತರ ಆಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಆಚಾರಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೂ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕದ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೂ ಜನರ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ಸಯಾಮನ್ನು ದಾಟಿ ಮುಂದೆ ಹೋದರೆ ಇಂಡೋಚೀನಾ ಎನ್ನುವ ದೇಶವಿದೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಭಾರತೀಯರು ನೆಲಿಸಿಂತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿನ ಈಗ ಕೆಂಬೋಡಿಯಾ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಕಾಂಭೋಡ ವೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಪುರ, ಈಶ್ವರಪುರ, ವಿಷ್ಣುಪುರಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಆಂಗ್ರೋಕೋರ್ ನಾಟ್ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಚೀನ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಈಗಲೂ ಭಾರತೀಯರ ಕಲೆಯ ನಿರ್ದರ್ಶನವಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ.

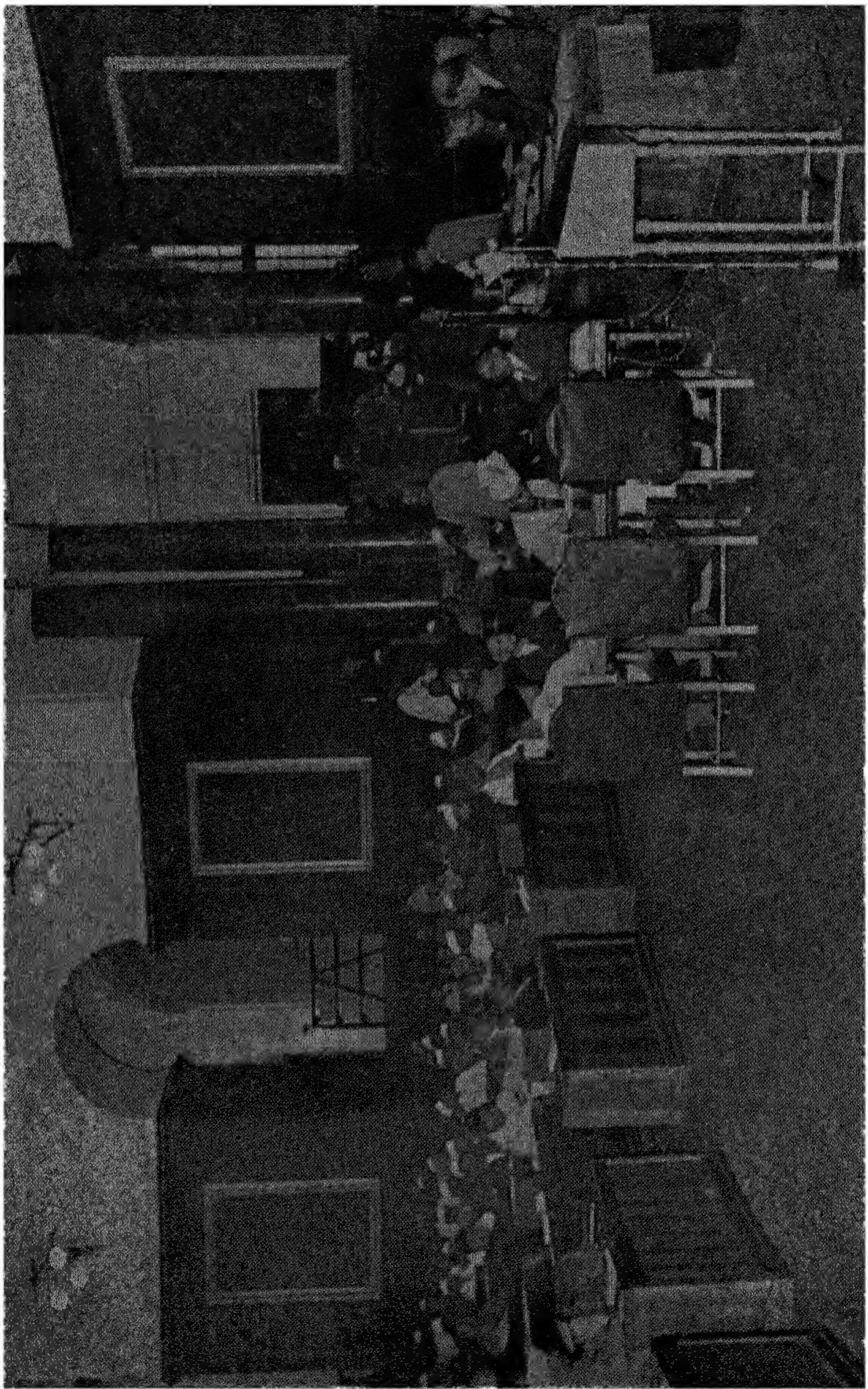
ವಶ್ವಮದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯೋವಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅರಬಸ್ತಾನ, ಇರಾನು, ಮಧ್ಯ ಆಸ್ಯ, ಚೀನಾ, ಫಿಲಿಪ್ಪೈನ್ ದ್ವೀಪಗಳು, ಇಂಡೋಚೀನಾ, ಸಯಾನು, ಬಮಾ, ಮಲಯ, ಇಂಡೋನೇಶ್ಯಾ, ಸಿಂಹಳ—ಹೀಗೆ ಭಾಗೋಲದ ಪೂರ್ವಾಧಾರದಲ್ಲಿನ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಭಾರತದ ಧರ್ಮ ಭಾರತದ ಕಲೆ, ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿವೆ. ಭಾರತೀಯರೇ ಪರದಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು, ಸಾಹಸ ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ ಹೇದರಿ, ಸಾಗರ ಪ್ರಯಾಣವೆಂದರೆ ಭೃಷ್ಪವೆಂದೆಣಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಗೂಡೋಳಗೆ ಮುದುರಿ ಬಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ವೈಭವದ ನೆನಪು ಸಹ ಮರಿತು ಹೋಗಿತ್ತು. ವಾಶ್ವತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಶ್ರಮದಿಂದಾಗಿ ಭಾರತೀಯರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕುರುಹುಗಳೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಕಲೆ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಪಿತಾಜಿಗಳ ತದ ಅರಿವು ನಮಗಾಗುವಂತಾಯಿತು.

ಭಾರತವು ಎಚ್ಚೆತ್ತಿದೆ. ಹೊರನಾಡುಗಳಿಂದ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಇತರರು ಬರುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿಂದಲೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಬೌದ್ಧ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಪ್ರಚಾರಕರಂತೆ ಭಾರತದ ಬೋಧಕರು ಹೊರಗೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂದೂ, ಬೌದ್ಧ, ಜ್ಯೇಂಧುಗಳ ಪ್ರಚಾರವಲ್ಲ; ಹಿಂದುವಿರಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮನಿರಲಿ, ಕ್ರೀಸ್ತನಿರಲಿ, ತಂತಮ್ಯಮತದ ಅತ್ಯಜ್ಞ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಿಡೆ ಎಂದು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರು ಭಾರತದ ಪ್ರಾಚೀನ ತತ್ವವನ್ನೇ ಇಂದಿನ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರಿದುದನ್ನು ಅವರ ಪಟ್ಟಿಷ್ಟ್ಯಾಸ್ತಾನಿ ವಿನೇಕಾನಂದರು ವಾಶ್ವತ್ಯ ದೇಶಗಳವರಿಗೂ ಬೋಧಿಸಿದರು. ಇದರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ್ಯ ಪರಿಣಾಮವು ಅಲ್ಲವೇ ಇದ್ದರೂ ಭಾರತದೂಡನೆ ಸಹ ಇತರರಿಗೆ ಸಾರುವ ಸುವಾತ್ಮೆ ಇದೆ ಎಂಬುದರ ಅಸ್ವಷ್ಟ ಕುರುಹು ಇದು— ಎಂದಾದರೂ ಭಾವಿಸಬಹುದು.

ಭಾರತದ ಕೇಂದ್ರ ಶಾಸನಸಭಾಭವನ.

ಹಿಂಬದಿಯ ಚಿತ್ರ: 1947ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಜನತಾ ಸರಕಾರದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಕೇಂದ್ರ ಶಾಸನಸಭಾಭವನದಲ್ಲಿ ಸಭೆಗೇರಿರುವುದು.

೬. ರಾಜ್ಯದರ್ಶನ

ಸ್ವಭಾವತಃ ಮನುಷ್ಯರು ಶಾಂತಿಪೀಯರು, ನಾಜುಯಶೀಲರು, ನಿಃಸ್ವಾಧಿಗಳು ಎಂದು ವರಾನವ ಕುಲದ ಹುಟ್ಟಿಗಳಿಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಆದಶ್ರವಾದಿಗಳು ಸಮಧಿಸುವುದನ್ನು ಆಗಾಗ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಹಿಂದೂ ಪ್ರರಾಣಗಳಲ್ಲಾಗಲೇ ಇತರ ದೇಶಗಳ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲ. ಗಲೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರು ಪಾಪರಹಿತರಾಗಿದ್ದರೆಂದೂ ಯುಗಪರಿವರ್ತನೆಯಿಂದಾಗಿ ಪಾಪಿಗಳಾಗುತ್ತ ಬಂದರೆಂದೂ ಆದಶ್ರವಾದಿಗಳ ಹೇಳಿಕೆ. ವರಾನವರು ಸಹಜವಾಗಿ ಮೃಗ ಸವಾನರೆಂದೂ ಕುಟುಂಬದವರ ಬೋಧನೆ, ಸವಾಜದ ಒತ್ತಾಯ, ಸರಕಾರದ ಬೆದರಿಕೆ ಗೋಂದಲೇ ಅವರು ನಿತಿವಂತರಾಗುವರೆಂದೂ ಇನ್ನೊಂದು ಪಕ್ಷದವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಗೊರಿಲ್ಲಿಪೋಂದು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡು ತನಗಾಗಿ ಇತರ ಗೊರಿಲ್ಲಿಗಳೊಡನೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಜಗತ್ಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವಂತೆ ಆದ ಮನುಷ್ಯರಿದ್ದರೆಂದೂ ಕ್ರಮೇಣ ಕುಟುಂಬ ವಿದ್ದುದು ಬಳಗವಾಗಿ, ಬಳಗವು ಬಳ್ಳಿಯಾಗಿ ಬಳ್ಳಿಯು ಜಾತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಕ್ರಮ, ನಿತಿ ನಿಯಮಗಳು ಹುಟ್ಟಿದುವೆಂದೂ ಈ ಪಕ್ಷದವರ ಹೇಳಿಕೆ.

ಸತ್ಯಸ್ಥಿತಿ ಈ ಏರಡು ವಾದಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಗುಣಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲಿಕ್ಕಾಗಲಿಕ್ಕಾಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದು ಕೆಟ್ಟಿ ಗುಣಗಳೂ ಇವೆ; ಸಂಗುಣಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದಂಗುಣಗಳನ್ನು ಕಿರ್ತು ಕೃಷಿವಾಡದಿದ್ದರೆ ದಂಗುಣಗಳೇ ಪ್ರಬಲವಾಗುವುವು. ಆದುದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸವಾಜವೂ ಸವಾಜವನ್ನು ಸರಕಾರವೂ ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಸವಾಜದ ಹಿತವನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲರಾಗಿರುವವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಪ್ರತಿಕೂಲಿದ್ದವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಇರಲೇ ಬೇಕೆಂದು ಆದಿವಾಸಿಗಳೇ ಸವಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೂ ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ಈ

ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ನಾವು ಸರಕಾರವೆಂದು ಹೇಳುವಂತೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯರು ದಂಡನೆಂದು ಹೇಸರಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ದಂಡವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ವಿಶ್ವನು ಸಣ್ಣ ವಿಶ್ವನು, ನುಂಗುವಂತೆ ಬಲಿಸ್ತುರು ನಿರ್ಬಾಲರನ್ನು ಅನೀತಿ ವಂತರು ನೀತಿವಂತರನ್ನು ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡುವುದು ಖಂಡಿತ ಎಂಬ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯರು ಮತ್ತೆ ನ್ಯಾಯವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನದ ಆಂಗ್ಲಲೇಖ ಹೊಬ್ಬನ ಮಹಾಮತ್ತ್ವ (Leviathan) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ತತ್ವವೂ ಇದೇ.

ದಂಡದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಭಾರತೀಯರು ದಂಡಧಾರಿಯಾಗಬೇಕೆಂದೂ ವಿಚಾರಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನೇಡಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಂಡ ಧಾರಿಯು ರಾಜನು. ಇತರರು ತಮ್ಮ ಮೇಲೀರಿ ಒಂದಾಗ, ತಾವು ಇತರರ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವಾಗ ಒಂದು ಸ್ಯೇನ್ಯಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬನೇ ನಾಯಕನಿರಬೇಕು, ಯುದ್ಧಕಾಲವೆ ಚೆಚ್ಚೆ, ಅಭಿಪ್ರಾಯಭೇದಗಳಿಗೆ ಸಮಯವಲ್ಲ. ಆಯರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹೊಸರಬರಾಗಿರುವಾಗ, ಆಗಾಗ ಯುದ್ಧಭಯವಿದ್ವಾಗ ಸಹಜವಾಗಿ ಸೇನಾನಾಯಕನೂ ದಂಡಧಾರಿಯೂ ಒಬ್ಬನೇ ಆಗಿದ್ದು ಅನನೇ ರಾಜನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅರಸನ ಮಗನೇ ಉತ್ತಮ ಸೇನಾನಿಯಾಗಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯಾ ಕಾಲದ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆನುಗುಣವಾಗಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅರಸು ಮಗನನ್ನು ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಸಲ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ರಾಜರನ್ನಾಗಿ ಪಟ್ಟಕಟ್ಟಿ ಅಭಿಪ್ರೇಕ ಮಾಡುವ ಹೊಣಿಗಾರಿಕೆ ಖುಸಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ವಿದ್ವಜ್ಞನರ ಮೇಲಿತ್ತು.

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಮಾಯ ವಾತಾವರಣವಿದ್ದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಣರಾಜ್ಯಗಳೆಂದೂ ಜಾನಪದಗಳೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಗಳಿದ್ದವು. ಗಣರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರನ್ನು ಗಣದ ಹಿರಿಯರು ಆರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಖ್ಯಸ್ಥರ ಪರಿಷತ್ತು ಸೇರಿ, ಗಣದ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕ್ಷೇಗೊಂಡು, ನೀತಿ, ನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ವಿವಾದಗಳನ್ನು ತೀವ್ರಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಪುರೂರವನಂಥ

ಅರಸನೊಡನೆ ವಾತ್ರವಲ್ಲಿ, ಗಣರಾಜ್ಯಗಳೊಡನೆಯೂ ಯುದ್ಧ ವಾಡ ಬೇಕಿತ್ತು. ಬಂದ್ಧನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಗಣರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ್ದು ವೆಂದು ಬೌದ್ಧ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಗಣರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮತದಾನ, ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸಭಾಕ್ರಮ, ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುವ ರೀತಿ, ಚರ್ಚೆಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ನಿರ್ಬಂಧಗಳು, ತೀವರಾಂವನನ್ನು ನಿಶ್ಚಯ ರೀತಿ— ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಬೌದ್ಧಭಿಕ್ಷುಗಳ ಸಂಘವೂ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಬೌದ್ಧರ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಗಣರಾಜ್ಯಗಳ ಆಡಳಿತೆಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಗಣರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಿಗಳಿಗೂ ಆಳುವವರಿಗೂ ನಿಕಟಸಂಬಂಧವಿರ ಬೇಕಾದುದರಿಂದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕವು ಗಣರಾಜ್ಯವಾಗಿರುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಿಕರ ಗಣರಾಜ್ಯಗಳು ವೌರಸಭೆಗಳಂತೆ ಕೆಲವೇ ಚದರವೈಲು ವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿರುವ ಜನರನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಗಣರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾದ ಯೋಧನು ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಫಿಸಿದಾಗ ಹೆಸರಿಗೆ ವಾತ್ರ ಗಣರಾಜ್ಯವಾಗಿದ್ದ ವಿಜಯಿಯಾದ ಸೇನಾನಿಯೇ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದನು.

ಚಂದ್ರಗುಪ್ತವೌಯರು ಕಾಲದಿಂದ ಗಣರಾಜ್ಯಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನವಾದುವು, ಸಮಾರ್ಟಿನೇ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾದನು. ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಕಾಲದ ಶಾಸನದ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿವರವನ್ನು ಅವನ ಘನತೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಚಾಣಕ್ಯ (ಕೌಟೀಲ್ಯ) ನು ಒರೆದ ಅರ್ಥ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅರಸನೇ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಹಿತವಚನವನ್ನು ಗಮನಿಸಿಯೇ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ವೌಯರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಮವನ್ನೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಗದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶತವಾನಿದ ಸಮಾರ್ಟಿರು ತಂತಮ್ಯ ದೇಶಕಾಲಗಳಿಗೆ ತಕ್ಷಣತೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಶಿವಾಜಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಹ ಅಷ್ಟ ಪ್ರಧಾನರೆಂಬ ಮಂತ್ರಿಗಳಿದ್ದರು; ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಂದೊಂದು ಭಾಗಕ್ಕೊಂಬ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಯೂ ಅವನ ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಗಳೂ ಇತರ ನೌಕರರೂ ಇದ್ದರು.

ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಸಮ್ಮಾಟನು ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ನೇರಾಗಿ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೂ ಆಡಳಿತೆಯ ವಿಚಾರ ನಡೆಸುವುದೂ ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯ ಹತ್ತಿರದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಇತರ ಭಾಗಗಳ ಆಡಳಿತೆ ಹಿಂದೆ ಅಲ್ಲಿ ಆಳಿ ಬಂದು ಈಗ ಸಮ್ಮಾಟನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ ಅರಸರಾಗಲಿ ಸಮ್ಮಾಟನಿಂದ ನೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಾಂಡಳಿಕರಾಗಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾಂಡಳಿಕರು ತಮ್ಮ ಮಾಂಡಳವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಈಗಿನ ಜಿಲ್ಲೆ ತಾಲೂಕುಗಳಿಂಧ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲ ನಾಯಕರನ್ನು ನೇವಿಸಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲರಾದವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಆಜ್ಞಾನು ವರ್ತಿಸಿಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅವರ ಮೂಲಕ ಆಡಳಿತೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮದವರು ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮವಿರುವ ಭೂಗದ ನಾಯಕನಿಗೆ ಇಂತಿಷ್ಟೇ ತೆರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅವನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವನು; ನಾಯಕನು ಮಾಂಡಳಿಕನಿಗೆ, ಮಾಂಡಳಿಕನು ಸಮ್ಮಾಟನಿಗೆ ತೆರಿಗೆ (ಕಪ್ಪ) ತೆರಿ ಬೇಕಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾಂಡಳಿಕನೂ ನಾಯಕನೂ ಇಂತಿಷ್ಟೇ ಸ್ವೀಕಾರಕ ಸ್ವಾಧೀನ ಪ್ರಾಣಿಸಬೇಕೆಂದೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಮಂದಿಗೆ ಸಮ್ಮಾಟನೊಡನೆ ನೇರಾದ ಸಂಬಂಧವಿರಲಿಲ್ಲ, ಸಮ್ಮಾಟನು ಯಾರಾದರೂ ಅವರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಸನವು ಸರಿ ಇರುವಷ್ಟು ಕಾಲ ಅವರಿಗೆ ಹೊರಗಿನ ಗೊಡವೆಯೇ ಇದ್ದಿಲ್ಲ.

ಸ್ಥಳೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಆಯಾ ಗ್ರಾಮದ ಪಂಚರ ಕ್ಷೇತ್ರಲ್ಲೇ ಇದ್ದಿತು. ಪಂಚರನ್ನು ಗ್ರಾಮದವರ್ಯಸ್ವರು ಆರಿಸುವಂತಹ ಕ್ರಮವಿದ್ದರೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೆಲವು ಮನೆತನಗಳವರೇ ಆರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಡೆಕಡೆಗೆ ಪಟ್ಟಣ ಸೆಟ್ಟಿಯವರ ಮನೆತನವೆಂದು ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ ಬರುವಂತೆ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆರಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬಹುಮಂದವಿರಬೇಕೆಂಬ ಕ್ರಮವು ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ತ್ತೀಂದೂ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಜನರಿಂದ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಯೋಗ್ಯರ ಹೆಸರನ್ನಾಗಲೇ ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನಾಗಲೇ ಓಲೆಯ ಶುಂಡಿನಲ್ಲಿ ಬರಿದು ಪಾತ್ರ ಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರಿಸಿ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿ, ಎಲ್ಲರೆಡುರು ಪಾತ್ರ,

ಯನ್ನು ಕುಲುಕೆಸಿ, ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವಿನಿಂದ ಒಂದು ಚೀಟನ್ನು ಆರಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ತೋರಿದವನನ್ನೇ ಆರಿಸುವ ಕ್ರಮವಿತ್ತೆಂದೂ ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ.

ಗ್ರಾಮಗಳ ಆಡಳಿತೆಯು ಸ್ಥಳೀಯ ಪಂಚರಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಡುವ ಕ್ರಮ ಭಾರತದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ರಾಜ್ಯಭಾರವಾರಂ ಭವಾಗುವ ವರಿಗೆ ಮುಂದರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಹೊರಗನಿಂದ ಸೇನಾನಿಗಳು ಒಂದು ಸಮಾರ್ಟರನ್ನಾಗಲೇ ಮಾಂಡಳಿಕರನ್ನಾಗಲೇ ಸೋಲಿಸಿದರೆ ಬೇರೆ ಸಮಾರ್ಟ ಅಥವ ಬೇರೆ ಮಾಂಡಳಿಕರಾಗುತ್ತಿದ್ದರೇ ಹೊರತು, ಗ್ರಾಮದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಹಾಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾಜ್ಯದ ಆಂತರಿಕ ವಿಭಾಗಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ, ಸೀಮೆ, ಹೊಬಳಿ, ಮಾಗಣ, ಉರು (ಹಳ್ಳಿ) ಮೊದಲಾದ ಹೆಸರುಗಳಿದ್ದಂತೆಯೇ ತಮಿಳರಲ್ಲಿ ನಾಡು, ಕುಡ, ಉರುಗಳೆಂದೂ ಇತರ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯೇ ಹೆಸರುಗಳೂ ವಾಡಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದುವು.

ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಾಗಿ ಒಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಆಡಳಿತೆಯ ಪಾಲೂ ಸಿಕ್ಕುವಂತಾದಾಗ ಮೊದಮೊದಲು ಹಿಂದಿನಂತೆ ಒಂದೊಂದು ತುಂಡಿನಿಂದ ಇಂತಿಷ್ಟೇ ತೆರಿಗೆ ತೆರಲಿಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದ ಜವಿಾನಾರನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿನ ಆಡಳಿತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ಸಂತೆಯ ಸುಂಕ ವಸೂಲಿ, ಕಡವಿನ ದೋಣಿಯ ಹಕ್ಕು ಇವನ್ನು ಹರಾಜು (ಎಲಂ) ಮಾಡುವಂತೆ ಹೆಚ್ಚು ತೆರಿಗೆ ತೆರುವುದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದವರಿಗೆ ನಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮದ್ರಾಸು, ಮುಂಬಯಿ, ಕಲ್ಕತ್ತಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಪನಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಆಡಳಿತೆ ನಡೆಸಲಿಕ್ಕೆ ಗವರ್ನರರೂ ಅವರಿಗೆ ಸಲಹೆ ಕೊಡುವ ಅಧಿಕಾರಿ ಮಂಡಳಗಳೂ ಇದ್ದುವು.

ಕಂಪನಿಯ ವಶದಲ್ಲಿ ಒಂದ ಕ್ಷೇತ್ರವು ವಿಸ್ತೃತವಾದಾಗ, ಇನ್ನೂ ಖಾಸಗಿ ಕಂಪನಿಯ ಕ್ಯಾಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪಾಲ್ ಮೇಂಟ್ 1771ರಲ್ಲಿ ಕಂಪನಿಯ ಆಡಳಿತೆಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರವನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರ ನಡೆಸಬೇಕೆಂದು ತೀವ್ರಾನಿಸಿತು.

ರೆಗ್ಯುಲೇಟಿಂಗ್ ಆಕ್ಷೆಂಬ ಶಾಸನದನ್ಯಾಯ ಕಲ್ಪತ್ರೆಯ ಗವರ್ನರನು ಗವರ್ನರ ಜನರಲನಾಗಿ ಬೇರೆ ಗವರ್ನರರ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳವನಾದನು. ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಕೋಟ್ಟಂಗಳೂ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದುವು; ಆದಿಳಿತೆಯು ಕೇಂದ್ರಿಕರಿಸಲ್ಪಡಲಿಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು.

1853ರಲ್ಲಿ ಪಾಲಿ ಮೇಂಟ್ ಚಾಟ್‌ರ್ ಆಕ್ಷೆನ್ಸ್ ಮಾಡಿ ಕಂಪೆನಿಯು ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆದಿಳಿತೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೋಡಬೇಕೆಂದೂ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಸಹ ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದೂ ತೀವ್ರಾನಿಸಿತು. ಅಷ್ಟರ ವರೆಗೆ ಒಂದೆಡೆ ವ್ಯಾಪಾರ, ಒಂದೆಡೆ ಆದಿಳಿತೆ ಎಂದು ಕಂಪೆನಿಯು ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರ ಬಲದಿಂದ ವ್ಯಾಪಾರದ ಲಾಭ ಹಚ್ಚಿಸಿದಂತೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ನೋಕರರಲ್ಲಿ ಬಹುಜನರೂ ಅವರ ಗುಮಾಸ್ತರಾದ ಇಲ್ಲಿನವರೂ ಸರಬರಾಜು, ಲಂಚ, ವಾಚನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಜನರ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದೊಚಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಾರಾಗಿದ್ದರು. ಇಂಗ್ಲಾಂಡಿನಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ತರುಣ ನೋಕರರನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಅವರ ತಾಯ್ತಂದೆಯರು “ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸು, ಮಗೂ; ನ್ಯಾಯನಿಂದಾದರೆ ಹಾಗೆ, ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಧನವಂತನಾಗು” ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿದಂತಿತ್ತೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಉದ್ಯೋಗ ದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಖ್ಯಾತ ಆಂಗ್ಲಸಾಹಿತಿ ಮೇಕೋಲೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

1857ರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಸೈನಿಕರು ದಂಗೆಯೆದ್ದು ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಸವಾಬ ಮತ್ತು ರೂಸಿಯ ನಾಯಕಾರಾಣಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಬಾಯಿ ಮೊದಲಾದವರ ನೇತ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಂಪೆನಿ ಸರಕಾರವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಡುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟರು; ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆದಿಳಿತೆ ಅಂತ್ಯವಾಯಿತೆಂಬಂತೆ ತೋರಿತು. ಆದರೆ ಪಂಜಾಬು, ಬಂಗಾಳ, ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದವರ ತಾಟಸ್ಥಾಪಿಸಿದಂದಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸೇನೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಸಹಾಯ ಸಿಕ್ಕು ದಂಗೆಯನ್ನು ಅಣಿಸಲಿಕ್ಕಾಯಿತು. 20 ನಷ್ಟ ಪ್ರಾಯದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಬಾಯಿಯು ಸ್ವತಃ ಯಂತ್ರಂಗಕ್ಕಿಳಿದು ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಕಾದಾಡಿ ಮಡಿದ ನೆಸಪು ರೋಮಾಂಚಕಾರಿಯಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಆಗಿನೆ ಇತರ ಫುಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಡೆ ಯವರೂ ಸ್ವರಿಸಲಾರದ ಹಿಂಸಾಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರು.

ಕಂಪೆನಿಯವರ ಮಾಲಕ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ದೇಶವನ್ನು ಆಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದೂ ಪ್ರಜಿಗಳ ಹಿತಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಗಮನ ಹೆಚ್ಚು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ. 1857ರ ಭೀಕರ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲವೆಂದೂ ಮನಗಂಡು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರವು ಕಂಪೆನಿಯನ್ನು ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸಿ, ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಗಿನ ರಾಣಿ ವಿಕ್ರೋರಿಯಳೇ ಭಾರತದ ರಾಜ್ಯ ಹೇಂದು ಸಾರಿ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲನ ನೇಮಕ, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ಆಫ್ ಸ್ಟೇಟ್ ಪ್ರೋರ್ ಇಂಡಿಯಾ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಲ್ಪಡುವ ಮಂತ್ರಿಯ ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟರು.

ಕಂಪೆನಿಯ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಆರಂಭ 1757ರಲ್ಲಿ ಎಂದು ಲೆಕ್ಕಿಸಿದರೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಒಂದು ಶತಮಾನ ಕಾಲ ತನ್ನ ಆಧಿಕಾರವು ಇಡೀ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗುವಂತೆಯೂ ಕೇಂದ್ರಿಕೃತವಾಗುವಂತೆಯೂ ಕಂಪೆನಿಯವರು ಕೆಲಸವಾಡಿದರು. ಸರ್ವಾಭಾರತಕ್ಕೂಂದೇ ಸರಕಾರ, ಒಂದೇ ತರದ ನ್ಯಾಯವಾಲನೆ, ಒಂದೇ ರಾಜಭಾಷೆ (ಇಂಗ್ಲಿಷ್), ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳೊಳಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಸಂಚಾರಾನುಕೂಲತೆಗಳಾಗಿ ನ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ವೃದ್ಧಿಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವ್ಯಾಪಾರವು ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಬೇಕೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿನ ಆಡಳಿತ ಸಡೆದು, ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಕಂಪೆನಿಯ ನೌಕರರು ‘ಮಾಮಾಲಿ’ ಎಂಬಂತಹಣವನ್ನು ದೂಡಿಕೊಂಡು ಹೊಗಿ, ದೇಶದ ಆಧಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಅಥೋಗತಿಗಳಿಯುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಗ್ರಾಮವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಹ ಸರಕಾರದ ಇಲಾಖೆಗಳ ವಶವಾಗ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಸರಕಾರದ ಮುಖ ನೋಡುವ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ‘ಮಾಬಾಪ್ ಸಕಾರ್ ರ್ಾ’ (ಸರಕಾರವೇ ತಾಯ್ಯಂದೆ) ಎನ್ನುವ ಕ್ರಮವೂ ನವ್ಯಾಂದೇನೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಐರೋಪ್ಯರಷ್ಟು, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಷ್ಟುಜ್ಞಾನವಂತರೂ ನೀತಿವಂತರೂ ಶಕ್ತಿವಂತರೂ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಸರಕಾರದ ಶಾಲೆಗಳ ಮಾಲಕವೂ ಬ್ರಿಟಿಷರೇ ಬೇದ ಚರಿತ್ರಪರನ ದಿಂದಲೂ ಇದು ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಲವಾಯಿತು.

1858ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ ಸರಕಾರವು ತಮ್ಮ ರಾಣಿಯಿಂದ ಕೊಡಿಸಿದ ಭರವಸೆಗಳಲ್ಲಿ ವಣಿಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸವಾನಾನುಕೂಲತೆಗಳ

ನೇನ್ನದಿಗಿಸುವುದಿದ್ದರೂ ಭಾರತೀಯರು ತಾಲೂಕಿನ ಆಡಳಿತೆ, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಆಧೀಸುಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸ್ತರ ಸ್ಥಾನ, ಇವುಗಳಿಗಿಂತ ಮೇಲೆ ಹೋಗುವುದು ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಮೇಲಂತಸ್ತಿನ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ವಿಾಸಲಾಗಿಟ್ಟರು. ಸ್ವೇಷ್ಟದಲ್ಲಿಂತೂ ನಾಯಕರೆಲ್ಲ ಬ್ರಿಟಿಷರು, ಸ್ವೇನಿಕರಲ್ಲಿ ಸಹ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಒಲುಮೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಕೆಲವೇ ಜಾತಿಗಳಿಂದ ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರು. ಇತರರು ಯೋಧರಲ್ಲವೆಂದು ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಬಹು ಮಂದಿಗೊಂದು ಲಾಂಭನದ ಮುದ್ದೆಯೊತ್ತಿದರು.

1861ರಲ್ಲಿ ಗವರ್ನರ ಜನರಲನ ಕೌನ್ಸಿಲಿನವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಿ ನೋಕರರಲ್ಲಿದ ಕೆಲವೇಂದಿ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ಕ್ರಮವಾಯಿತು. 1885ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಕಾಂಗ್ರೆಸಿನ ಮೂಲಕ ಜನರ ಆಶೀ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಶಿಲಿಯು ವಂತಾಯಿತು. ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಉಚ್ಚಾರಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದೂ ಗವರ್ನರ ಜನರಲರ ಮತ್ತು ಗವರ್ನರರ ಕೌನ್ಸಿಲುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಹೆಚ್ಚಿ ಮಂದಿ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ನೇವಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಒಂದೇ ವರ್ಗದ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿರುವ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಸಂಬಳ ಕೊಡಬಾರದೆಂಬುದೂ ಕಾಂಗ್ರೆಸಿನ ಆರಂಭದ ಕೇಳಿಕೆಗಳು. 1892ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರವು ಗವರ್ನರರ ನ್ಯಾಯವಿಧಾಯಕ ಕೌನ್ಸಿಲುಗಳಿಗೆ ನೇವಿಸುವ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡುಗಳು ಕೆಲವರನ್ನು ಆರಿಸಬಹುದೆಂದಾಯಿತು; ಸರಕಾರದ ಕೆಲಸದ ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನೆ ಎತ್ತುವ, ಟೀಕಿಸುವ ಆಧಿಕಾರವೂ ಸಿಕ್ಕಿತು.

ಇದರಿಂದ ತೃಪ್ತರಾಗದ ಪ್ರಜಿಗಳಲ್ಲಿ ದೇಶಭಕ್ತಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರೀಮಾಗಳು ಹೆಚ್ಚಿತ್ತು ಬಂದುವು. 1905ರಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳ ಪ್ರಾಂತವನ್ನು ಜನರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಿದಾಗ ಸ್ವದೇಶಿ ಆಂದೋಲನವೆಂಬ ಜಳವಳಿಯು ಉಂಟಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಿಂಸಾವಾಗ್ರಹವೂ ಆನುಸರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. 1901ರಲ್ಲಿ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ವಿಂಟೋ ಮತ್ತು ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ಪ್ರೋರ್ ಇಂಡಿಯಾ ವೋರ್ನ್ಯಾವರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಪಾಲ್ ಮೆಂಟ್ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸಹ ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಸ್ಥಾನಕೊಡು

ವಂತಾಯಿತು. ಗವರ್ನರರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಗದಾರರಿಂದಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರಿಗೂ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ಹಿಂದೂ ಮತದಾರಿಗೆ, ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಮತದಾರರಿಗೆಂದು ಬೇರೆಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಮಾಡಿ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆಯ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಿದರು. ಒಂದೆಡೆ ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚು ಮಂದಿಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಮೇಲಿನ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಇನ್ನೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಷಾಗಿ ಚೆಳವಳಿ ಎಬ್ಬಿಸುವವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಹಿಂದೂ-ಮುಸ್ಲಿಮ್, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಮೇಲಿನ ಜಾತಿ-ಕೆಳಗಿನ ಜಾತಿಯೆಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿ, ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಾಂತದವರು ಸಂಸ್ಥಾನದವರೆಂದು ಎಂಟು ಹತ್ತು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಭಜಿಸುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮುನ್ನಡೆಯಿತು.

1907ರಲ್ಲಿ ಲೋಕಮಾನ್ಯ ತಿಲಕರಿಂದ ತೀವ್ರವಾದ ಚೆಳವಳಿ ನಡೆಸಲ್ಪಡುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವರನ್ನು ಮಾರುತ್ವ ಸಲಜ್ಯುಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದರೂ ಚೆಳವಳಿಯೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. 1914ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ಜಾಗತಿಕ ಯಾಧ್ಯವಾದಾಗೆ ಭಾರತದ ಸಹಾಯ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ 1917ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರವು ಭಾರತವನ್ನು ಸ್ವರಾಜ್ಯದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಸುವ ವಾತುಕೊಟ್ಟಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ 1919ರಲ್ಲಾದ ಸುಧಾರಣೆಗಳಿಗೆ ಮೊಂಟೆಗ್ನ್ಯಾ (ಆಗಿನ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ) ಚೆಮ್ಮಾ ಪೋಡ್ (ಆಗಿನ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್) ಅವರ ಸುಧಾರಣೆಗಳಿನ್ನು ತೂರೆ. ಪ್ರಾಂತದ ಲೆಜಿಸ್ಲೇಟಿವ್ ಕೌನ್ಸಿಲಿಗೆ ಆರಿಸಿಬರುವವರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ಮತದಾರರ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ; ಆರಿಸಿ ಬಂದವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರನ್ನು ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ಕೆಲವು ಇಲಾಖೆಗಳನ್ನು ಒಸ್ಪಿಸುವುದು ಈ ಸುಧಾರಣೆಗಳ ಒಂದು ಅಂಗ; ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ಕ್ಷೇತ್ರ, ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಆಡಳಿತೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರ, ವಿಭಜನೆಯು ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಗ.

1920ರಿಂದ ಕಾಂಗ್ರೆಸಿನ ಸೂತ್ರಗಳು ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರ ಕೈಗೆ ಬಂದು ಅವರ ನೇತ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನವು ಆರಂಭವಾಗಿ ಶಾಂತಿಮಾರ್ಗದ ಯಾಧ್ಯವೇ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಕೆಲಮಂದಿ ವಕೀಲರೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ತಂತಮ್ಯ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿದರು. ಸಾವಿರಗಟ್ಟಲೆಯಲ್ಲಿ ತುರಂಗವಾಸ ಅನುಭವಿಸಿದರು. ಕೆಲವರು ಪ್ರಾಣಬಲಿಯಿತ್ತರು. ಮಹಾತ್ಮರ ನೇತ್ಯ ತ್ವದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಸಮಯ ಒಂದಾದರೂ ಮತ್ತೆ ಜಿನಾಂ ರವರ ಮಾತಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಲೀಗು ತನ್ನದೇ ಹಟ ಹಿಡಿದು ಮುಂಬರಿಯಿತು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರವು ಆವರಿಗೆ ಬೆಂಬಲಕೊಟ್ಟ ಕಾರಣ ಇಕ್ಕಣಾಫನೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ, ಸ್ವತಂತ್ರಾನ್ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. 1930ರಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಚೆಳವಳಿಯನ್ನು ಹೂಡಿದರು, ದೇಶದಾ ದ್ವಾಂತ ಎಂದೂ ಕಂಡುಕೇಳಿದ ರೀತಿಯ ಚೆಳವಳಿಯಾಯಿತು. ತಿರುಗಿ ಬಂಧನ, ಲಾರಿ, ಗುಂಡುಗಳು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರವು ಇನ್ನೊಂದು ಹಚ್ಚಿ ಮುಂದರಿದು ಮಾರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಚಚ್ಚೆಯಲ್ಲೇ ಕಳಿದು 1935ರ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಜ್ಯಾರಿಗೆ ತಂದಿತು. ಪ್ರಾಂತಗಳ ಆಡಳಿತೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿನ ಮಂತ್ರಮಂಡಳಗಳಿಗೊಪ್ಪಿಸುವ, ಕೇಂದ್ರ ಶಾಸನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಜನರಿಂದಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರ ಬಹುಮತವಿರಿಸ ಏರಾಡು ಗಳು ಇದರಿಂದಾದುವು. ಆದರೆ ಕೇಂದ್ರದ ಸರಕಾರ ಶಾಸನಸಭೆಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

1935ರ ಸುಧಾರಣೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನವರ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸು ಸಹ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ 1937ರಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಮಂಡಳಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿತು. 1939ರಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಜಾಗತಿಕ ಯುದ್ಧ ಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯರೊಡನೆ ವಿಚಾರಿಸದೆ ಭಾರತ ವನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರವು ಎಳೆದುದನ್ನು ಸಿಷ್ಟೇಧಿಸಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮಂತ್ರಮಂಡಳಾರು ರಾಜೀಯಿತ್ತಿತ್ತು. 1940ರಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ತಿರುಗಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದ ಅನಂತರ 1942ರಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರವು ಚಚ್ಚೆಯಲ್ಲೇ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು 1947ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರು ತೊಲಗಬೇಕೆಂಬ ಒತ್ತಾಯದ ಚೆಳವಳಿಯನ್ನಾರಂಭಿಸಿದರು. ಈ ಸಲ “ಮಾಡಿರಿ ಇಲ್ಲವೇ ಮಡಿಯಿರಿ” ಎಂಬ ಮಹಾತ್ಮರ ಫೋಷಣೆಯ ಪ್ರಚಾರವಾಗದಂತೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರವು ಅವರನ್ನೂ ಇತರ ಸಾವಿರಾರು ಮುಖಂಡರನ್ನು ಜ್ಯುಲಿನಲ್ಲಿ

ಟ್ಯೂರ್ಲೂ ಚೆಳೆವಳಿಯು ಉದ್ದೇಶಗೊಂಡು ಕೆಲವು ತಿಂಗಳು ಅಶಾಂತಿಯ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಹಬ್ಬಿತು.

1946ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರದ ಸೂತ್ರಗಳು ಲೇಬರ್ ಪಕ್ಕದ ಕ್ಯಾಗೆಸಿಕ್ಕುದಾಗ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಕೊಡುವ, ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಭಾರತೀಯರೇ ರೂಪಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ನಿಶ್ಚಯವು ಸಾರಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಲೀಗ್ನ ಕಡೆಯ ಸದಸ್ಯರು ಫ್ರಾಟನಾ ಸುಖಿತಿಯನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದುದರಿಂದಲೂ ವಂಜಾಬು, ಬಂಗಾಳ, ಬಿಹಾರ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಜಗಳಿಗಳು ಯಾದವೀಕರಿಸಿದುದರಿಂದಲೂ ವಾಯುವ್ಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ಬಲೂಚಿಸ್ತಾನ, ಸಿಂಧ್ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮತ್ತು ವಂಜಾಬುದ ಒಂದಂಶ ಪಶ್ಚಿಮ ಪಾಕಿಸ್ತಾನವೆಂದೂ ಬಂಗಾಳದ ಒಂದು ಭಾಗವು ಪೂರ್ವ ಪಾಕಿಸ್ತಾನವೆಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಬಹು ಸಂಖ್ಯಾಕರಿಸುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಪಾಕಿಸ್ತಾನವೆಂಬ ಸ್ವತಂತ್ರ ದೊವಿನಿಯನೆಂದೂ ಉಳಿದ ಭಾರತವು ಇನ್ನೊಂದು ದೊವಿನಿಯನೆಂದೂ ವಿಭಾಗಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಮುಖಿಂಡರು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇತ್ತರು. ಭಾತರವು ದೊವಿನಿಯನ್ನು ಎಂದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರಾಜ್ಯದೊಳಗಿನ ಸ್ವತಂತ್ರ ದೇಶವಾಗಿ 1947ನೇ ಅಗ್ಗೋಸ್ತು 15ಕ್ಕೆ ಜನ್ಮ ತಾಳಿತು. 1946ರಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನೆಯ ಕೆಲಸ ಅರಂಭವಾದುದು 1949ನೇ ನವಂಬರ್ 6ಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿತು. 1950ನೇ ಜನವರಿ 26ಕ್ಕೆ ಭಾರತವು ಗಣರಾಜ್ಯವೆಂದು ಸಾರಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಅರಸು ನಮ್ಮ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆಂದಿದ್ದುದು ಹೋಗಿ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯೇ ನಮ್ಮನ್ನಾಳುವಂತಾಯಿತು.

ನೂತನ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆಗಳು ಮುಗಿದು 1952ರಲ್ಲಿ ಅದು ಪೂರ್ಣ ಆಚರಣೆಗೆ ಬಂದಿತು.

ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಹೀಗಿವೆ. ಭಾರತವು ಸ್ವತಂತ್ರ ಗಣರಾಜ್ಯ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಾಯಸ್ಥಳಿ (21 ವರ್ಷ ತುಂಬಿದ) ಪ್ರಜೆ (ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರೆಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲ) ಮತದಾರನು ಮತದಾರರು ತಂತಮ್ಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಶಾಸನಸಭಾಸದರನ್ನು ಕೇಂದ್ರದ ಪಾಲ್ಯಮೆಂಟಿನ

ಜನತಾಸಭೆಗೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನೂ ಖದುವಷ್ಟ ಕೊನ್ನೆ ಆರಿಸುವರು. ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರಲ್ಲಿ ಬಹುಮತ ಯಾವ ಪಕ್ಷದವರದ್ದೋ ಅವರ ನಾಯಕನು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಆವನು ಆರಿಸಿದ ಇತರ ಸದಸ್ಯರು ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗುವರು. ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ತೆರಿಗೆ ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಖಚು ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ, ನೂತನ ಶಾಸನ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಶಾಸನ ಸಭೆಯ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಸಿಗಬೇಕು. ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿಶ್ವಾಸದ ರೂಪ ಅಂಗೀಕೃತವಾದರೆ ಅಧಿವಾ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮಂಡಿಸಿದ ವಿಧೇಯಕವನ್ನು ಶಾಸನ ಸಭೆ ತಳ್ಳಿಹಾಕಿದರೆ, ಮಂತ್ರಿಗಳು ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ರೀತಿ.

ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತದ ಅಧಿಕಾರಗಳಾವುವೆಂದು ವಿಂಗಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಸೈನ್ಯ, ಪರದೇಶಸಂಪರ್ಕ, ರೈಲು, ವಿಮಾನ, ಉಗಾಹದಗು, ಪೋಸ್ಟ್, ಟೆಲಿಗ್ರಾಫ್, ಟೆಲಿಫೋನ್, ಆಕಾಶವಾಣಿ, ಆದಾಯಕರ, ಆಮದು ತೆರಿಗೆ, ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ತೆರಿಗೆ-ಇವೆಲ್ಲ ಕೇಂದ್ರದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ. ಭೂವಿಂಯ ತೆರಿಗೆ, ಭೂಧಾರಣೆಯ ಪದ್ಧತಿ, ಕೃಷಿ, ಆರೋಗ್ಯ, ವಿದ್ಯೆ, ನೆಲಮಾರ್ಗಗಳು-ಇವು ಪ್ರಾಂತಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ. ಸಿವಿಲ್ ಕಾನೂನು, ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಕಾನೂನು, ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮೂದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರದ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಆಡ್ಡಿಬಾರದಂಥ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಂತವು ಮಾಡಬಹುದು.

ಶಾಸನಸಭೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವಾದಿಯಾದ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಳವೇ ಸರಕಾರ ನಡೆಸುವುದಾದರೂ ಸರಕಾರ ನಡೆಯುವುದು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮತ್ತು ಗವರ್ನರರ ಹೆಸರಲ್ಲಿ. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯನ್ನು ಖದುವಷ್ಟ ಕೊನ್ನೆ ಪಾಲಿ ಮೆಂಟಿನ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತ ಶಾಸನಸಭೆಗಳ ಸದಸ್ಯರು ಆರಿಸುವರು. ಗವರ್ನರರು ಕೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಳದಿಂದ ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಿಂದ ನೇಮಿಸಲ್ಪಡುವರು. ಹಿಂದೆ ದೇಶೀ ಸಂಸಾಧನಗಳೆಂದಿದ್ದ ಭಾಗಗಳು ಸಹ ಪ್ರಾಂತಗಳ ಸಾಫ್ತನದಲ್ಲಿವೆ; ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಗವರ್ನರರ ಬದಲು ಹಿಂದಿನ ಆರಸು ಮನೆತನದವರೇ ರಾಜವ್ಯವಸೂಲಿಗಬ ಬಿರುದಿನಿಂದ ಗವರ್ನರರ ಅಧಿಕಾರ

ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶಾಸನಸಭೆಗಳು ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆನುಗಬಣವಾಗಿ ಶಾಸನವಾದುವಂತೆಯೂ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಪಕ್ಷವಾತವಾಗುವಂತೆಯೂ ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರಜೆ ಅಥವ ಪ್ರಜೆಗಳೊಳಗೆಯೇ ಇರಬ ವಾದಗಳನ್ನು ತೀವ್ರಾನಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಧಿಲಿಯಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರೀಮ್ ಕೋಟ್ರೋ, ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ ಕೋಟ್ರೋಗಳೂ ಆವುಗಳ ಕೆಳಗೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೋಟ್ರೋಗಳೂ ಮುನಿಫಾ, ಮೆಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ಕೋಟ್ರೋಗಳೂ ಇವೆ.

ಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ಗಣರಾಜ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸಮಗ್ರಭಾರತವು ಒಂದು ಗಣರಾಜ್ಯದ ಭತ್ತದಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದುದು ಇದೇ ವೊದಲು.

ಈಗ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರಿಕೃತ ಪ್ರಬಲ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲ. ಭಾರತದ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ಶಕ್ತಿ ಕುಗ್ಗದಂತೆ, ಆಯಾ ಸ್ಥಳದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರ ಸ್ಥಳೀಯರಿಗೆ ಇರುವಂಥ ಹಿಂದಿನ ಉತ್ತಮ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ, ಅತ್ತ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವೂ ಇತ್ತು ಆನಾಯಕತ್ವವೂ ಆಗದಂತಾಗುವುದು.

ಸಂವಿಧಾನದ ಪೀಠಿಕೆ

ಭಾರತದ ಜನರಾದ ನಾಮ

ಭಾರತವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಜಾಯತ್ತೆ

ಗಣರಾಜ್ಯವಾಗಿ ವಿಧಿಯುಕ್ತ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ
ಗಂಭೀರ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅದರ ಎಲ್ಲಾ
ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ರಾಜಕೀಯ
ನ್ಯಾಯವನ್ನೂ ವಿಚಾರ, ಪ್ರಚಾರ, ಶ್ರದ್ಧೆ,
ವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಪೂಜಾ ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೂ
ಸ್ಥಾನ, ಸದವಕಾಶಗಳ ಸಮಾನತೆಯನ್ನೂ
ಬದಗಿಸಿ ಆವರೊಳಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಹತ್ವ
ಮತ್ತು ಜನಾಂಗದ ಬಕ್ಕಿ ನಿರುವ
ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಿರಪಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಉದ್ದೇ
ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವ್ಯವಸ್ಥಾಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಇದೇ

1949ನೇ ನವಂಬರ ೨೫ ದಿನ

ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ,

ವಿಧಿಸಿ, ನಮಗೆ ನಾವೇ

ಆರ್ಥಿಕಸಿದ್ಧೇವೆ.

೧೦. ಭವಿಷ್ಯ ದರ್ಶನ

ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸ, ಜನಸಂಪತ್ತು, ನಿಸರ್ಗಸಂಪತ್ತು, ಕಲಾ ವೈಭವ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನಗಳ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನದಿಂದ ಸ್ವಾತ್ಮಗೊಂಡ ತರುಣ ತರುಣೀಯರು ಭಾರತವು ಇಂದಿನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇತರ ಪ್ರತಿಭಾ ಸಂಪನ್ಮೂರ್ಚಣೆಗಳ ಸರಿಸಮಾನವಾಗುವಂತೆ ಯತ್ನಿಸಬೇಕಳ್ಳಿದೇ? ನಾವು ಸ್ವತಂತ್ರರಿದ್ದೇವೇ, ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಎನ್ನು ಹೊಗಳಿದರೂ ಸಾಲದು ಎಂದು ಬರೇ ಗತವೈಭವವನ್ನೇ ನೆನೆಸುತ್ತಿರುವವರು ರಾಕೂರರ “ನಯಂಚೋರಿನ ಬಾಬು” ಎಂಬ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಸಿದ ಜವಿಂಬಾರನು ತನ್ನ ಹಿರಿಯರ ಜವಿಂಬಾನಿನ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದು. ತಾನು ಚೆಕ್ಕಾಸೂ ಇಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದೇನೆಂಬುದನ್ನು ಮರಿತಂತಾಗುವುದು. ಗ್ರೇಕರ ತತ್ವ ಜ್ಞಾನಿ ಪ್ಲೇಟೋ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪ್ರಜೀಗಳು ಸದಾಕಾಲ ಜಾಗ್ರತರಾಗಿ ದ್ವರೀ ಮಾತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿ ಉಳಿದಾರು, ಅಷ್ಟು ಬೆಲೆ ಕೊಡದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಬಾಳಿ ಉಳಿಯದು.

ನಮ್ಮ ಸ್ವತಂತ್ರಾನ್ ಸದಾಕಾಲ ಬಾಳಬೇಕಾದರೆ, ನಮ್ಮ ಜನಾಂಗವು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿಂದೆಂದು ಸ್ಥಾನಪಡೆಯ ಬೇಕಾದರೆ, ನಾವು ಮಾರು ರೀತಿಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು. ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಹಿಂದೂಗಳು ನವರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಡುವ ಮೊದಲು ವಿನಾಶಕಾರಿಣೀ ಮಹಾಕಾಳಿಯನ್ನೂ ಐಹಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನೀಯುವ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಯಯನ್ನೂ ಕಲೆ, ಜ್ಞಾನ, ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಅಧಿದೇವಿಯಾದ ಮಹಾಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಪೂಜಿಸುವಂತೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ನ್ಯಾನತೆಗಳೂ ದೂರ್ಜೆಗಳೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ಇದ್ದಂಧವಾದರೂ ಅವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಬೇಕು; ದೇಶದ ಆಧಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ವರ್ಧಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಆಧಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತರಾಗದೆ ಜನರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆ, ವಿಚಾರ, ಜ್ಞಾನ, ಕಲಾಭಿರುಚಿಗಳೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನವೂ ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು.

ಜಾತಿಭೇದ, ಮತಭೇದಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಸರಕಾರ, ಆಡಳಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆರಸಿ ಅನೂಯೆ, ದ್ವೇಷಗಳು ಬೆಳೆದು ಜನಾಂಗದ ವಕ್ಕನು ಭೇದಸಲ್ಪಟ್ಟು ಚೂರುಚೂರಾಗುವಂತೆ ವಾಡಿದೆವು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಪೇಶ್ವೆಯರ ಆಡಳಿತೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವನು ದೇಶಸ್ಥ ಅವನು ಕೆಲಂಕಣಸ್ಥನೆಂಬ ಮತ್ತರ ಹೆಚ್ಚಿದುದು ಪೇಶ್ವೆಯವರ ಅಧಃಪತನಕ್ಕೂಂದು ಬಲವಾದ ಕಾರಣವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರಾದ ಜದುನಾಥ ಸರ್ಕಾರರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಡಕೆದ್ದು ಸಹ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿದ್ದ ಕಾಲವಿತ್ತು, ಸರಿ. ಆದರೆ ತಾಕೂರರೊಂದುಕಡೆ ಕೊಟ್ಟ ಉಪಮೆಯಂತೆ ದಡದಲ್ಲಿರುವ ದೊಣಿಗೆ ಎಷ್ಟೇ ರಂಧ್ರಗಳಿದ್ದರೂ ಗಾಬರಿಯಿಲ್ಲ, ನೀರಲ್ಲಿಳಿದು ತೆರೆ, ಗಾಳಿಗಳ ನ್ನುದುರಿಸುವಾಗ ಮಾತ್ರ ಗಂಡಾಂತರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುವು. ಈಗಿನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಜನಾಂಗವೂ ತನ್ನ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾನಿರುವೆನೆಂದರೆ ಇತರರು ಬಿಡರು. ಅನ್ಯಕ್ಕೆವಿದ್ದ ಜನರಲ್ಲಿ ಪಂಚಮಂಜುವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ವೈರಿಗಳಿಗೆ ಸಂಭಬವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಇದನ್ನರಿತುಕೊಂಡೇ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ಅಸ್ವೀಕೃತಾ ನಿವಾರಣೆ, ಹಿಂದೂ ಮಹಿಳೆಗಳಿಗೆ ಸೌಹಾದರ್ಗಳಿಂದಲೇ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಸಾರಿದ್ದರು.

ಉಗಲೂ ಜಾತಿಯತೆಯ ವಿವಬಿಂಜಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳಿವೆ. ಅವನ್ನು ನಿನಾರ್ಮಾ ಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಹಾಗೆಂದು ಜಾತಿಭೇದ, ಮತಭೇದಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಳಿಸಿ ಒಂದೇ ಜಾತಿ, ಒಂದೇ ಮತವನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ, ಅಗತ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಬ್ರಿಟನಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೊಟೆಸ್ಟಿಂಟರೂ ಕೆಥೋಲಿಕರೂ ಯೆಹೂದ್ಯರೂ ಇರುವಂತೆ ಯುರೋಪಿನ ಇತರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ, ಅಮೇರಿಕದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಜೀನಾ, ಸಿಂಹಳ, ಬರ್ಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧರೂ ಕ್ರಿಸ್ತರೂ ಮಹಿಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರುವ ವಿವಯ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿನವರಿಗೂ ನಮಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಷ್ಟಿ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಮತಗಳಿಗೆ ಗಮನಕೊಡದೇ ಅವರು ವಿಕವಃತ್ಯ ದಿಂದಿದ್ದಾರೆ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಆಗಾಗ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಅನ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ

ವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನಾದರೂ ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಮತ, ಜಾತಿಯವರೂ ಸೇರಿ ಕಲೆಯಾವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಾದರೂ ಭೇದಭಾವನೆ ಕಡಿಮೆಯಾದೀತು. ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವಾಗಲೂ ಪಂಚಾಯತು, ನಗರಸಭೆ, ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡ್, ಶಾಸನಸಚಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನಾರಿಸುವಾಗಲೂ ಜಾತಿ, ಮತಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎದ್ದು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನಾಗಿಸದೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ಷೇತ ರಲ್ಲಿ ಜಾತಿ, ಮತಗಳ ಭೇದಭಾವಗಳ ತಲೆಯೆತ್ತದಂತಾಗದೆ ಏನು ಸುಖವಾದೀತು?

ಪ್ರಾರಬ್ಧ, ಹಣೆಬರಹ, ದೃವೇಚ್ಚಿ ಎಂಬ ನೆವ ಹೇಳಿ ತಂತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಮಾಡದೆ, ಎಡರು ತೊಡರುಗಳಿಗೆ ಬೆದರಿ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನನಃಭವಿ ಸುವ ಮಾನಸಿಕತೆಯ ಜನರು ನಮ್ಮೆಲ್ಲಿದ್ದಷ್ಟು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಗೆದ್ದರೆ ಭೂಮಿ, ಸತ್ತರೆ ಸ್ವಗ್ರಹಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮರಿತು ಪೌರುಷವಿಲ್ಲದವರಾಗಿ ಬಾಳಿದರೆ ಏನೂ ಸಾಧ್ಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯ ಯತ್ನವಿದ್ದಲ್ಲಿ ದೈವಬಲವಿದೆಯೆಂದು ನಂಬಿಯೇ ಮುಂದಡಿ ಯಿಡಬೇಕು. ಕಟ್ಟಡವಿಗಳ ನಡುವೆ, ಅಸಾಧ್ಯ ಗಿರಿಶಿಖರಗಳಲ್ಲಿ, ಹಿನ್ನಾಲಯದ ಶೃಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋದವರ ಸಾಹಸವನ್ನು ಮರಿತು ಕೈಲಾಸಾರೋಹಣವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಾಹಸಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಕೀಯರು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಬೆರ ಗಾಗಿ ಸುಮೃದ್ಧಿರುವುದು ಉಚಿತವೇ?

ಜ್ಯೇನ, ಬೌದ್ಧಧರ್ಮಗಳು ಅಹಿಂಸಾವಾದಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವಕೊಟ್ಟು ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಹೇಡಿಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿದುವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವವ ರಿದ್ದಾರೆ; ಅಂಥವರು ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹಾಳುಮಾಡಿದರೆಂದು ಹೇಳುವುದೂ ಇದೆ. ಅಹಿಂಸಾವಾದದಿಂದ ಭಾರತೀಯರು ಹೇಡಿಗಳಾದರೆಂದು ಚರಿತ್ರೆಯ ಪಾಠದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಪರದೇಶಗಳಿಂದ ಯೋಧರು ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಮೊದಲೂ ಆಗಿವೆ, ಅನಂತರವೂ ಆಗಿವೆ. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಹೋಗಿ ಗಂಪ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೀಂದೂ

ಧರ್ಮವೇ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಬಹುಜನರ ಮತ್ತವಾದ ಅನಂತರ ಹೊಣರು ಬಂದು ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದಿಲ್ಲವೇ? ಅಫ್ಫಾನರು, ಮೊಗಲರು, ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬಂದಾಗ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವೆಲ್ಲಿತ್ತು? ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಅಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಎದುರಿಸುವುದು ಉತ್ತಮವೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಹೇಡಿಯಾಗಿ ಬಗ್ಗುವುದಕ್ಕೆಂತ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಎದುರಿಸುವುದಾದರೂ ಲೇಸೆಂದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಹಿಂಸೆಯೆಂದರೆ ಹೇಡಿಗಳ ಸೋಗಾಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವರ್ತನೆಯಿಂದಬೇಕು.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮಗೆ ಹಿತತೋರಿದಂತೆ ವರ್ತಿಸಲಿ ಎಂಬ ಮನೋವೃತ್ತಿಯು ವಿವರಿತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸಾಂಪ್ರಣೆ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ, ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಂಯುವ್ಯ ಸಾಕಷಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಆಜ್ಞಾಧಾರಕ ಯೋಧರಾಗಿರಲು ಕಲಿತವರೇ ಮುಂದೆ ಸೇನಾನಿಗಳಾಗುವರೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆತಂತಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಮಡಿಮ್ಮೆಲಿಗಳ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೂ ಸಮಾಜದ ಮಡಿಮ್ಮೆಲಿಗಳನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದೇವೆ; ತಮ್ಮ ಮನೆಯಂಗಳ ಚೋಕ್ಕುವಿದಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲಿನ ಕಸಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಬೀದಿಗೆ ಎಸೆಯುವವರೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಸನ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿನ ಜನರ ಕೈಯಲಿದ್ದದ್ದು ಗ್ರಾಮ ಹಿತಕ್ಕಾದರೂ ಅದರಿಂದ ಜನತೆಯು ಅರಸು ಯಾರಾದರೇನೇಂದು ಅಲಕ್ಷಿಸಿ ದೇಶಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಗಮನ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ವೃತ್ತಿ ಭೇದಗಳು ಹುಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಆಧರಿಸಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದುದರ ಫಲವಾಗಿ ಯಂತ್ರ ಮಾಡುವ ಜಾತಿ, ಆಳುವ ಜಾತಿಭೇದಗಳೆಂಬ ಜಾತಿಗಳಾಗಿ ಅವರ ಸೋಲು ಗೆಲವುಗಳು ಜನತೆಯ ಸೋಲು ಗೆಲವುಗಳೆಂದಾಗದೆ ಹೋಯಿತು. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಜನಾಂಗ ಪ್ರೇಮವಿಲ್ಲದಾಯಿತು.

ಕೈ ಕಸಬು ಕೆಲವು ಜಾತಿಯವರದು, ವಿದುಳಿನ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡುವವರು ಬೇರೆ ಎಂದಾಗಿ ವಿದುಳಿಗೆ ಕೈಇಲ್ಲದ, ಕೈಗೆ ವಿದುಳಿಲ್ಲದ ತುಂಡುಗಳಾಗಿ, ಒಂದಕ್ಕೆ ಚಕ್ರವಿದ್ದರೆ ಎತ್ತುಗಳಿಲ್ಲ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಎತ್ತುಗಳಿದ್ದರೆ ಚಕ್ರವಿಲ್ಲ ಎಂದಾಗಿ ಎರಡೂ ಗಾಡಿಗಳು ನಿಂತುಬಿಡುವಂತೆ ಸಮಾಜದ ಪ್ರಗತಿಯು ನಿಂತೇ ಹೋಯಿತು.

ಭವ್ಯಭಾರತದ ನಿರ್ವಾಂಶಕರು ಮೊದಲಾಗಿ ಈ ಶ್ರೀಂಬಲೀಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ಭಾರತೀಯರ ವಿಚಾರ, ವರ್ತನೆಗಳು ಸರಿದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದರಿಯಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಪ್ರಥಮ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಜನಾಂಗ ವೃಕ್ಷದ, ಹಣ್ಣಾಗಿ ಒಣಿಗದ ಎಲೀಗಳನ್ನು ದುರಿಸಿ, ಸತ್ತರೀಂಬೆಗಳನ್ನು ಕಡಿದು, ನವಜೀವನನವು ಅಂಕುರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸಂಪತ್ತಲಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೆ ಎಂಬತ್ತು ಮಾದಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಕೃಷಿಯನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವೃತ್ತಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಆರೋಗ್ಯ, ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೀಗಳು, ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗ ಸೌಕರ್ಯ ಮತ್ತು ವೈದ್ಯಸಹಾಯ—ಇವು ಹೆಚ್ಚಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಬೀಜಗಳ ಆರಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಲಗಳನ್ನು ಹಸನು ಮಾಡಿ ಸಾರಭರಿತ ವಾಗಿ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗ, ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಿಂದಲೇ ಕಲಿಸಿದರೆ ನಮ್ಮ ಆಹಾರ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗ ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವುದು, ಜನರ ಸಂಪತ್ತಾ ಹೆಚ್ಚುವುದು. ಜನರ ಸಂಪತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವೂ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಹೆಚ್ಚು ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸಬಹುದು.

ಕೃಷಿಯನ್ನೇ ನಂಬಿಕೆಂದಿರುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗದಂತೆಯಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ವಾರತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನೀಗಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಚಿಕ್ಕದೊಡ್ಡ ಕ್ಷೇಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಟ್ಟರೆ ಈಗಿನಂತೆ ಸೂಚಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ವಿವಾನದ ವರಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಪರದೇಶಗಳನ್ನು ನಂಬಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹೊಗಿ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಗಳಾಗಬುದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಜಪಾನಿನಂತೆ ಭಾರತೀಯರೂ ಯಂತ್ರವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಾ ಆಧುನಿಕವಾದ ಕ್ಷೇಗಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಾ ಕ್ಷೀಪ್ರದಲ್ಲೀ ಪ್ರಗತಿ ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ಜನರಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಸ್ವದೇಶೀ ಭಾವನೆ ಬೆಳೆಯಬೇಕು. 1905ರಿಂದ ನಮ್ಮ ಮುಂದಾಳುಗಳು ಬೋಧಿಸಿ ಬಂದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಕ್ಕಿದೊಡನೆ (ಆಹಾರದ ತೀವ್ರ ಅಭಾವದಿಂದಿರ ಬಹುದು) ಜನರು ಮರಿತು ತಿರುಗಿ ವಿದೇಶೀ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಆದರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಜನರು ನಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಇತರ ದೇಶಗಳವರ ಸ್ಥಿತಿಯೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿ ನಮ್ಮ ಉನ್ನತಿಗೆಂದಿರುವ ಉತ್ತಮವಾದ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೂ ಪ್ರತಿಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನಾರಿಸುವಾಗ ಯೋಗ್ಯರನ್ನು ಆರಿಸಬೇಕಾದರೂ ಜನರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆಯು ಈಗಿನ ಹತ್ತುವಾಲು ಹರಡಬೇಕು. ತಿಳಿಯುವ ಶಕ್ತಿಕೊಡುವ ಪ್ರಾರ್ಥಿವಿಕ, ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಹಲವರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವ, ಸಮಾಜವನ್ನು ಮುನ್ನಡಿಸುವ, ಸಾಮಧ್ಯ ವನ್ನು ಕಾಲೀಜು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಕೆಲವರಿಗಾದರೂ ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದು ಆಗತ್ಯ; ಸೇನಾಸೀಯಿಲ್ಲದ ಸೇನೆಯಿಂದ ಹಾನಿ ಹೆಚ್ಚು, ಪ್ರಯೋಜನವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ಬರೇ ಹಣಗಳಿಸುವ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಶ್ನೆಕೊಡದೆ ಶೀಲ, ಸಂಯಮ, ಸಹಕಾರೀ ಮನೋವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಬೇಳಿಸಬೇಕು. ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಶಿಲ್ಪ, ಚಿತ್ರ, ನಾಟಕಾದಿ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುವಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತಿತರ ಕಲೆಗಳನ್ನು ತಂತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು ಆಗತ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಹೆಚ್ಚಿತ್ತು ಬಂದರೆ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಫೌನತೆ ಹೆಚ್ಚಿವುದು.

ಆಂತರಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವಾಗ ದೇಶರಕ್ಷಣೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮರೆತರೆ, ಉತ್ತಮ ವಿಧದ ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ನೆಡುವುದರಲ್ಲೇ ಮಗ್ನಾಗಿದ್ದ ತೋಟಗಾರನು ನರೆಮನೆಯ ಆಡು ಬಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನುಂಗದಂತೆ ಭದ್ರವಾದ ಬೇಲಿಹಾಕದ ಅಜಾಗ್ರತೆ ವರಾಡಿದಂತಾಗುವುದು. ಪರರ ಆಳಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸೇನಾನಿಗಳಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಅಯೋಗ್ಯರೆಂದೂ ಸೈನಿಕರಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಕೆಲವೇ ಮಂದಿ ಮಾತ್ರ ಯೋಗ್ಯರೆಂದೂ ನಮ್ಮ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಉದಿಯೂದಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕ್ವಾಕ್ರತೇಜಿ ವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ಶಾಲಾ ಕಾಲೀಜುಗಳಲ್ಲಿ ನೆಶನಲ್ ಕೆಡೆಟ್ ಕೊರುಗಳಿಗೆ ಸೇರಿ ಪುರಜನರ ಸೇನೆಯಲ್ಲಾ ಸೇರಿಕೊಂಡು ದೇಶ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ವಿವರೆತ್ತಿದಿದಾಗ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ರಣರಂಗಕ್ಕಿಳಿಯುವ ಧೈಯರ ತೋರಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ, ಭದ್ರತೆಯೂ ಶಾಂತಿಯೂ ಸ್ಥಿರವಾಗುವುವು.

ಭಾರತದ ಸೇನಾಬಲವು ಹಿಂದೆಂದೂ ಪರದೇಶಗಳ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯರಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಿಟಿಷರು ನಮ್ಮ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಪಯೋಗಿಸಿ ಬಹಾರ, ಮಲಯಾಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದಿದ್ದರು. ಆದು ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಾದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಭಾರತೀಯರು ಮಲಯ, ಇಂಡೋನೇಶೀಯ, ಇಂಡೋಚೀನಾಗಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸೆಲೆನಿಂತು ಅಲ್ಲಿನ ಜನರಿಂದನೆ ಬೆರೆತು ತಮ್ಮ ಹೊಸಮನೆಗಳ ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿದು ಮಡಿದರಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿನ ಜನರನ್ನು ಶೋಷಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸುಖಾಸೀನರಾಗಿಕ್ಕಾಗಿ. ಇತರರನ್ನು ಶೋಷಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡದೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಶೋಷಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಿಡದಿರುವುದೇ ಭಾರತೀಯರ ಉಚ್ಛ್ರಾತದಶ. ಭಾರತವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಅಲ್ಪವಧಿಯಲ್ಲೇ ಇಂಡೋನೇಶೀಕ್ಕೂ ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಕ್ಕು ವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿತು. ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಾ ಜನರು ತಂತಮ್ಮ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಶಾಂತರೀತಿಯಿಂದ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ತೀವ್ರಾನಿಸಿಕೊಂಡು ಸಕಲರೂ ಸಂಖೀಗಳಾಗಿರ ಬೇಕೆಂದೇ ಭಾರತದ ವಿದೇಶಾಂಗ ನೀತಿ ಸಾರುತ್ತಿದೆ.

ಸ್ವತಂತ್ರವೆಂದು ಗಣಿಸಲ್ಪಡುವ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ನಿರವೀಂದ್ರನಾಧ ತಾಕೂರರು ವಿವರಿಸಿದಷ್ಟು ಚೆಲುವಾಗಿ ಯಾರೂ ಹೇಳಲಾಗಿರರು. ಅವರ ಪದ್ಯದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಂತರವೆಂದು ಹೀಗಿದೆ:—

ಎಲ್ಲಿ ಮನಕಳುಕಿರದೋ, ಎಲ್ಲಿ ತಲೆ ಬಾಗಿರದೋ,
ಎಲ್ಲಿ ತಿಳಿವಿಗೆ ತೊಡಕು ತೋರದಿಹುದಲ್ಲಿ;
ಎಲ್ಲಿ ಮನೆಯಿಕ್ಕಟ್ಟು, ಸಂಸಾರ ನೆಲಿಗಟ್ಟು
ದೂರ್ಭಾಡೆಯದಿಯಾದೋ, ತಾನಾ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ;
ಎಲ್ಲಿ ಸತ್ಯದಗಾಧನೆಲೆಯಿಂದ ಸವಿವಾತು
ಸಲ್ಲಲಿತನಡೆಯಿಂದ ಮುಂಬರಿವುದಲ್ಲಿ;
ಎಲ್ಲಿ ದಣವಿರದ ಸಾಧನೆಯು ಸಹಲತೆ ಕಡೆಗೆ
ತೋಳಿಸಿಡಿಹುದೋ ತಾನಾ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ
ಎಲ್ಲಿ ಸುವಿಚಾರಜಲದೋಸರು ನಿನ್ಮಲ ಜರಿದು
ಹಾಳುರೂಧಿಯ ಮರಳೊಳಿಗಿ ಕಡದಲ್ಲಿ;

ಎಲ್ಲಿ ನೀನೆಮ್ಮು ಚಿಂತನನೆನುದ್ದುಮನ ಸುವಿ—

ಶಾಲತೆಯ ಪೂರ್ಣತೆಗೆ ಮುನ್ನಡೆಸುವಲ್ಲಿ;
ಅಲ್ಲಿಯಾ ಬಂಧನರಹಿತ ಸುಖಿದ ಸ್ವರ್ಗದಲ
ಪಾಲಿಸ್ತೇ ಹಿತ! ನಮ್ಮ ನಾಡೆಚ್ಚರಿಸಲಿ!

ಸ್ವತಂತ್ರದೇಶದ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಪ್ರಚಾರಗಳ ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯವಿದ್ದು
ತಮ್ಮದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿದರೆ, ಕಷ್ಟವೂದಗೀತೆಂಬ ಆಳುಕಿರ
ಬಾರದಃ; ತಾನು ದೀನ ದರೀದ್ರನೆಂದು ತಲೆಬಾಗುವಂತಾಗದೆ ಎಲ್ಲರೂ
ಸಮಾನರಾಗಬೇಕು; ವಿದ್ಯೆಯು ಸಕಲರಿಗೂ ದೊರೆಯುವಂತಿರಬೇಕು;
ವರಾನವಹಿತ, ರಾಷ್ಟ್ರಹಿತಗಳನ್ನು ತಂತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಮಣ್ಣ
ಗೂಡಿಸಬಾರದು; ಎಲ್ಲರೂ ಸತ್ಯವಾದಿಗಳಾಗಿರಬೇಕು; ವಿಚಾರಧಾರೆಯು
ನಿರ್ವಳವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತ ಮೂಂದರಿಯಬೇಕಳ್ಳದೆ ಪೂರ್ವ ಸಂಪ್ರ
ದಾಯ ಅಂಥ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗಬಾರದಃ; ತಾವು ಸಾಧಿಸಿದ್ದೇ
ಹೆಚ್ಚೆಂದು ಹೆಮ್ಮು ಪಡೆದು ಸುಮ್ಮನಿರದೆ ಇನ್ನೂ ಇನ್ನೂ ಮುನ್ನಡೆಯು
ತ್ವರಬೇಕು; ಬುದ್ಧಿ, ವಿಚಾರ, ಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಹೆಚ್ಚೆಹೆಚ್ಚೆ ವಿಶಾಲ
ವಾಗಿ ಜೀದಾಯಂದಿಂದ ತುಂಬಿರಬೇಕು—ಅಂಥ ನಾಡೇ ಸ್ವತಂತ್ರದೇಶ;
ಅಂಥ ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯದತ್ತ ಜಗತ್ತಿರುತ್ತನು ನಮ್ಮನ್ನು ನಡೆಸಲಿ!

ಕವಿಯ ಬೋಧನೆಯನ್ನೇ ಶಾಸನದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಟ್ಟುಂತೆ
ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ ಸೀರಿಕೆಯಿದೆ. ಅದನ್ನು ಮನಸಮಾಡಿ
ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಶವೂ ಅಕ್ಷರಶಃ ಪಾಲಿಸಲ್ಪಡು
ವಂತೆ ಭಾರತೀಯರು ಅಹಸಿತಿ ಶ್ರವಿಸಿದರೆ ಪ್ರಜೆ-ಪ್ರತಿನಿಧಿ
ಗಳಿಗೆ, ಮುಂದಾಳು—ಹಿಂದಾಳುಗಳಿಗೆ ತಂತಮ್ಮ ನಡತೆಗೆ ಬೆಲೆಕಟ್ಟಲಿಕೆ
ಬೇರೆಯೇ ಒರೆಗಲ್ಲು ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

ನಾಣ ವ್ಯಾ ಕವಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಮಾಡ
ಬಹುದಾದರೆ ಭಾರತದ ಇಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿ “ತಿರಿದ ಕೂಳನು ತಾಯಿ ಯಸುಗೆ
ಯಲೆರಡು ಭಾಗವಮಾಡಿ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರೋರೆ”ಯುವಂತಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ
“ಸಿರಿಯ ಪೇಳಿಕ್ಕುಡೆ ಹಸ್ತಿನಾಪುರದರಸುಗಳು,” ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಕೇತ್ತಿ
“ಶಕ್ತಿ ಸೂರ್ಯರ ತೇಜಕುರೆವಿಗಿಲು” ಎಂದಾಗಲಿ.

ವರ್ಷ ೧೦೮ ೩೦೦ ಪುಟಗಳಷ್ಟು ಲಲಿತಸಾಹಿತ್ಯ

೨ ಅಥವಾ ೩ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ

ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಚಂದಾಹಣ — ರೂ. ೩/- ಮಾತ್ರ
(ಅಂಚಿವೆಚ್ಚು ಸಹಿತ)

ನಮ್ಮ ಬಿಡಿಹೂಗಳನ್ನು ಚಂದಾದಾರರಿಗೆ ಕೇವಲ ಅಧ್ಯ ಬೆಲೆಗೆ ಕೊಡಲಾಗುವುದು.

ನಮ್ಮ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು:

1.	ಗಾಜಿನ ಬಳಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು	...	1 - 6 - 0
2.	ಪಳಮೆಗಳು	...	0 - 14 - 0
3.	ಸ್ರತಜ್ಞಿ	...	1 - 6 - 0
4.	ದೇಹಚೋತಿಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಪ್ರಬಂಧಗಳು	...	1 - 2 - 0
5.	ವೀರ ಬಂಕೆಯ	...	1 - 8 - 0
6.	ಇದು ಜೀವನ	...	1 - 6 - 0
7.	ಕಾಳಿದಾಸನ ಶಾಕಂತಲ ನಾಟಕ ವಿನುಕ್ಕೆ	...	1 - 4 - 0
8.	ವಾಜ್ಯಯ ತಪಸ್ಸು	...	0 - 8 - 0
9.	ಭಾಸರನ ಕಥೆಗಳು	...	1 - 2 - 0
10.	ಹರಿಶ್ವಂದ್ರ	...	0 - 12 - 0
11.	ರಾಯುಷ್ಣರು ವಿಜಯ	...	2 - 8 - 0
12.	ವನಸುಮು	...	1 - 4 - 0
13.	ದಶಧೀರರು	...	1 - 6 - 0

ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳಿಗೆ:—

ನ್ಯಾಚಸ್ತಾಪಕರು,

“ವಸಂತವಾಲಿಕೆ”

ಮಂಗಳೂರು-೩.

ಲಲಿತತ್ಯ ಫೆಂಡೆಸ್

ಹೆಚ್ಚಿನ್